

7. ภาษา สุภาษิต คำพังเพย นิทานพื้นบ้าน และปริศนาคำทาย

ภาษาชาวไทยทรงดำ

คนในชุมชนบ้านตลาดควายพูดสื่อสารโดยใช้ภาษาไทย ภาษาไทยทรงดำ ภาษาไทยยวน และภาษาลาวใต้ เนื่องจากพื้นที่บ้านตลาดควายมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ คนในชุมชนแต่งงานข้ามกลุ่ม ทำให้เกิดการผสมผสานทางเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรม

ชาวไทยทรงดำบ้านตลาดควายได้เผยแพร่ความรู้ทางภาษา โดยการให้ข้อมูลคำศัพท์ภาษาไทยทรงดำให้กับนักศึกษาที่เรียนรายวิชาภาษาศาสตร์เบื้องต้นสำหรับครู เป็นการเรียนรู้ที่ชุมชนตลาดควายให้ความรู้กับสถานศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางการสืบทอดความรู้ทางภาษาที่เป็นรูปธรรมในอีกลักษณะหนึ่ง

ทางสำนักศิลปะและวัฒนธรรมเห็นความสำคัญที่ควรจะทำให้มีการบันทึกข้อมูลคำศัพท์ภาษาไทยทรงดำ เพื่อให้เกิดกระบวนการ “ห้องเรียนชุมชน 2 ภาษา” ระหว่างชุมชนไทยทรงดำ บ้านตลาดควายกับมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

ตัวอย่างรายการคำศัพท์ภาษาไทยทรงดำที่นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 47 คน รุ่นปีการศึกษา 2556 ได้เรียนรู้เมื่อวันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2557 มีดังนี้

หมวดคำธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ

คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง	คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง
ฟ้า	ท้องฟ้า	ฝนตกรินๆ	ฝนตกปรอยๆ
ซีเมฆ	เมฆ	ฝนตกเอ้	ฝนตกหนัก
ตะเว็น	พระอาทิตย์	ฝนย้งแล้ว	ฝนหยุด
เดือน	พระจันทร์	แมน่าม	แม่น้ำ
ลึม	ลม	หิน	หิน
ลึมพัดค้อยๆ	ลมพัดโชย	กรวด	กรวด
ลึมแเฮง	ลมหมุน	ศิลาแเฮง	ศิลาแลง
เม้าะ	หมอกปกคลุม	ต้องกำ	ทอง
น่ำม	น้ำ	ต้องเหลื่อง	ทองเหลือง
น่ำมตัก	น้ำตัก	อ้อจู้	เงิน
น่ำมไหลไว	น้ำเชี่ยว	ปู้เขา	ภูเขา
ฝน	ฝน	แต่ดร้อน	แต่ดร้อน

หมวดคำชื่อพืช ผัก ผลไม้ และส่วนประกอบ

คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง	คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง
ก๋อมา่ย	ต้นไม้	กอสะล้างโม	ใบยี่หระ
ปะอ้อไม้	ใบไม้	กอหวาย	หวาย
เป้อะไม้	เปลือกไม้	มีะแฝง	ฟัก
หล็อกไม้	ดอกไม้	กะท่อน	กระท้อน

คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง	คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง
หญ่า	หญ่า	มะยืม	มะยม
หลือกหว่าน	ดอกกระเจียว	ถั่วเลาะ	ถั่วลิสง
ฮะไม้,ฮากไม้	รากไม้	มะยอ	ลูกยอ
ฮะแก้ว,ฮากแก้ว	รากแก้ว	กวางตุ้ง	ผักกวางตุ้ง
ผักกาดขาว	ผักกาดขาว	ผักชี	ผักชี
ผักกาดหัว	หัวไชเท้า	มะแว้ง	มะเขือพวง
ผักกาดหอม	ผักกาดหอม	นาม้าย	หน่อไม้
กะหล่ำปี้	กะหล่ำปลี	แตงกว่า	แตงกวา
มะเขือฮี้	มะเขือยาว	มะโห่ง	มะละกอ
ถั่วฝักฮี้	ถั่วฝักยาว	มะอู่ย	ฝรั่ง
แก่น	เมล็ด	มะพร้าว	มะพร้าว
ผัก	ผัก	มะม่วง	มะม่วง
ผักกะเส็ด	ผักกระเฉด	มะปู้	หมาก
ผักหนาม	ชะอม	มะทัน	พุทรา
ผักเนาะ	ใบบัวบก	มะไซเคียด	น้อยหน่า
ผักโป่ง	ผักบุ้ง	มะฮี้	ผักทอง
ผักเจอว	ตะไคร้	ส้มลด,ส้มปะลด	ส้มปะรด
สะล้าง	ใบแมงลัก	ส้ม	ส้ม

หมวดคำชื่อสัตว์

คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง	คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง
โต่นก	นก	โต่เสื่อ	เสื่อ
โต่ม่า	ม้า	โต่หมี	หมี
โต่ปลา	ปลา	โต่จิว	วัว
โต่ปลาเกง	ปลาหมอ	โต่หมู	หมู
โต่หมา	สุนัข	โต่ก้วย	ควาย
โต่แมว	แมว	โต่ยุง	ยุง
โต่หนู	หนู	โต่กะฮ็อก	กระรอก

หมวดคำชื่ออวัยวะ

คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง	คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง
ฮักแฮ้	รักแร้	ขา	ขา
ฮี้สับ	ปาก	มือ	มือ
ฮี้หลัง	จมูก	นิ้วมือ	นิ้วมือ
ฮิว	ศีรษะ	นิ้วตีน	นิ้วเท้า

คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง	คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง
ฮั่วเช่า	หัวเช่า	คื้อ	คอ
ฮั่วไหล่	หัวไหล่	นำฝ้าก, นำเม๊ะ	หน้าผาก
ลูกกะต๋า	ตา	เอ่ว	เอว
แคว	ฟัน	คิ้ว	คิ้ว
ลิน	ลิ้น	หลั่ง	หลั่ง
แขน	แขน	ปุม	พุง

หมวดคำเรียกญาติ

คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง	คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง
อ่าย	พ่อ	เอมเฒ่า	ย่า
เอม	แม่	อ่ายอู้	ตา
หลูกจ้าย	ลูกชาย	อ่ายเฒ่า	ปู่
หลูกสาว	ลูกสาว	ปอจ้าย	ผู้ชาย
เอมอู้	ยาย	แมญิง	ผู้หญิง

หมวดคำยานพาหนะ

คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง	คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง
เฮื่อ	เรือ	ลัดตุ้	รถตุ้
เฮื่อบิน	เครื่องบิน	ลัดไฟ	รถไฟ
ลัดยนต์	รถยนต์	ลัดปะจាំต้าง	รถโดยสารประจำทาง
ลัดส่องล่อถีบ	รถจักรยาน	ลัดลือบล่อ	รถสิบล้อ
ลัดมือเตอไซ้	รถจักรยานยนต์	ลัดสามล่อ	รถสามล้อ

หมวดคำเครื่องใช้ไฟฟ้า

คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง	คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง
ท้อละทัด	โทรทัศน์	หม้อจาวเก่า	หม้อหุงข้าว
พัดลัม	พัดลม	แอ้	แอร์
เคื่องซักผ้า	เครื่องซักผ้า	เคื่องตุ้ดฝุ่น	เครื่องดูดฝุ่น
ตุ้เย็น	ตู้เย็น	ก่าต้มน้ำร้อน	กาต้มน้ำร้อน
เต่าลีด	เตารีด	ค้อมพิวเตอ	คอมพิวเตอร

หมวดคำเครื่องครัว

คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง	คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง
หม้อ	หม้อ	สาละพี	ทัพพี
จาน	จาน	เตาหลิว	ตะหลิว

คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง	คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง
ถั่วย	ชาม	เต่าแกด	เต่าแก๊ส
จ๋อน	ซ้อน	เต่าถาน	เต่าถ่าน
ส้อม	ส้อม	บินโต	ปิ่นโต

หมวดคำสถานที่

คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง	คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง
เฮือน	บ้าน	ฮ่านก้า	ร้านค้า
โล้งเลียน	โรงเรียน	ทะเลี่	ทะเล
ตลาด	ตลาด	โล้งแล้ม	โรงแรม
ฮ่านอาหาร	ร้านอาหาร	สนามเฮื้อบั้น	สนามบิน

หมวดคำกริยา

คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง	คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง
ยั้น	ยั้น	เอ็ด	ทำ
ญาง	เดิน	นั่งซัดตะหมาด	นั่งซัดสมาธิ
นอน	นอน	นั่งยองย่อ	นั่งยองๆ
หัวล่อ	หัวเราะ	ฟ้าว, แน	เร็ว, รีบ
ฮ้องไห้	ร้องไห้	หง่าบเฮื้อะ	คิดไม่ออก
บปีะ	เงียบกริบ	ปึกคว่า	พลิกคว่า
หมิ่นโล้ม	ลั่นลิ่ม	จีไปเบ็งฮักเอ้	จะมองอะไรเยอะแยะ
เคื่อง	โกรธ	ใช้	เจวอะ
ยะเจียด	เครียด	ซี้แบ่ว	โกหก
แลน	วิ่ง	ซี้ลัก	ขโมย
เอิ้น	เรียก	กางห่ม	กางร่ม
งามฮ้อด	คิดถึง	เบ็ง	ดู
ฮู้	รู้	มักเอ้	รักมาก
แจ็บ	อ่อย	บฮู้เลื่องเลย	งง, ไม่รู้เรื่อง
แจ็บแต่้, แจ็บหว่า	อ่อยมาก	หน้าคว่า	คนหน้าอ, คนไม่ยิ้ม
ปีะ	พูด	สอโทษ	ขอโทษ

หมวดคำของใช้

คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง	คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง
ผ้าเซ็ดโต้	ผ้าเช็ดตัว	สบู่	สบู่
ตุ้เสื่อผ้า	ตุ้เสื่อผ้า	ยาสะผ้ม	ยาสระผม

คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง	คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง
กะไตตัดผ้า	กรรไกร	เสื่อ	เสื่อ
ผ้าฮม	ผ้าห่ม	ผ้าส่วง	กางเกง
เตียงนอน	เตียงนอน	แปงสีพื้น	แปรงสีฟัน

หมวดคำอาชีพ

คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง	คำไทยทรงดำ	คำไทยกลาง
ช้าน้ำ	ชาวนา	พ่อควัว	พ่อครัว
ตำรวัด	ตำรวจ	คำขาย	ค้าขาย
นักร้อง	นักร้อง	ครู	ครู
นักเรียน	นักเรียน	นักดนตรี	นักดนตรี

นอกจากคำศัพท์ภาษาไทยทรงดำจำนวน 200 คำที่นักศึกษาได้ลงพื้นที่สอบถามจากผู้ให้ข้อมูลชาวไทยทรงดำบ้านตลาดควาย อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี แล้วนั้น ขอนำข้อมูลคำศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรมภาษาถิ่นในจังหวัดราชบุรี (2552) จำนวนอีก 900 คำ เพื่อเป็นฐานข้อมูลชาติพันธุ์ที่ช่วยในการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการต่อไป

หมวดคำเรียกชื่อนก

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
โต่นกกาเจ้าะ	นกกระจอก	โต่นกกาซุ่ม	นกคุ้ม
โต่นกกาเจ้าะเทด	นกกระจอกเทศ	โต่นกคะแมว	นกเค้าแมว
โต่นกกาจำบ	นกกระจาบ	โต่นกเงือก	นกเงือก
โต่นกกาแต่ดแต่	นกกระแต	โต่นกอีแซ้ว	นกแซงแซว
โต่นกกาทำ	นกกระทา	โต่นกนังน้วน	นกนางนวล
โต่นกกาหุง	นกกระทง	โต่นกอีแอ่น	นกนางแอ่น
โต่นกกาข้าง	นกกวักยาง	โต่นกปาหลอด	นกรอด
โต่นกกาซา	นกกระสา	โต่นกชบหาง	นกปากห่าง
โต่นกกวัก	นกกวัก	โต่นกเปดน้าม	นกเป็ดน้ำ
โต่นกกาปูด	นกกะปูด	โต่นกขี้ลาบ	นกพิราบ
โต่นกอีต่าง	นกยางเขน	โต่นกโพตัก	นกโพระดก
โต่นกกาแนม	นกกาหน้า	โต่นกยูง	นกยูง
โต่นกกาเหว่า	นกกาเหว่า	โต่นกแอ้ง	นกแร้ง
โต่นกแก้ว	นกแก้ว	โต่นกฮัวควาน	นกหัวขวาน
โต่นกคามิน	นกขมิ้น	โต่นกฮัวจุก	นกหัวจุก

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
โต้นกคุณต๋อง	นกขุนทอง	โต้นกเหยี่ยว	นกเหยี่ยว
โต้นกเสา	นกเขา	โต้นกอินชี่	นกอินทรี
โต้นกเสาซาว่า	นกเขาชวา	โต้นกอีกา	นกอีกา
โต้นกเสาไฟ	นกเขาไฟ	โต้นกคะแม้ว	นกฮูก
โต้นกเสาลวง	นกเขาหลวง		

หมวดคำพืชผัก

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
กาเจ็ยบ	กระเจ็ยบ	มะเอ็ดโป่ง	พริกหยวก
กาทิน	กระถิน	มะแพ็ก	ฟัก
กาเท็ยม	กระเทียม	มะอี่	ฟักทอง
กาเพ้า	กระเพรา	มะแพ็ง	แฟง
กอกุ่ยฉ่าย	กุยช่าย	มากู๊ด	มะกรูด
เบ้าะคางอน	ขจร	มะคามป้อม	มะขามป้อม
คาหมิ่น	ขมิ้น	มะคาม	มะขามฝัก
ซา	ข่า	มะเคือซิ่น	มะเขือซิ่น
คิง	ขิง	มะเคือจาน	มะเขือจาน
ซี้เล็ก	ขี้เหล็ก	มะเคือเทศ	มะเขือเทศ
ซิ่นฉ่าย	คื่นฉ่าย	มะเคือเป้าะ	มะเขือเป้าะ
แก๊	แค	มะแกว้ง	มะเขือพวง
ซาพู	ชะพลู	มะเคือฮี่	มะเขือยาว
ซาม็อง	ชะมวง	มะหลั่น	มะดัน
ซาอม	ชะอม	มะนาว	มะนาว
เบ้าะแก๊	ดอกแค	มะระ	มะระ
เบ้าะซาโน	ดอกโสม	มะระซิ่นก	มะระซิ่นก
กอฮอม	ต้นหอม	มะระตุงตั่ง	มะระตุงตั่ง
พักเจ้า	ตะไคร้	มะโห่ง	มะละกอ
ต้าลิ่ง	ตำลิ่ง	มะแกว้งป่า	มะแว้ง
มะแตงกวา	แตงกวา	มะแกว้งเคือ	มะแว้งเคือ
มะแตงล่าน	แตงล่าน	กอมะแกว้ง	มะแว้งตัน
ถั่วแคะ	ถั่วแขก	มะอี่ก	มะอี่ก
ถั่วเงาะ	ถั่วงอก	ซาต้างก่านคาว	แมงลัก

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
ถั่วลันเตา	ถั่วลันเตา	โชมเหลา	สะเดา
เบายาน้ำ	เถาย่านาง	ซาระแหน	สระระแหน
มะเต่า	น้ำเต่า	ซาโน	โสน
มะบัว	บัวขม	หนอม่าย	หน่อไม้ไผ่
มะหอย	บัวงู	หนอม่ายฮั่วะ	หน่อไม้รวก
มะบ๊อบ	บัวเปลี่ยน	ฮัวฮอมแหง	หอมแดง
ชายบัว	บัวสาย	ฮัวฮอมเหยา	หอมหัวใหญ่
เบาลาแหน	ใบสระระแหน	ฮัวฮายเท่า	หัวผักกาด
ผักกาเซด	ผักกระเฉด	ฮัวฮอมแห่ง	หัวหอม
ผักกาดขาว	ผักกาดขาว	เฮ็ดโก้น	เห็ดโคน
ผักโคม	ผักขม	เฮ็ดต๊บเต่า	เห็ดต๊บเต่า
ผักคะน้า	ผักคะน้า	เฮ็ดเพาะ	เห็ดเผาะ
ผักซี	ผักซี	เฮ็ดเฟื่อง	เห็ดฟาง
ผักบงจีน	ผักบงจีน	เฮ็ดฮู	เห็ดหูหนู
ผักบงน้ำ	ผักบงชะลูดน้ำ	ผักวานป่า	ผักหวานป่า
ผักบงน้ำ	ผักบงทอดยอด	มะเอือด	พริก
ผักปิง	ผักปลิง	มะเอือดม่ม	พริกขี้ฟ้า
ผักแวน	ผักแวน	มะเอือดขี้นู	พริกขี้หนู
ผักเสียน	ผักเสี้ยน	พิกไท้	พริกไทย
ผักวานเฮือน	ผักหวานบ้าน		

หมวดคำเรียกชื่อสี

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
ซี	สี	ซีเท้า	สีเทา
ซีคาว	สีขาว	ซีน้ำเงิน	สีน้ำเงิน
ซีแซ้ว	สีเขียว	ซีน้ามตาน	สีน้ำตาล
ซีคัม	สีคราม	ซีฟ้า	สีฟ้า
ซีชมพู	สีชมพู	ซีส้ม	สีส้ม
ซีหล่า	สีดำ	ซีแซ็ด	สีแสด
ซีแหง	สีแดง	ซีเลื่อง	สีเหลือง
ซีต็อง	สีทอง		

หมวดคำสิ่งก่อสร้าง

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
กะตู่บ	กระท่อม	ฉิ้นต่องซุด	ชั้นสูงสุด
เกี๊าะก๊วย	คอกควาย	ฮิมลั้งก้า	ชายคา
เกี๊าะไก่	คอกเลี้ยงไก่	ชั้นไหลปูน	บันไดปูน
เกี๊าะเป็ด	คอกเลี้ยงเป็ด	ชั้นไหลม้าย	บันไดไม้
เกี๊าะจ๊ว	คอกวัว	ชั้นไหลฮิน	บันไดหิน
เกี๊าะหมู	คอกหมู	เฮือมนตัก	บ้านตัก
จองลิม	ช่องลม	ไฟตู	ประตู
ฉิ้นตึ่งเต่า	ชั้นล่าง	ไฟตูเฮือน	ประตูบ้าน
ตึ่งตึ่งฉิ้นซอง	ชั้นสอง	ไฟตูฮั่ว	ประตูรั้ว
ตึ่งตึ่งฉิ้นซาม	ชั้นสาม	แป้นลิม	บันลม
ฝาพะ	ฝาปากไม้ไผ่	เซากม	เสากลม
ฝากระดาน	ฝาไม้กระดาน	หน้าจั่ว	หน้าจั่ว
โถงเล่า	ยุง	หน้าต่าง	หน้าต่าง
ฮั่วเฮือน	รั้วบ้าน	ไซ่ก้า	หลังคา
ฮั่วปูน	รั้วปูน	ไซ่ก้าจังก	หลังคามุงจาก
ฮั่วม้าย	รั้วไม้	ไซ่ก้าเบาตอง	หลังคามุงใบตองตึง
ฮั่วม้ายไผ่	รั้วไม้ไผ่	ไซ่ก้าหย่าแพ๊ะ	หลังคามุงแฝก
ฮั่วเล็ก	รั้วเหล็ก	ไซ่ก้าหย่าก้า	หลังคามุงหญ้าคา
ฮัวน้ำม	รางน้ำ	กว่าน	ห้องโถง
เฮา	เสา	กว่าน	ห้องรับแขก

หมวดคำเครื่องจักสาน, จับสัตว์

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
กะจาด	กระจาดกระเดียด	เต้าะ	ตอก
กะดั่ง	กระดั่ง	กะต่า	ตะกร้า
แอ็บข้าว	กระติบ	เสิง	ตะแกรง
กะบุง	กระบุง	จั้งเค็บเบาล้าน	ตะขาบใบลาน
กะเป่า	กระเป่า	กะบันมะ	ตะบัน
โป้ย	กล่อม	ตักแตนเบาล้าน	ตักแตนใบลาน
เกียน	เกวียน	กะตั่ง	ตั่ง

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
กะหม่วง	ข้อง	อู่มายไผ	เปลไม้ไผ่
บานสาาง	คราด	ฟาซี้	ผ้าสี
กั้นกะซุน	คั้นกระสุน	วี	พัด
กั้นลาว	คั้นหลาว	มายยู่	ไม้กวาด
แค	แคร่	มายก้าน	ไม้คาน
แคหฺยู่ไฟ	แคร่หฺยู่ไฟ	ยื่อ	ยอ
หฺมว้ะเบาล้าน	งอบใบลาน	ระฮัด	ระหัด
จัน	จันดักสัตว์	เฮื่อ	เรือ
คะน้าง	ชนาง	แฮว	แร้ว
ด้วงดักแย้	ด้วงแย้	แฮวทานู	แร้วธนู
ด้วงดักหนู	ด้วงหนู	แฮวนกเอี้ยง	แร้วนกเอี้ยง
แฮวล้อย	แร้วลอย	เหมม่อ	เสวียน
ตูป	โรงนา	ผ่าสาด	เสือกก
ลอบ	ลอบ	ล้าแพ้น	เสื่อลำแพน
ลอบยีน	ลอบยีน	จิงโก่ง	หน้าไม้
บองลัน	ลัน	ไหน้ง	หวด
บองลันดักโตเหยียน	ลันดักปลาไหล	แห	แห
กะสา	สวิง	อวน	อวน
กะแซะ	สาแหรก	อู้จู้	อู้จู้
สุม	สุ่ม	ขมูก	แอบใส่ผ้า

หมวดคำเรียกชื่อข้าว

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
ข้าวก่อง	ข้าวกล้อง	ข้าวปู้	ข้าวปลูก
ข้าวกำ	ข้าวกล้า	ขนมจีน	ข้าวปุ้น
ข้าวเก่า	ข้าวเก่า	ข้าวเปื้ออะ	ข้าวเปลือก
ข้าวแกง	ข้าวแกง	ข้าวเปื้อยะ	ข้าวเปียก
ข้าวขั่ว	ข้าวคั่ว	ข้าวพ็อง	ข้าวพอง
ข้าวจ้าว	ข้าวเจ้า	พอนข้าว	ข้าวพอน
ข้าวแจ	ข้าวแช	ข้าวมัน	ข้าวมัน
ข้าวซอมมือ	ข้าวซอมมือ	ข้าวหมา	ข้าวเม่า

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
ข้าวซอย	ข้าวซอย	ข้าวยาคุ	ข้าวยาคุ
ข้าวดีบ	ข้าวดีบ	ข้าวลีบ	ข้าวลีบ
ข้าวแกงแห้ง	ข้าวต้มก๊วย	ข้าวสวย	ข้าวสวย
ข้าวต้มเจือง	ข้าวต้มทรงเครื่อง	ข้าวसान	ข้าวสาร
ข้าวเต๊ะ	ข้าวตอก	ข้าวชุก	ข้าวสุก
ข้าวตั้ง	ข้าวตั้ง	ข้าวมีก	ข้าวหมก
ข้าวตะ	ข้าวตาก	ข้าวมะ	ข้าวหมาก
ข้าวแต่น	ข้าวแต่น	ข้าวลाम	ข้าวหลาม
ข้าวทิบ	ข้าวทิพย์	ข้าวลामตัด	ข้าวหลามตัด
ข้าวหนึ่ง	ข้าวหนึ่ง	ข้าวฮัก	ข้าวหัก
ข้าวเบา	ข้าวเบา	ข้าวเนี้ยว	ข้าวเหนียว
ข้าวเนี้ยวควา	ข้าวเหนียวขาว	ข้าวเหมา	ข้าวใหม่
ข้าวเนี้ยวหล่า	ข้าวเหนียวดำ	ข้าวเอ๊ะฮ้วง	ข้าวออกรวง
ข้าวเหมา	ข้าวใหม่	ข้าวเอ๊ะฮ้วง	ข้าวออกรวง

หมวดคำกริยา

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
กำบ	กราบ	ซ้า	ซ้า
ต้าว	กลับ	เจื่อ	เขื่อ
หย่าน	กลัว	หวัด	ซ่อน, หลบ
กิน	กิน	เป็ง	ดู
ยะจั้ง	เกลียด	ห-ยาง	เดิน
ยะเกจียด	โกรธ	ห-ยางตำม	เดินตาม
ซี้แบ่ว	โกหก	ห-ยางน้ำ	เดินนำ
จ้อง	ขยั่น	ต่าย- ห-ยิ้น	ไต่ยิ้น
สอล่อง	ขอร้อง	ตาบ	ตบ-ตี
คัดก้อ	ขัดแย้ง	ซื่อ	ตรง
ซี้จ้าน	ซี้เกียด	โตฮ้อน	ตัวร้อน
ผู้ฮ้าย	ซี้เหร่	ต่าย	ตาย
เคียน	เขียน	ตำ	ตำ
เซาะฮา	ค้นหา	ตำนิ	ตำหนิ

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
ค้ำับ	ค้ำับ	ตวง	เตือน
หังฮอด	คิดถึง	แต่ะตั้น	แตกตื่น
แก้ว	เคี้ยว	ทาววยหวิ้มเค้าลบ	ถววยความเคารพ
ยะน็อน	ง่วงนอน	ทาววยซึ้งคอง	ถววยสิ่งของ
ซั้ม	จับ	ซี้ไหล	ถ่ายท้อง
โอะ	จิบ	ซั้ม	ถือ
เจ็อง	ชวน	ทู	ดู
จอย	ช่วยเหลือ	ที้	ดูก
มັก	ชอบ	ต้วง	ทักทาย
เอ็ดเวียะ	ทำงาน	นั้ง	นั่ง
น็อน	นอน	นั้งเก้าอี้	นั่งเก้าอี้
นั้งคัตซาม้าทิ	นั้งซัดสมาธิ	หญูฮ้าย	ไม่สบาย
นั้งคูกเขา	นั้งคูกเขา	ย้อม	ยอม
นั้งพับเพียบ	นั้งพับเพียบ	อ้าวยะ	ยาก, ลำบาก
นั้งม็อบ	นั้งหมอบ	ห-ยืม	ยืม
เห็ง	นาน	ยีน	ยืน
หญูซื่อ	นั้ง	ยีนเค้าลบทั้งชาติ	ยืนเค้ารพชชาติ
เบ้าะ	บอก	ยีนฮับซาเต็ด	ยืนรับเสด็จ
บ่า	บ้า	ห-ยุง	ยุง
เจ็บปัม	ปวดท้อง	ถ่า	รอ
เจ็บปุมฮัว	ปวดศีรษะ	ฮ้องเพ็ง	ร้องเพลง
แผ่ว	ปิดกวาด	ฮ้องไห้	ร้องไห้
แยว	ปัสสาวะ	มັก	รัก
จี	ปัง ย่าง	ฮักคอง	รับสิ่งของ
เมื้อ	ไป	ฟ้าว	รีบร้อน
ไปแอ้ว	ไปเที่ยว	แบ่	รื้อ
ไปหยาม	ไปเยียม	ไว	เร็ว
พอม, แห่ง	พอม	เอิ้น	เรียก
พิด	ผิด	ลั้ม	ลื้ม
พีะ	ฝาก	อีน	เล่น
แอ็บ	ฝึกฝน	แอ้ว	เลียว

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
ป้อ	พบ	ต้วง	ว่ากล่าว
ป้า	พา	ว้าง	วาง
ป๊ะ	พูด	แกล้น	ว้าง
พั้ง	พั้ง	วุ่นวาย	วุ่นวาย
เบ็ง	มอง	ซงชัย	สงสัย
มีา	มา	ซำบาย	สบาย
มีาซ่า	มาสาย	สั่วตมัน	สวดมนต์
บือม๊ก	ไม่ชอบ	จัน	สวยงาม
บือเจือ	ไม่เชื่อ	ป๊ะอ่วย	หยาบคาย
บือป้อ	ไม่พบ	หลง	หลง
เสา	สวม,ใส่	ปอดี้	หล่อ
ลื้อ	หลับ	ห่วยพะ	ไหว้พระ
อายฮอม	หอม	อืดทั้น	อดทน
ฮั่วเลาะ	หัวเราะ	แจ็บ	อ่อย
ฮิว	หิว	ปี้	อ้วน
จ่าวซ่า	หุงข้าว	ฮะ	อาเจียน
ฮูตั่ง	หูดั่ง	อำน	อ่าน
ป้อ	เห็น	ลักอาย	อาย
มิน	เหม็น	กวานเนาะ	อูจจาระ
ห่วยจ่าว	ไหว้เจ้า	ห่วยพี	ไหว้บรรพบุรุษ

หมวดคำเรียกชื่ออวัยวะ

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
กาลู	กระดูก	ซี้ฮู	ซี่หู
กาลูซันลั้ง	กระดูกสันหลัง	ฮั่วเขา	เข้า
กาพะาะ	กระเพาะ	แคน	แขน
กาพะาะแหยว	กระเพาะปัสสาวะ	ก้อ	คอ
กาพะาะซ่า	กระเพาะอาหาร	ก้อฮอย	คอหอย
ฮากาโหลก	กะโหลกศีรษะ	ปายก้าง	คาง
ซากะไต	กราม	คิ้ว	คิ้ว
ก้ามเนื้อ	กล้ามเนื้อ	เค้า	เครา

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
แก้ม	แก้ม	โค้งกาถู	โครงกระตุก
คน	ชน	ฮู้ลั้ง	จุมก
คนคิ้ว	ชนคิ้ว	กักคา	ตันขา
คนตา	ชนตา	กำหล่น	ตันคอ
ข้อเขา	ข้อเข่า	ไสหล่น, ไช่ตัน	ต่อมลูกหมาก
ข้อมือ	ข้อเท้า	ก่น, กะโปก	สะโปก
ข้อเข่า	ข้อศอก	ต๊ับ	ต๊ับ
คา	ขา	แก่นตา	ตา
ชี้ไก่	ชี้ไคล	ตาตุ่ม	ตาตุ่ม
ชี้ตา	ชี้ตา	เตา, ไต	ไต
ขี้มู	ขี้มูก	ทუნ่ามบี	ถุงน้ำดี
ข้างปุม	ท้อง	มือซ้าย	มือซ้าย
กำหล่น	ท้ายทอย	จั้งแฮ	รักแร้
นม	นม	ฮั้งไส	รังไข่
นอง	น่อง	ฮิมชบ	ริมฝีปาก
น่วมลาย	น้ำลาย	ฮู้คน	รุษมชน
นิ้ว	นิ้ว	ฮู้ลั้ง	รุษมูก
นิ้วมือ	นิ้วมือ	ฮู้หู	รุษหู
นิ้วฮือโป	นิ้วโป้ง	ใส	ลำไส้
นิ้วจี้	นิ้วชี้	ใส่น้อย	ลำไส้เล็ก
นิ้วกาง	นิ้วกลาง	ใสเหยา	ลำไส้ใหญ่
นิ้วนาง	นิ้วนาง	ลั้น	ลั้น
นิ้วก้อย	นิ้วก้อย	แก่นตา	ลูกตา
นิ้วตีน	นิ้วเท้า	เล็บ	เล็บ
บ่า	บ่า	เลือด	โลหิต
ไผหน้า	ใบหน้า	เลือดกูปบี	โลหิตกรูป บี
ปายนิ้ว	ปลายนิ้ว	เลือดกูปเอ	โลหิตกรูป เอ
ปอด	ปอด	เลือดกูปเอบี	โลหิตกรูปเอบี
ฮู้ชบ	ปาก	เลือดกูปตอ	โลหิตกรูปโอ
พม	ผม	เฮาะ	ศอก
พิวหนัง	ผิวหนัง	ปุมฮั่ว	ศิระษะ

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
ฝาดีน	ฝ่าเท้า	ส่นตีน	ส้นเท้า
ฝ่ามือ	ฝ่ามือ	ชายบือ	สะดือ
เฮือะหง	เพดานปาก	ชั้นฮู้หลัง	สันจมูก
แซ่ว	พืน	เส้นปาสาด	เส้นประสาท
แซ่วก๊ก	พืนกราม	เส้นเลือด	เส้นเลือด
แซ่วตั้งเต็ง	พืนบน	เส้นเลือดหลำ	เส้นโลหิตดำ
แซ่วตั้งเต่า	พืนล่าง	เส้นเลือดหลง,เส้นเลือดแดง	เส้นโลหิตแดง
มดลุ	มดลูก	นิ้วด	นิ้ว
ม้าม	ม้าม	หน้าແหล่น	หน้าผาก
มือ	มือ	หน้าเอ็ก	หน้าอก
ลือดลัม	หลอดลม	ก้างล้ง	หลัง
ลือดเซียง	หลอดเสียง	ล้งมือ	หลังมือ
ลือดอาฮาน	หลอดอาหาร	ฮัวเจา	หัวใจ
ก้างล้ง	หลัง	ฮัวนัม	หัวนม
ล้งมือ	หลังมือ	เบาหู	หู
ฮัวเจา	หัวใจ	เฮือะ	เหงือก
ฮัวนัม	หัวนม	ฮัวไหล	ไหล่
เบาหู	หู	นำเอ็ก	อก
ลือดลัม	หลอดลม	โกวี	อวัยวะเพศชาย
ลือดเซียง	หลอดเสียง	อี้เมะ	อวัยวะเพศหญิง
ลือดอาฮาน	หลอดอาหาร	เส้นเอ็น	เอ็น
		แอว	เอว

หมวดคำเครื่องแต่งกายชาย

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
กาจ๊กเง้า	กระจกส่อง	แวนตำ	แว่นตา
สว่างคาฮี้	กางเกงขายาว	ส่อยข้อมือ	สร้อยข้อมือ
สว่างคาเต่น	กางเกงขาสั้น	ส่อยก้อ	สร้อยคอ
สว่างล้ง	กางเกงใน	เสือก้าม	เสื้อกล้าม
เค็มกัตเนกไท่	เข็มกัตเนกไท่	เสือกันพน	เสื้อกันฝน
เค็มซัด	เข็มซัด	เสื่อหันนาว	เสื่อหอนาว
ชุดกี้ล้า	ชุดกีฬา	เสื่อแจ็กเกต	เสื้อแจ็กเก็ต

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
ชุดเคื่องแบบ	ชุดเครื่องแบบ	เสื่อแคนฮี้	เสื่อขีดแขนยาว
ทุงตีน	ถุงเท้า	เสื่อแคนเด่น	เสื่อขีดแขนสั้น
ทุงมือ	ถุงมือ	เสื่อนาะ	เสื่อนอก
น้ำลีกาข้อมือ	นาฬิกาข้อมือ	เสื่อยัด	เสื่อยัด
เนกไท่	เนคไท	มีวะ	หมวก
ผ้าเจดหน้า	ผ้าเช็ดหน้า	หวี	หวี
ผ้าพันก้อ	ผ้าพันคอ	แวน	แหวน
ล้องท่าวกี้ล้า	รองเท้ากีฬา	ล้องท่าวหุ่มส่น	รองเท้าหุ่มส่น

หมวดคำเครื่องแต่งกายหญิง

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
สว่างคาฮี้	กางเกงขายาว	เกือก	รองเท้า
สว่างคาเด่น	กางเกงขาสั้น	แวนกันแดด	แว่นตากันแดด
สว่างลิ่ง	กางเกงใน	แวนตา	แว่นตา
สว่างซามสวน	กางเกงสามส่วน	แวนหว่ายนํ้า	แว่นตาว่ายนํ้า
เป๊าะแขน	กำไล	สร้อยข้อมือ	สร้อยข้อมือ
ชายกาดแหว	เข็มขัด	สร้อยค้อ	สร้อยคอ
เงิน	เงิน	เสื่อ	เสื่อ
ตุ้มฮู	ตุ้มหู	เสื่อกันฝน	เสื่อกันฝน
ต้องก้า	ทองคำ	เสื่อหันนาว	เสื่อहनาว
ต้องก้าคว	ทองคำขาว	เสื่อแจ็กเกต	เสื่อแจ็กเก็ต
ทับทิม	ทับทิม	เสื่อไน	เสื่อชั้นไน
ทีกาดฮ้ว	ทีคาดผม	เสื่อไมพ้ม	เสื่อไหมพรม
ม่ายคัตเกล้า	ที่ปักผม, ที่เกล้าผม	มีวะ	หมวก
ทีหีบพม	ที่หนีบผม	ยัก	หยก
นาก	นาก	หวี	หวี
น้ำลีกาข้อมือ	นาฬิกาข้อมือ	แวน	แหวน
นิล	นิล	พ้อย	พลอย
โบพุ่ม	โบว์ผูกผม	เพ็ด	เพชร
ผ้าเจดหน้า	ผ้าเช็ดหน้า	เพท้าย	เพทาย

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
ผ่านุง	ผ่านุง	ไพลีน	ไพลีน
ผ้าปั่นก้อ	ผ้าพันคอ	มือลากัด	มรกต

หมวดคำตรงข้าม

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
ย่าน - บ้อย่าน	กลัว - กล้า	เกิด - ตาย	เกิด - ตาย
กางเว็น - กางกั้น	กลางวัน - กลางคืน	แก่ - อ่อน	แก่ - อ่อน
หาง - แก็บ	กว้าง - แคบ	แก้ม - ลัก	ใกล้ - ไกล
กัมมือ - แบ่มือ	กำมือ - แบมือ	จ้อง - จ้าน	ขยัน - ชี้เกียจ
จิ้ง - มัก	เกลียด - รัก	ต้างเนาะ - ต้างก้วง	ข้างใน - ข้างนอก
ต้างเต็ง - ต้างก้วง	ข้างบน - ข้างล่าง	มีด - ซาหวาง	มีด - สว่าง
ตางน่า - ต้างล้ง	ข้างหน้า - ข้างหลัง	ย้อ - ต้าวา	ยกย่อง - ตำหนิ
คิ่น - ล้ง	ขึ้น - ลง	ยะ - บ้อยยะ	ยาก - ง่าย
เคียน - โลบ	เขียน - ลบ	หยืม - บ้อหยืม	ยืมแยม - บั้งตั้ง
แอ้งเหยา - แอ้งน้อย	แอ้งแรง - อ่อนแอ	อ้างยุง - ยู้ล่า	ยุง - ว่าง
ก้าย - กั้น	คาย - กลืน	อ้าวฮังอ้าวมี - อ้าวซ้อ	รวย - จน
แต่ - แบว	จริง - เท็จ	ฮ้อน - กิม	ร้อน - หนาว
ซ้ม - ป้อย	จับ - ปล่อย	ฮับ - เहां	รับ - ให้
ปอจ้าย - แมยั้ง	ชาย - หญิง	ฟ้าว - หงาด	รับร้อน - เผื่อยซา
ชวย - ควา	ซ้าย - ขวา	ไว - ซ่า	เร็ว - ช้า
ซื่อ - คาย	ซื่อ - ขาย	เลียม - โข๊กเข็ก	เรียบ - ขรุขระ
แอ้ง - กอย	ดั่ง - เบา	แลบ - หยาน	ละเอียด - หยาบ
ดี - ฮ้าย	ดี - เลว	บ้อจ้อ - จ้อ	ลิม - จำ
ดีเจ้า - เซียเจ้า	ดีใจ - เสียใจ	อ้าวลี - อ้าวฮ้าย	สบาย - ลำบาก
ละ - ผชุย	ดิง - ดัน	เอ็ดไว - แป้ซา	สร้าง - ทำลาย
ด่าย - เซีย	ได้ - เสีย	เสา - ถอดเอ้าะ	สวมใส่ - ถอด
ซื่อ - กต	ตรง - คด	เบ็งลี - เบ็งฮ้าย	สวยงาม - ชี้เหร่
ตาเว็นเอ้าะ - ตาเว็นตัก	ตะวันออก - ตะวันตก	แปะเสียงเสา - ชี้หลิม	สะอาด - สกปรก
ตึง - ย่อน	ตึง - หย่อน	ซุง - ต้า	สูง - ต่ำ
เต็ม - บ้อมี	เต็ม - ว่าง	ปีะลี - ปีะฮ้าย	สุขภาพ - หยาบคาย
ซ้ม - ป้อย	ถือ - วาง	เสาเจา - ป้อยถิม	ใส่ใจ - ละเลย

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
ที - บือที	ถูก - ผิด	ฮาย - ความ	หงาย - คำว่า
เต้ง - เต่า	บน - ล่าง	นั๊ก - บือนั๊ก	หนั๊ก - เบา
ปาหมาด - บือปาหมาด	ประมาท - ระมัดระวัง	ลักนี่ - บือน่า	หลบหนี - เผอิญหน้า
ปู้ - ตัก, ลัก	ปลุก - ถอน	ลับ - ตื่น	หลับ - ตื่น
เปน - ตาย	เป็น - ตาย	ฮอม - มิน	หอม - เหม็น
ปี้ด - ปี้ด	เปิด - ปิด	ฮัวเลาะ - สองไห้	หัวเราะ - ร้องไห้
เมื่อ - ต่าว	ไป - มา	ฮิว - อิม	หิว - อิม
ป้อ - ปาย	พบ - จาก	เนื่อ - เต่า	เหนื่อ - ใต้
เอ้ - น้อย	มาก - น้อย	แอ้ง - เปี้ย	แอ้ง - เปียก
แลม - ถือ	แหลม - ทือ	จางยู - บือฮูจักจางยู	อ่อนโยน - แข็งกระด้าง
เย้า - นอยจ่อย	ใหญ่ - เล็ก	ลักอาย - ล่านก่อน	อาย - ด้าน
ปี้ - พอม	อ้วน - ผอม	ลักไล - เจียบลี	อีกทีก - เจียบสงบ
นิม - แค้ง	อ่อน - แข็ง	อ่อนน้อม - จองฮอง	อ่อนน้อม - เยอหยิ่ง

หมวดคำเรียกชื่อสมุนไพร

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
กอกากจับ	กระจับ	กอกักตั้นเต่า	ผักตบเต่า
กอกะเจียบแดง	กระเจียบแดง	กอมะฮูย	ฝรั่ง
มะเขือม้อน	กระเจียบผลยาวสีเขียว	กอฟ่าย	ฝ้ายเทศ
กอกาว้าน	กระวาน	กอกิกไท	พริกไทย
กอกัดชาหนา	กฤษณา	มะเอ็ดแห่ง	พริกแห้ง
กอเย้า	กะเม็ง	พับพั้ง	พลับพลึง
กอกานปู้	กานพลู	ไฟ	ไพล
กอมะมี	ขมิ้น	มหากาน	มหากาฬ
กอคาคหมื่นเคือ	ขมิ้นเครือ	มะเก๊ะน้าม	มะกอกน้ำ
กอปอ	ข่อย	มัดกา	มะกา
กอกา	ชำ	มะเกือ	มะเกลือ
กอกิง	ชิง	มะขามแป	มะขามเทศ
กอก้าหล่า	งาดำ	มะขาม	มะขาม
จันเทต	จันทน์เทศ	มะขามป้อม	มะขามป้อม
กอกจิก	จิกนา	มะหนามแดง	มะค้ำดีควาย

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
กอส่มเฮ็ด	ชุมเห็ดไทย	มะพับ	มะพลับ
กอโด้บ้อสุลุ่ม	โด้ไม่รู้ลุ่ม	มะแก้ว	มะแว้ง
กอม๊ะไซเนา	ต้นไซเนา	มะหวด	มะหวด
ซาล้างก่านควา	ต้นแมงลัก	มะหาด	มะหาด
กอด้อยตึง	ด้อยตึง	โมกหลวง	โมกหลวง
กอมะเกวน	ตะขบไทย	ชะล้างโม	ยี่หระ
กอพักเจ้า	ตะไคร้	ล้างจืด	รางจืด
กอม๊ะตำแยโตปอ	ตำแยตัวผู้	ละหุง	ละหุง
กอม๊ะตำแยโตแม	ตำแยตัวเมีย	มะเชือบ่า	ลำโพง
กอดี	เตยหอม	ลูผักซี่	ลูกผักซี่
ต้องป็นจ้ง	ทองพันชั่ง	ว่านหางจอร่าเซ	ว่านหางจระเข้
กอดต้องล่าง	ทองหลาง	ชามอไท	สมอไทย
กอมะล้า	ทับทิม	ชามอพิเพท	สมอพิเภก
กอมะเขียบ	น้อยหน่า	ชาลัดไหล	สลัดได
กอโชมฮ้อบ้าน	บอระเพ็ด	เฮะปาเก็ง	เหงือกปลาหมอ
กอบู้ก	บุก	ซาล้างก่านแหร์	โหระพา
ว่านหางจอร่าเซ	ว่านหางจระเข้	อับเซย	อบเชย
ชามอไท	สมอไทย	อินทานินน้ำม	อินทนิ่น้ำ

หมวดคำเครื่องครัว

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
กาวิ๊ก	กะจ๋า	เสอง	ตะแกลงร่อน
กาจาด	กระจาด	ตาหลิว	ตะหลิว
กาด่ง	กระดัง	ตุ้กับข้าว	ตุ้ใส่กับข้าว
กาด้ายชูดมะป้าว	กระต่ายชูดมะพร้าว	เตาไฟ	เตา
กาทะ	กระทะ	ถาด	ถาด
กาเทียม	กระเทียม	สาระพี	ทัพพี
คูน่าม	กระป๋องน้ำ	น่านตาน	น้ำตาล
กาปี	กะปิ	น่านเคี้ย	น้ำปลา
กาน่ามฮ้อน	กาด่มน้ำ	ผ้าบาง	ผ้าขาวบาง
เกือ	เกลือ	ผ้าฮ้าย	ผ้าขี้ริ้ว

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
จ๋อคน่าม	แก้วน้ำ	มะเอี้ยต	พริก
ก๋าวต	ขวด	พิกไท	พริกไทย
คั้น	ชั้น	มะคามเปี้ย	มะขามเปี้ยก
ข้างसान	ข้าวสาร	ป่า	มีด
เคียง	เขียง	โม	โม
จก	ครก	ซิ่ง	ลั้งถิ่ง
จาน	จาน	ซ๊ะ	สาก
กะบ้อง	ช้อน	ส้อม	ส้อม
ถ่วย	ชาม	หม้อ	หม้อ
ญู	ตะเกียบ	หม้อเจ้าข้าว	หม้อหุงข้าว

หมวดคำเรียกชื่อสัตว์

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
โเก็บ	กบ	โตแต่น	แต่น
กาต่าย	กระต่าย	โตโนก	นก
กาแต	กระแต	โตนาก	นาก
การอก	กระรอก	โตบ่ง	บุ้ง
โตกวาง	กวาง	โตปา	ปลา
จัวกาทิ่ง	กระทิง	โตปาด	ปลาหมึก
อู๊กา	กา	โตปู	ปู
พุมตะแก	กิ้งก่า	โตเปิด	เปิด
โป่งกือ	กิ้งกือ	ฟี่เสื่อ	ผีเสื้อ
โตกุง	กุง	มิม	ผึ้ง
โตแก่ง	แก่ง	โตแบ่	แพะ
โตแก๊ะ	แกะ	โตม่า	ม้า
โตไก	ไก่	โตเหม่น	เม่น
โตเขียด	เขียด	แม็งกาพุน	แมงกะพรุน
โตกว้าย	ควาย	โตแม็งงอด	แมงป่อง
ตุ๊กกาตุ้	คางคก	แม็งป่องจ้าง	แมงป่องข้าง
โตเกีย	ค่างคาว	แม็งมุ่ม	แมงมุม

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
โตสู้	จู	แม็งเมา	แมงเมา
โตแช่	จระเข้	โตบี้	แมลงปอ
จิ้งกู่่ง	จิ้งโกร่ง	แม็งหึ่ง	แมลงวัน
แม็งเหยี่ยมกำ	จิ้งจก	แม็งป่องปิ่ง	แมลงหิว
โตเหลื่อมกำ	จิ้งเหลน	โตแม้ว	แมว
โตจ้าง	ข้าง	โตแม้วน้าม	แมวน้ำ
โต้วง	ด้วง	โตหยุก	ยุก
โตต่อ	ต่อ	โตแย้	แย้
โก้วด	ตะขวด	โตแฮด	แรด
จิ้งเค็บ	ตะขาบ	โตล่อ	ล่อ
แม็งม่า	ต๊กแตน	โตล้า	ลา
เต่า	เต่า	โตลิ่ง	ลิง
โตเต่าต๋อง	เต่าทอง	โตเลียงผา	เลียงผา
ปาโล้มี้า	โลมา	โตหน้อน	หนอน
โตจ้ว	วัว	โตมี	หมี
ปาวิ๊าน	วาฬ	โตมุ	หมู
โตชิง	ลิงโต	โตฮอย	หอย
โตม่า	สุนัข	โตห่าน	ห่าน
โตเชื้อ	เสือ	โตอั้งอ่าง	อั้งอ่าง
ใส่เป็อน	ใส่เดือน	โตอู้ด	อูฐ

หมวดคำเรียกญาติ

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
อ่ายอู่เฮาะ	ปู่ทวด	ปีลั้ง ปีป่า	พี่ภรรยา
เอ้มอู่เฮาะ	ย่าทวด	น้องเป้า	พี่สะใภ้
อ่ายเถ่า	ตา	ปีลั้ง ปีป่า	พี่สามี
อ่ายตาเฮาะ	ตาทวด	ปีเอ้อย	พี่สาว
น้องเช้อย	น้องเขย	เอ้ม	แม่
หล่านจ้าย	น้องชาย	แม้น้าย	แม่ยาย
น้องน่า	น้องภรรยา	แมยยา	แม่สามี
น้องเป้า	น้องสะใภ้	เอ้มอู่	ย่า

ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยทรงดำ	ภาษาไทยกลาง
น้องอา	น้องสามี	เอ้มเถ่า	ยาย
น้องหยิง	น้องสาว	เอ้มเถ่าเฮาะ	ยายทวด
น้ำ	น้ำ	ลึ่ง	ลุง
น้ำเชื่อย	น้ำเขย	ลึ่งเชื่อย	ลุงเขย
น้ำเป้า	น้ำสะไก่	ลูเชื่อย	ลูกเขย
ป่า	ป่า	ลูจ้าย	ลูกชาย
ป่าเป้า	ป่าสะไก่	ลูเป้า	ลูกสะไก่
อ่ายอู้	ปู่	ลูหยิง	ลูกสาว
อ่าย	พ่อ	หล่านจ้าย	หลานชาย
ปอต้า	พ่อภรรยา	หล่านหยิง	หลานสาว
ปอปปู่	พ่อสามี	อ้า	อา
อ่ายเชื่อย	พี่เขย	อาเชื่อย	อาเขย
ปีเอื่อย	พี่ชาย	ลัว	อาสะไก่

จากตัวอย่างคำศัพท์ภาษาไทยทรงดำ จำนวน 200 คำของนักศึกษาเอกภาษาไทยชั้นปีที่ 1 และจากพจนานุกรมภาษาถิ่นในจังหวัดราชบุรี (2552) จำนวนอีก 900 คำ อาจมีข้อคำถามเกิดขึ้นในใจว่า ทำไมภาษาไทยทรงดำจึงมีคำศัพท์ที่คล้ายคลึงกับภาษาไทยถิ่นอีสาน การมีคำศัพท์ที่มีความคล้ายคลึงกับภาษาไทยทำให้นักภาษาศาสตร์จัดภาษาไทยทรงดำให้อยู่ในตระกูลภาษาไท (ไต)-กะได (Tai-Kadai)

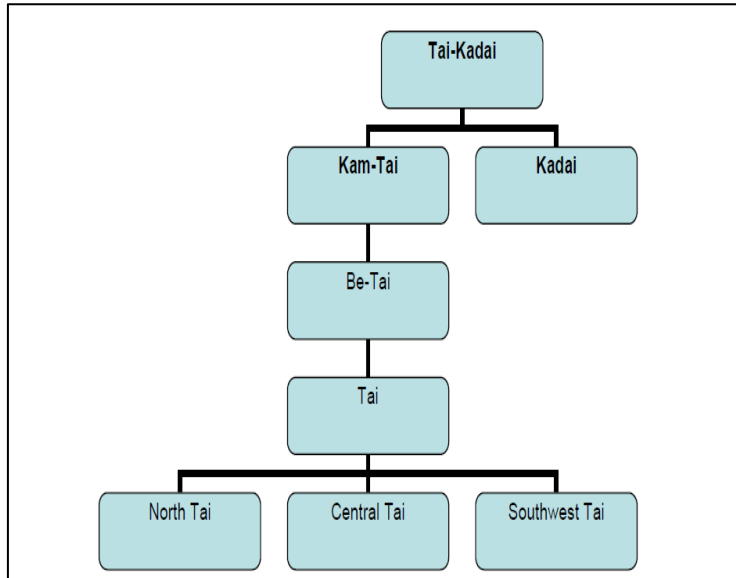
ตระกูลภาษาไท-กะได (Tai-Kadai) เป็นตระกูลภาษาของภาษาที่มีเสียงวรรณยุกต์ที่พบในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และตอนใต้ของประเทศจีน ในช่วงแรก ตระกูลภาษาไทกะไดเคยถูกกำหนดให้เป็นอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต แต่ปัจจุบันได้แยกมาเป็นอีกตระกูลภาษาหนึ่ง และยังมีผู้เห็นว่าตระกูลภาษาไท-กะไดนี้มีความสัมพันธ์กับตระกูลภาษาออสโตรนีเซียน (Austronesian) โดยอยู่ในกลุ่มภาษาที่เรียกว่า "ออสโตร-ไท" (Austro-Tai) หรือจัดเป็นตระกูลภาษาใหญ่ออสตริก

Roger Blench (1997) ได้กล่าวว่า ถ้าข้อจำกัดของความเชื่อมต่อของตระกูลภาษาออสโตร-ไท (Austro-Tai) มีความสำคัญมาก แสดงว่าความสัมพันธ์ทั้งสองตระกูลอาจไม่ใช่ภาษาที่เป็นพี่น้องกัน กลุ่มภาษากะไดอาจเป็นสาขาของภาษาตระกูลออสโตรนีเซียน (Austronesian) ที่อพยพจากฟิลิปปินส์ไปสู่เกาะไหหลำแล้วแพร่สู่จีนแผ่นดินใหญ่ ในขณะที่สาขาไตของภาษากลุ่มกะไดมีการปรับโครงสร้างใหม่โดยได้รับอิทธิพลจากกลุ่มตระกูลภาษาม้ง-เมี่ยน (Hmong-Mien) และภาษาจีน

ข้อเสนอของ Laurent Sagart (1999) ได้กล่าวว่า ภาษาไท-กะไดดั้งเดิมได้เกิดขึ้นในยุคต้นของตระกูลภาษาออสโตรนีเซียน (Austronesian) ที่อาจจะอพยพกลับจากทางตะวันตกเฉียงเหนือของไต้หวันไปยังชายฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ของจีน หรือจากจีนไปไต้หวันและเกิดการพัฒนาของภาษาตระกูลออสโตรนีเซียน (Austronesian) บนเกาะนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างภาษาตระกูลออสโตรนีเซียน (Austronesian) และไท-กะได (Tai-Kadai) อาจจะอธิบายได้จากคำศัพท์ที่ใกล้เคียงกัน คำยืมในยุคก่อนประวัติศาสตร์และอื่นๆที่ยังไม่รู้ นอกจากนั้นภาษาตระกูลออสโตรนีเซียน (Austronesian) อาจจะมีการมีความสัมพันธ์กับตระกูลภาษาจีน-ทิเบต ซึ่งมี

จุดเริ่มต้นในบริเวณชายฝั่งของจีนภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียง

ความหลากหลายของตระกูลภาษาไท-กะได (Tai-Kadai) ในทางตอนใต้ของประเทศจีนบ่งบอกถึงความสัมพันธ์กับถิ่นกำเนิดของภาษา ผู้พูดภาษาสาขาไทอพยพจากตอนใต้ของจีนลงทางใต้เข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้แต่ครั้งโบราณ เข้าสู่ดินแดนที่เป็นประเทศไทย และลาวบริเวณนี้เป็นบริเวณที่พบผู้พูดภาษาในตระกูลภาษาออสโตรเอเชียติก (Austro-Asiatic)

แผนภูมิที่ 1: การแบ่งกลุ่มตระกูลภาษาไท (ไต)-กะได (Tai-Kadai)

(Gordon, 2005 cited in NOEL MANN, WENDY SMITH and EVA UJLAKYOVA, 2009:16)

ตระกูลภาษาไท-กะไดประกอบด้วยกลุ่มภาษาที่จัดแบ่งไว้ 4 สาขา ดังนี้

1. กลุ่มภาษากัม-ไท (Kam-Tai languages) หรือ กลุ่มภาษาจ้วง-ต้ง (Zhuang-Dong languages) เป็นสาขาภาษาหลักที่มีการเสนอให้จัดแบ่งขึ้นในตระกูลภาษาไท-กะได ประกอบด้วยภาษาของชนชาติต่าง ๆ ในจีนตอนใต้และในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประมาณกว่าร้อยละ 80 ของภาษาทั้งหมดในตระกูลดังกล่าว คำว่า กลุ่มภาษาจ้วง-ต้งนิยมใช้ในหมู่นักวิชาการจีนทั้งในด้านภาษาศาสตร์และวัฒนธรรม ในจีน ภาษานี้ใช้พูดโดยชนกลุ่มน้อย เช่น ชาวจ้วง, ชาวบูยี, ชาวกัม (ต้ง), ชาวไท, ชาวสุ่ย, ชาวมูลัม ชาวเหมาหนาน และชาวไหหล

2. กลุ่มภาษากะได หรือ เก-ย้ง ประกอบไปด้วยภาษาย่อยดังนี้ ภาษาอังกฤษเบ (เกาะไหหลำ อาจเรียกว่า ภาษาเบ), ภาษาเจียมมา (ไหหลำ), ภาษาจุน (Cun) (ไหหลำ), ภาษาเก้อหล่า (Gelao) (เวียดนาม), ภาษาลาติ (Lachi หรือ Lati) (เวียดนาม), ภาษาเอน (En) (เวียดนาม), ภาษากวาเปียว (Qabiao) (เวียดนาม), ภาษาลาคัว (Laqua) (เวียดนาม) และภาษาลาฮา (Laha) (เวียดนาม)

3. กลุ่มภาษาเบไท (Be-Tai) ประกอบไปด้วยกลุ่มภาษาไท

4. กลุ่มภาษาไท ประกอบไปด้วย กลุ่มภาษาไทเหนือ, ไทกลาง และไทตะวันตกเฉียงใต้

-กลุ่มภาษาไทเหนือ ประกอบไปด้วย ภาษาแสก (ลาว), ภาษาจ้วงเหนือ (จีน), ภาษาบูยี (Buyi) (จีน) และภาษาไทแมน (ลาว)

-กลุ่มภาษาไทกลาง ประกอบไปด้วย ภาษาจ้วงใต้ (จีน), ภาษาม่านเซาลาน (เวียดนาม), ภาษาหนุง (เวียดนาม), ภาษาต๋ย (เวียดนาม), ภาษาซินลาว (Ts'ün-Lao) (เวียดนาม) และภาษานาง (เวียดนาม)

-กลุ่มภาษาไทตะวันตกเฉียงใต้ ประกอบไปด้วย ภาษาไทหย่า (จีน), ภาษาพูโก (ลาว), ภาษา

ปาดิ (จีน), ภาษาไททัญ (เวียดนาม), ภาษาต๋ยซาปา (เวียดนาม), ภาษาไทโหลง (ไทหลวง) (ลาว), ภาษาไทฮ้อง (จีน), ภาษาตุรง (อินเดีย), ภาษายอง (ไทย) และภาษาไทยถิ่นใต้ (ปักซีใต้) (ไทย)

สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล ได้สร้างแผนที่ภาษากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทยขึ้นมาเพื่อแสดงพื้นที่การใช้ภาษาของกลุ่มคนกลุ่มต่างๆ โดยพื้นที่การใช้ภาษาไทยทรงดำในประเทศไทยนั้นครอบคลุมอาณาบริเวณหลายจังหวัด ทว่าได้หยิบยกการใช้ภาษาไทยทรงดำเฉพาะพื้นที่จังหวัดราชบุรีเท่านั้น เนื่องจากฐานข้อมูลชาติพันธุ์ที่ทางสำนักศิลปะและวัฒนธรรมได้รวบรวมมีพื้นที่ศึกษา คือ จังหวัดราชบุรี

แผนที่ 1: แสดงบริเวณที่มีการใช้ภาษาไทยทรงดำในจังหวัดราชบุรี (ที่มาของภาพ: สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ: 2552)

จากการเก็บรวบรวมคำศัพท์ในเรื่องภูมิปัญญาอาหารพื้นบ้าน 3 ภาษา ได้แก่ ภาษาไทยกลาง, ภาษาไทยอีสาน และภาษาไทยทรงดำ เพื่อสร้างอภิธานศัพท์นั้น ถือเป็น การสร้างองค์ความรู้ในการเรื่องการ

เปรียบเทียบวงคำศัพท์ของภาษา 3 ภาษาที่อยู่ในตระกูลเดียวกัน คือ ตระกูลภาษาไท-กระได ซึ่งในการเก็บข้อมูลคำศัพท์ได้ข้อมูลจากเจ้าของภาษา คือ นายวีระศักดิ์ สีมาคำที่เป็นผู้ให้ข้อมูลภาษาไทยอีสาน และนางสาวเอกอักษร ยอดพิกุล ผู้ให้ข้อมูลภาษาไทยทรงดำ รายละเอียดการเปรียบเทียบคำศัพท์ภาษาทั้ง 3 มีดังนี้

หมวดคำ: ชื่อปลา

ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยอีสาน	ภาษาไทยทรงดำ
กระดี่	ปากกระเดิด	ปากกะหลี่
กราย	ปากาย	ป่าหลาด
ช่อน	ปาช่อ	ปาก้อน
ชีว	ปาชีว	ป่าชีว
ดุก	ปาดุก	ป่าลู้ก
ตะเพียน	ปาตะเพียน	ป่าต้ำเพียน
ทู	ปาทู	ป่าทู้
หมอ	ปาเข็ง	ป่าเกล้ง
หลด	ปาหลด	ป่าหลัด
ไหล	เอี่ยน	โต้เหยี่ยน

หมวดคำ: ชื่อสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ

ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยอีสาน	ภาษาไทยทรงดำ
กบ	กบ	โต้กบ
คางคก	เขี่ยนตาปาด	โต้กะตุ้
ลูกอ๊อด	ฮวก	โต้ซิว
อึ่งอ่าง	อึ่ง	โต้อึ่ง

หมวดคำ: ชื่อแมลงและสัตว์ปีก

ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยอีสาน	ภาษาไทยทรงดำ
กูดจี้ หรือ ด้วงขี้ควาย	กูดกี้	แม้งอี่ลุ่น
ไข่แมลงสีเขียว	ไข่ผำ	แม้งจ๊าบ
ไข่มดแดง	ไข่มดแดง	ไส้มดส้ม
ดักแด้ไหม	ดักแด้	โต้หม้อน
ตุ๊กแต่น	ตุ๊กแต่น	โต้ตักกะแต่น
บึ้ง	บึ้ง	โต้กู่
แมงกะซอน หรือแมงกisson	กisson กิหล่อ	แม้งจี้จ้อน

ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยอีสาน	ภาษาไทยทรงดำ
แมงกีนูน หรือ อีนูน	กีนูน	อีนูน
แมงข้าวสาร หรือด้วงน้ำ	แมงเข้าสาร	แม็งเข้าสำน
แมงซ้าง หรือแมงค่อมทอง	แมงซ้าง	โต้แม็งจ้าง
แมงป่องซ้าง	แมงเงา แมงงอด	แม็งเงา

หมวดคำ: ชื่อสัตว์เลื้อยคลาน

ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยอีสาน	ภาษาไทยทรงดำ
กิ้งก่า	กะปอม	พ้อมสี่แเก้
งู	งู	โต้งู
จิ้งหรีด	กึหลีด	จืฮิต, โต้จืฮิต
จิ้งหรีดหัวโต	จิป่อม, จิงโก่ง	โต้จืฮิตเย่า
จิ้งเหลน	ซีเกี่ยม	โต้เยี้ยงก่า
ตะกวด	แลน	โต้แล้น
แย้	แย้	โต้แย้

หมวดคำ: ชื่อเนื้อสัตว์

ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยอีสาน	ภาษาไทยทรงดำ
เนื้อไก่	เนื้อไก่	เนื้อไก่
เนื้อปลา	เนื้อปา	เนื้อป้า
เนื้อวัว	เนื้อจัว	เนื้อจัว
เครื่องในวัว	ขอบกระดิ่ง	เจ็องในวัว
เนื้อหมู	เนื้อหมู	เนื้อหมู

หมวดคำ: ชื่อผักผลไม้

ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยอีสาน	ภาษาไทยทรงดำ
กระเจด	กะเจด	พักกะเส็ด
กระชาย	กะชาย	กะช้าย
กระเทียม	กะเทียม	กะเทียม
กะทกรก, เสาวรส	ผักหลอกหลีบ	มะฮีม้อย
กุ่มน้ำ, ผักกุ่ม	ผักกุ่ม	พักกุ่ม
กุ่มบก, ผักกาม	ผักกาม	มะกุ่มบก
แก่นขม, สะเดาน้ำ	ผักกะเดา	สะเล้าน้ำ

ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยอีสาน	ภาษาไทยทรงดำ
ช่า	ช่า	ช่า
ชีเหล็ก	ผักชีเหล็ก	ชีเล็ก
ไช้แห่น, ไชน้ำ	ผำ	ผำ, แห่น
แค	ดอกแค	เบาะแก่
ชะพลู, ช้าพลู	ผักอีเล็ด	จำปู่
ตะไคร้	หัวขิงโค	ผักเจ้า
ตะไคร้น้ำ	เทา	เตา
ตำลึง	ผักตำลึง	ตำลึง
แต้ว, ตั่ว	ผักตั่ว	ผักแต้ว
ถั่วพู	หมากถั่วพู	ถั่วปู่
ถั่วพิกยาว	หมากถั่ว	มีะถั่วฮี
บุก, กระจับปุก, ขบุก	อีผุก	ก้อบุก
ใบกะเพรา	ผักอีตูไท	เบ้าสะเพ้า
ใบบัวบก	ใบบัวบก	เบ้าบักบัก
ใบมะกอก	ใบหมากกอก	เบ้ามีะเกาะ
ใบมะม่วง	ใบหมากม่วง	เบ้ามีวัง, เบ้ามีะมีวัง
ใบแมงลัก	ผักอีตู	เบ้าสะร้าง
ใบย่านาง	ญ่านาง	เบ้าย่าน้าง
ใบสะระแห่น	ผักแชะแจะ	เบ้าส่าละแน
ใบโหระพา	โหระพา	เบ้าสะร้าง
ผักบั้ง	ผักบั้ง	ผักบั้ง
ผักแว่น	ผักแว่น	ผักแว่น
ผักหวาน	ผักหวาน	ผักหวาน
เผือก	เผือก	มีะเผือก
พริก	หมากพริก	มีะเอือด
พริกขี้หนู	หมากพริกขี้หนู	มีะเอือดป่า
พริกพาน	หมากพริกพาน	มีะแขน
มะกรูด	หมากกูด	มีะกรูด
มะเขือ	หมากเขือ	มีะเขือ
มะเขือเปราะ	หมากเขือ	มีะเขือเปาะ
มะเขือพวง	หมากเข็ง	มีะแว้ง
มะเขือยาว	หมากเขือห้าม้า	มีะเขือฮี
มะละกอ	หมากหุ้ง	มีะโฮ้ง
มะแว้งเครือ	บักแว้ง	มีะแว้งเครือ
มะสัง, กระจับสัง	ผักสัง	ก้อมีะสัง
มะอึ๊ก	บักเอือก	มีะอึ๊ก

ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยอีสาน	ภาษาไทยทรงดำ
แมงลัก, อีตู่	ผักอีตู่	สี่ร่าง,
ยอ	หมากยอ	มียอ
ยี่หระ	ยี่หระ(ในภาคอีสานไม่มี)	เบ้าสี่ร่างโม
สะเดา, กะเดา	ผักกะเดา	สี่เต้า
สายบัว	สายบัว	สายบัว
หน่อไม้	หน่อไม้	หน่อไม้
หน่อไม้รวก	หน่อไม้รวก	หน่อไม้ฮวก
หอมแดง	ผักหอม	ฮ่อมแล้ง

หมวดคำ: ชื่ออาหาร

ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยอีสาน	ภาษาไทยทรงดำ
แกงหน่อไม้ดอง	แกงหน่อไม้ส้ม	แกงหน่อส้ม
น้ำพริกปลาร้า	แก้วป่าแตก	แจ้วป่าทะเล
ยำตะไคร่น้ำ	ลาบเทา	ยำเต้า

หมวดคำ: เครื่องปรุงรส

ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยอีสาน	ภาษาไทยทรงดำ
กะปิ	กะปิ	กะปี้
เกลือ	เกลือ	เกลือ
น้ำปลาร้า	น้ำป่าแตก	น้ำป่าทะเล

หมวดคำ: วัตถุดิบ

ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยอีสาน	ภาษาไทยทรงดำ
กะทิ	กะทิ	กะที้
ข้าวคั่ว	เข้าข้าว	เข้าข้าว
ข้าวสารแช่น้ำ	เข้าหมา	เข้าเปื้อ
ข้าวเหนียว	เข้าเหนียว	เข้าเหนียว
มะขามเปียก	หมากขามเปียก	มีะขามเปียก

หมวดคำ: เครื่องมือและภาชนะที่ใช้ประกอบอาหาร

ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยอีสาน	ภาษาไทยทรงดำ
กระจาด	กะจาด	จาดเข้า
กระซอน	ซ็อน	ก๊ะบ่วง
กระดั่ง	กะดั่ง	ก๊ะลั้ง
กระทะ	กระทะ	ก๊ะทะ
กล่องข้าวเหนียว กระจับ	กะติบเข้า	แอ็บเสาเข้า
เขียง	เขียง	เขียง
ครก	คก	จ๊ก
ครกตำข้าว	คก	จ๊กมอ
เตาไฟ	เตา	ต๊ะล่อไฟ
มีด	มีด	ป้า
ตะแกง (ใช้ร่อนแป้งให้กระจายตัว ไม่เป็นก้อน)	ตะแกง	เส็ง
หม้อ	หม้อ	หม้อ
ไห	ไห	ไฮ้, เฮ้า
(ไห)นึ่งข้าวเหนียว	หม้อนึ่ง	ฮวดนึ่งเข้า
โอ่งน้ำ		อู่, อู่หน้า

หมวดคำ: การแปรรูปอาหาร (กริยาที่ใช้ในการประกอบอาหาร)

ภาษาไทยกลาง	ภาษาไทยอีสาน	ภาษาไทยทรงดำ
คลุก	คน(คนให้เข้ากัน)	กั้นกว่า
คั่ว	คั่ว	คั่ว
ชำแหละ	คั่ว	แล่, จั่ว, แป้
ซอย	ซอย	ล่อง, หั่น, แลมๆ
ดอง	ดอง	ล้อง
ตากแห้ง	ตาก	ต๊ะแห้ง
ปิ้ง	ปิ้ง	ปิ้ง
ย่าง	ย่าง	ย่าง
แล่	แล่	แล่
สับ	ฟัก	สับ, หั่นสับ
หมัก	เอียบ	หมัก, จ็อง
หั่น	ตัด	เทื่อ, จั่ว

นอกจากนี้ในแต่ละครอบครัวจะมีการจดบันทึก หรือมีเอกสารที่รวบรวมความรู้เรื่องภาษาที่สื่อสารของคนในชุมชนแตกต่างกัน แต่การจดบันทึกที่ต้องมีประจำในครัวเรือนของชายชาวไทยทรงดำ คือ “บ๊ีบผีเฮือน” ที่เป็นสมุดบันทึก “วงศ์วานและสมาชิกในตระกูลที่เสียชีวิตไปแล้วในแต่ละรุ่นอายุ

อักษรไทดำ

นักวิชาการจำนวนมากพยายามอธิบายลักษณะของอักษรไทดำของชาวไทยทรงดำและพยายามจัดกลุ่มอักษรไทดำให้อยู่ในกลุ่มเดียวกับอักษรไทน้อย (อักษรไทน้อยเป็นอักษรสกุลไทย เพราะมีรูปสัณฐานตัวอักษรและอักษรวิธีเหมือนอักษรวิธีอักษรไทย แม้จะมีอักษรวิธีอักษรธรรมเข้ามาปะปนบ้างเป็นอักษรที่ใช้อยู่ในกลุ่มวัฒนธรรมไทย-ลาวที่อาศัยอยู่ลุ่มแม่น้ำโขง กล่าวคือทั้งอาณาจักรล้านช้าง (ประเทศลาว) และภาคอีสานของไทยบางส่วน โดยมีศูนย์กลางวัฒนธรรมอยู่ที่เมืองหลวงพระบางและเมืองเวียงจันทน์)

อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาตัวอักษรไทน้อยกับอักษรไทดำของชาวไทยทรงดำที่เห็นได้จากสมุดบันทึก เนื้อความแตกต่างวงจ้าง และบ๊ีบผีเฮือนของหมอเสนพัน สุขอยู่ พบว่าอักษรไทดำไม่ควรจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกับอักษรไทน้อย เพราะตัวอักษรหลายตัวของไทดำเขียนต่างกับอักษรไทน้อยโดยสิ้นเชิง

ผู้จัดทำฐานข้อมูลชาติพันธุ์ขอตั้งข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับอักษรไทดำว่า “อักษรไทดำควรที่จะเป็นส่วนผสมอย่างละครึ่งของอักษรไทน้อย (ที่นิยมใช้ในอาณาจักรล้านช้าง) และอักษรฝักขาม (ที่นิยมใช้ในช่วงเวลาหลังราชวงศ์มังรายในอาณาจักรล้านนา) เนื่องจากสันฐานตัวอักษรไทดำพอม ยาว และนิยมเขียนเล่นทางเหมือนตัวอักษรฝักขาม” ลักษณะดังกล่าวควรที่จะมีการอธิบาย สืบค้น เปรียบเทียบกันต่อไปในวงวิชาการอักษรไท

ໄຕ໊ດ໊ - Tai Dam (T'ay Daam) Alphabet – Consonants

ໄຕ໊		Too T'ay Roman		Tô (Phụ âm)		ໄຕ໊ວະຍັບວະຍະ		ຕ້າວຍັຍູະຍະ	
ໄຕ໊ດ໊	ໄຕ໊ດ໊໌	Low Tone	High Tone	Thấp	Cao	ວະຍັບວະຍະ	ວະຍັຍູະຍະ	ເືອງຕ້າ	ເືອງສູງ
n	ໄຕ໊	K	K'	Co/Ko	Cò/Kò	ກ	ກັ	ก	กั
ໄຕ໊	ໄຕ໊໌	Kh	Kh'	Kho	Khò	ຂ	ຂັ	ข	ขั
ໄຕ໊	ໄຕ໊໌	Ng	Ng'	Ngo	Ngò	ງ	ງັ	ง	งั
ໄຕ໊	ໄຕ໊໌	Ch	Ch'	Cho	Chò	ຈ	ຈັ	จ	จั
ໄຕ໊	ໄຕ໊໌	Nh	Nh'	Nho	Nhò	ຍ	ຍັ	ญ	ญั
ໄຕ໊	ໄຕ໊໌	T	T'	To	Tò	ຕ	ຕັ	ต	ตั
ໄຕ໊	ໄຕ໊໌	Th	Th'	Tho	Thò	ຖ	ຖັ	ถ	ถั
ໄຕ໊	ໄຕ໊໌	D	D'	Do	Dò	ດ	ດັ	ด	ดั
ໄຕ໊	ໄຕ໊໌	N	N'	No	Nò	ນ	ນັ	น	นั
ໄຕ໊	ໄຕ໊໌	B	B'	Bo	Bò	ບ	ບັ	บ	บั
ໄຕ໊	ໄຕ໊໌	P	P'	Po	Pò	ປ	ປັ	ป	ปั
ໄຕ໊	ໄຕ໊໌	Ph	Ph'	Pho	Phò	ຜ/ຝ	ຜ/ຝັ	ฝ/ฝ	ฝั
ໄຕ໊	ໄຕ໊໌	M	M'	Mo	Mò	ມ	ມັ	ม	มั

พยัญชนะอักษรไทดำ Tai Dam (T'ay Daam) เปรียบเทียบกับอักษรโรมัน, อักษรเวียดนาม, อักษรลาว และอักษรไทย (ที่มาของภาพ: <https://www.facebook.com/pages/Tai-Dam-HeritageChannel/103731709657235?sk=photos> สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2557)

ໂຕ ຂັ້ນ ດີ້ - Tai Dam (T'ay Daam) Alphabet – Consonants (Continue)

ໂຕ		Too T'ay Roman		Tó (Phụ âm)		ໂຕລະລັບລະນະ		ຕົວພັຍຍະນະ	
ຂັ້ນດີ້	ຂັ້ນຊຸ່	Low Tone	High Tone	Thấp	Cao	ຮຽງຕໍ່າ	ຮຽງຊຸ່ງ	ເບິ່ງຜ່າ	ເບິ່ງຊຸ່ງ
✓	✓	J	J'	Do	Dõ	ຢ	ຍ	ຍ	ຍ
ຫຸ	ຸ	L	L'	Lo	Lõ	ຫຼ	ລ	ຫລ	ລ
ໜ	ວ	V	V'	Vo	Võ	ຫວ	ວ	ຫວ	ວ
ຊ	ຸ້	S	S'	So/Xo	Sõ/Xõ	ສ	ຊ	ສ	ຊ
ຫ	ຫ	H	H'	Ho	Hõ	ຫ	ຫ	ຫ	ຫ
ອ	ອຸ	O	O'	O	Oĩ	ອ	ອຸ	ອ	ອຸ
ງຸ	ງຸ	G	G'	Go	Gõ	(ກ)	(ກຸ)	(ກ)	(ກຸ)
ນ/ຮ	ນ	R	R'	Ro	Rõ	ຮ	ຮຸ	ຮ	ຮຸ

ນ/ຮ, ງຸ, ນ/ຮ - ມັ້ມ ແລະ ໂຕ ຂັ້ນ ດີ້ - Write either ways, depending on regions and font types - Viết hai cách, tùy thuộc vào khu vực và dạng phông - ຂຽນແບບໃດກໍໄດ້ແຕ່ວ່າລາກພື້ນທີ່ແລະປະເພດໂຕອັກສອນ - ເຮັດໃຫ້ສື່ໂຕກໍໄດ້ ຂຶ້ນຢູ່ທີ່ພື້ນທີ່ແລະແບບຕົວອັກສອນ

ງຸ, ງຸ, ນ/ຮ, ນ - ເອົາໃຈໃສ່ ມັ້ມ ທ້ອຍ ຂັ້ນ ແລະ ສວມ ພື້ນ ອື່ນ - Use for writing international language - Sử dụng để viết các ngôn ngữ quốc tế - ເອົາໃຈໃສ່ສຳຫລັບຂຽນພາສາຕ່າງປະເທດ - ເອົາໃຈໃສ່ສຳຫລັບເຮັດພາສາຕ່າງປະເທດ

Examples - Ví dụ - ຕົວຢ່າງ - ຕົວຢ່າງ: ງຸ ທ່າ / ຈີນາ (guitar), ງຸ ທ່າ / ຈີນາ (Paris), ງຸ ທ່າ / ຈີນາ (Roman)

(ຕໍ່) ພັຍຍະນະອັກສອນໂຕຕໍາ Tai Dam (T'ay Daam) ເປັນພິພິດພິດກັບອັກສອນຣົມັນ, ອັກສອນເວີດນາມ, ອັກສອນລາວ ແລະອັກສອນໄທ (ທີ່ມາຂອງຮາຟ: <https://www.facebook.com/pages/Tai-Dam-HeritageChannel/103731709657235?sk=photos> ສືບຕໍ່ຂໍ້ມູນເມື່ອວັນທີ່ 8 ມິຖຸນາຍນ 2557)

ໂຕ ມັ້ມ ຈັ້ນ ຕົວ (ນ້ຳຊຸ່) - Left Side Vowels - Những nguyên âm ở bên trái - ສະຮະຂຽນຢູ່ກ້ອນ (ເບື້ອງຊ້າຍ) - ສະຮະຂຽນຢູ່ກ້ອນ (ດ້ານຊ້າຍ)

ໂຕ	May T'ay Roman	May (Mâu âm)	ໂຕ (ສະຮະ)	ໂຕ (ສະຮະ)
ໂ	Koo	Cô	ໂກ (ໂອ)	ໂກ (ໂອ)
ໂຸ	Keua	Cưa/Cươ	ເກືອ (ເກືອ)	ເກືອ (ເກືອ)
ໂ້	Kae	Caư	ໂກ (ໂອ)	ໂກ/ເກ່ຍ (ໂກ/ເກ່ຍ)
ໂຸ້	Kay	Cay	ໂກ (ໂອ)	ໂກ (ໂອ)

ໂຕ ມັ້ມ ຈັ້ນ ຕົວ (ນ້ຳຊຸ່) - Right Side Vowel - Những nguyên âm ở bên phải - ສະຮະຂຽນຢູ່ຫວັງ (ເບື້ອງຂວາ) - ສະຮະຂຽນຢູ່ຫວັງ (ດ້ານຂວາ)

ໂ	Ka	Ca	ກາ (ອາ)	ກາ (ອາ)
ໂຸ	Koua	Cua/Cuô	ກົວ (ອົວ)	ກົວ (ອົວ)
ໂ້	Kaan	Cân	ກັນ (ອັນ)	ກັນ (ອັນ)

ໂຕ ມັ້ມ ຈັ້ນ ຕົວ (ນ້ຳຊຸ່) - Undemeath Vowel - Nguyên âm ở dưới - ສະຮະຂຽນຢູ່ກ້ອນ - ສະຮະຂຽນຢູ່ກ້ອນ (ດ້ານລຳ)

ໂ	Kou	Cu	ກຸ/ກຸ (ອຸ/ອຸ)	ກຸ/ກຸ (ອຸ/ອຸ)
---	-----	----	---------------	---------------

ການປະສມພັຍຍະນະແລະສະຮະອັກສອນໂຕຕໍາ Tai Dam (T'ay Daam) ເປັນພິພິດພິດກັບອັກສອນຣົມັນ, ອັກສອນເວີດນາມ, ອັກສອນລາວ ແລະອັກສອນໄທ (ທີ່ມາຂອງຮາຟ: <https://www.facebook.com/pages/Tai-Dam-HeritageChannel/103731709657235?sk=photos> ສືບຕໍ່ຂໍ້ມູນເມື່ອວັນທີ່ 8 ມິຖຸນາຍນ 2557)

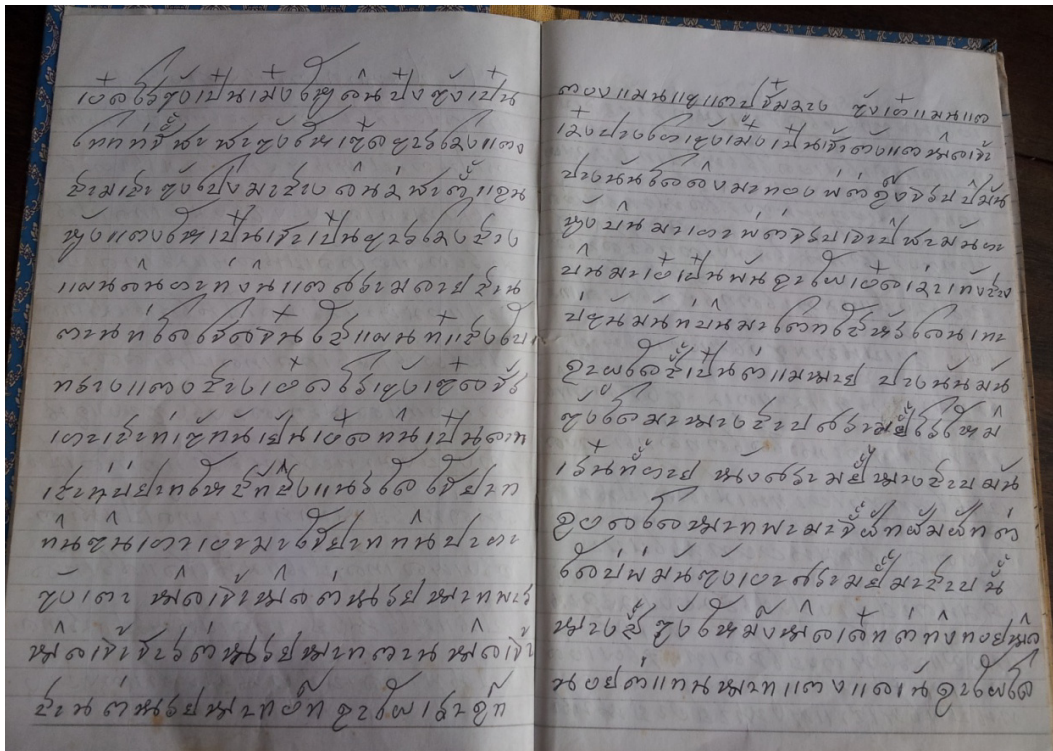
พยัญชนะต้น - On Top Vowels - Nguyên âm ở trên dòng - สระอยู่บนอยู่เบื้อง - สระเขียนอยู่ด้านบน

พยัญชนะ	May T'ay Roman	May (Mâu âm)	ลาว (ลาว)	ไทย (สระ)
ˊ	Ki	Ky/Ki	กี (อิ)	กี (อิ)
ˊˊ	Ku	Cư	กี (อิ)	กี (อิ)
ˊˊˊ	Kang	Cãng	ก้ง (อ)	ก้ง (อ)
ˊˊˊˊ	Khit/O	Khít/O	ฮิต/ฮอ (อ)	ฮิต/ฮอ (อ)
ˊˊˊˊˊ	Kie	Kia/Kiê	เกีย (เออ)	เกีย (เออ)
ˊˊˊˊˊˊ or ˊˊˊˊˊˊˊ	Kaam	Câm/Câm	ก่า (อ่า)	ก่า (อ่า)

พยัญชนะรวม - Combining Vowels - Nguyên âm kết hợp với nhau - สระอยู่บนซ้อนทับ - สระเขียนร่วมกัน

ˊˊˊˊ	Ke	Ke	เกอ (เออ)	เกอ (เออ)
ˊˊˊˊˊ	Kee	Kê	เกอ (เอ)	เกอ (เอ)
ˊˊˊˊˊˊ	Keu	Cơ	เกอ (เออ)	เกอ (เออ)
ˊˊˊˊˊˊˊ	Kaou	Cau	เกอ (เออ)	เกอ (เออ)

(ต่อ) การประสมพยัญชนะและสระอักษรไทดำ Tai Dam (T'ay Daam) เปรียบเทียบกับอักษรโรมัน, อักษรเวียดนาม, อักษรลาว และอักษรไทย (ที่มาของภาพ: <https://www.facebook.com/pages/Tai-Dam-HeritageChannel/103731709657235?sk=photos> สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2557)

ตัวอักษรไทยน้อยที่ชาวไทยทรงดำใช้ในการบันทึกภาษาไทยทรงดำ ในภาพนี้ คือ สมุดบันทึกเนื้อความมะแต้ววงจ้างของหมอพัน สุขอยู่ ชาวไทยทรงดำ บ้านหัวเขาเงิน อำเภอบึงสามพัน จังหวัดราชบุรี (ที่มาของภาพ: ปุณย์จริย์ สรสีสม)

การอ่านโต้ สือ ไต (การอ่านอักษรไทยทรงดำ)

(ที่มา: นายห้อย เกษมสงคราม กับนายมักกัมดอน และคณะ อ้างถึงใน ถนอม คงยิ้มละมัย)

กอ-ไก่อ	ก่อ-ก้า	ขอ-เขา	คอ-เคียง
หอ-หง่า	งอ-งู	จ้อ-เจ้า	จ้อ-จี้
สอ-เสี่ย	ซอ-แซ	หอ-หยอ	ญอ-ยก
ด้อ-ดัว	ดอ-ดึก	ต้อ-เตน	ตอ-ตา
ถอ-ถ้อ	ทอ-ทุง	หอหนอ-หนู	นอ-นก
บอ-บ่า	บ้อ-แบ้	ป้อ-ป่า	ป้อ-ปู้
ฝอ-ฝา	ฟ้อ-ไฟ	พอ-เพี้ย	ห้อหมอ-หมา
มอ-มือ	ห้อหย้อ-หย่า	यो-ย่า	หอลอ-หลัว
ลอ-ลี	ห้อหว้อ-แหวน	วอ-วี	ห้อ-หู่
ฮอ-เฮือ	อ้อ-อ่าง	ฮ้อ-ฮ้อม	

นิทานพื้นบ้านชุมชนไทยทรงดำ

ชุมชนไทยทรงดำ 4 พื้นที่ในจังหวัดราชบุรี ได้แก่ บ้านหัวเขาจีน อำเภอปากท่อ, บ้านตลาดควาย อำเภอจอมบึง, บ้านดอนคา อำเภอดอนคลัง อำเภอดำเนินสะดวก มีนิทานพื้นบ้านจำนวน 18 เรื่อง โดยนิทานจำนวน 7 เรื่องจะเป็นนิทานเฉพาะถิ่นที่เล่าเฉพาะพื้นที่จังหวัดราชบุรี ในขณะที่อีก 11 เรื่องเล่าในพื้นที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

นิทานไทยทรงดำที่เล่าเฉพาะพื้นที่จังหวัดราชบุรี ได้แก่

1. นิทานตำนานเรื่องพญากัง พญาพิาล (พระยากง พระยาพาล)
2. นิทานเรื่องสามเกลอ
3. นิทานเรื่องนางงามจ้างเล่น
4. นิทานตำนานเรื่องหมีเต่าจิ้งจ่าง
5. นิทานเรื่องมะหุดแสนเปา (ท้าวแสนปม)
6. นิทานเรื่องท้าวสีรน-มโนราห์
7. นิทานเรื่องสามเฮือนกับอินลาย

นิทานไทยทรงดำจำนวน 11 เรื่องที่เล่าทั้งพื้นที่อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี และใน 4 อำเภอของจังหวัดราชบุรี ได้แก่

1. นิทานเรื่องกบกินเขื่อน (กบกินเดือน)
2. นิทานเรื่องขี้เกียจทั้งสอง
3. นิทานอธิบายเหตุเรื่องทำไมคนจึงกินอาหารสามมือ
4. นิทานอธิบายเหตุเรื่องทำไมควายไม่ชอบสีเหลือง
5. นิทานเรื่องผีแม่จู้ (ผีคนรัก)
6. พ่อผู้หญิงอยากได้ลูกเขยจ้อง (ลูกเขยขยัน)
7. นิทานเรื่องแม่หม้ายกับพ่อหม้าย

8. นิทานเรื่องลุงหัวล้านบ้ายอ
9. นิทานเรื่องอีหล่า อีหลอน
10. นิทานเรื่องไอ้ขี้เกียจเปียดหมอนกิว
11. นิทานเรื่องไอ้ง่า (โง่) กับไอ้แดง

รายละเอียดนิทานพื้นบ้านไทยทรงดำ จังหวัดราชบุรี มีดังนี้

เรื่องที่ 1 พญากัง พญาพาล

ผู้เล่า นายสำรวย ,นางลำควน และนางบุญมี

หมั้นมีพญากังกับพญาพาล พญากังเป็นพ่อ พญาพาลเป็นลูก พญากังปกครองเมืองนครปฐม สมัยนั้นพญากังมีเมียคนสวยที่สุด แล้วก่อหมาเกิดมีลูกคนหนึ่ง มันลู่กินเดียว เกิดปีชาล วันอังคาร เบื่อนท่า แล้วก่อไปหาหมอหลวง หมอโหรดู หมอโหรมาทำนายทายทักว่าคืนเกิดปีชาล วันอังคาร เบื่อนท่า ถ้าเกิดขึ้น เลี้ยงไว้ จะเกิดระยำ และจะสร้างเวินสร้างกำ มันจะฆ่าอ้ายฆ่าแหม่ม โหรแห่นะหน้าให้เอาลูกไปปล้อย หรือจะ ฆ่าแล้วไปปล้อย ก่อแล้วแต่ ที่นี้ด้วยความเป็นอ้ายเป็นแหม่ม ฆ่าบ่ได้ จังได้เอาลูกไปปล้อยหน้า แพ้พานท้อง สะมัยนั้น เขาเอ็ดเป็นพานท้อง แล้วล้อยหน้า ผู้เป็นแหม่มก้อสั่งแล้วสั่งอีกว่า ถ้าหากบุญมั่งหลาย บ่ตาย มิ่งตาว มาหาแหม่มเนื้อ ลั้งลู่กไว้แบบนี้ ตั้งแต่อายุหยั่งหน่อย นี้ก้อปล้อยไป มันก้อล้อยไป ไปตัดจั่ง เขาเอ็ดไปตัดตักป่า “หง่าใจ” สะเอ็นซึบผู้ล้าว เอ็นว่า

“โอม.....หลวงตาเปิดหน้า นางหอม นางหอมเอ๋ย นางสาวเปนเหยอ เลี้ยงเหยอมาไว้ นางเอ็ดล่อม”

ที่นี้นางหอมก้อซึบเลี้ยง ได้ลู่กินน้อยไปก้อซึบ เสาว์เลี้ยงอย่างดี จนโตเป็นหนุ่ม นุ่มน้อยได้ข่าวว่าเมีย เจ้าเมืองนครปฐมนี้สวยมาก จึงอยากจะไปแย่งมาทำเมีย นึกแล้วผู้เป็นนางหอมจั่งว่า “เจ้าจะไปรบเอาแล้วไป เอาเมียนครปฐมก็ไปรบ”

พญากังเมื่อมีศึกเข้ามาชิตบ้านชิตเมือง จังจัดช้างม้าไปรบ รบไปรบมาไม่รู้ว่าคคนนี่คือลูกของตนเอง พญาพาลก้อไม่รู้ว่พญากังคือพ่อ รบไปรบมา แก่ยอมแพ้หนุ่ม ลูกพันพ่อตาย ที่นี้ก้อจับมาได้เอาเมีย โดยไม่รู้ว่ หลิงผู้้นคือแม่เขา มีความซึบของผู้ล้าวตอนหนึ่งเขียนไว้ว่า

“อ้อ....พญาพาลที่เอานางจันทาเทวีเป็นเมีย บ่ฮู้ว่หนั้นคือแหม่มหมั้น”

พอเสร็จแล้ว พอเข้าไปรบแล้ว ก็ยวพาราสิ ลั้ง ก้า เส่า กล่าวความหัวหน้า ผู้ที่มันฆ่าตาย คือ พ่อจั่ง มันไม่รู้ว่ฆ่าพ่อตาย แล้วจะเอาแม่มาทำเมียอีก ที่นี้เทพดาฟ้าดิน บันดาลให้เปนลั้งเปนค่าง นกบ่างนางชะนี มาทักทวง เขาก็ไม่รู้ จินน้างจันทาเทวีมากล้าวว่า

“นางเคยมีลูก ซึ่งตอนนั้นน่าจะเป็นหนุ่มเป็นสาวแล้ว ที่ปล้อยลู่กไปเพราะเชื่อโหรทำนายทายทัก”
ที่นี้นางจันทาเทวีจั้งกล่าวคว้ามว่า

“อ้ายแหม่มมั่งจ้ออะเลย?” “ถ้าลู่กอยู่นี้ ลู่กูก่อรุ่งริวคราวเดียวกับมั่งนี้”

เทพดาฟ้าดินก้อบันดาลให้ไม่เปนเช่นนั้น แหม่มกลายเป็นเมียลู่กมันแสนจะทรยศ แล้วถ้าใครเอาแหม่มทำ เมีย เอาพ่อ เอาลูกมันถึงได้อาถรรพ์

ฝ่ายพญาพาลตอบนางจันทาเทวีว่า “อ้ายแหม่มบ่ฮู้จี้ก ฮู้แต่ว่า นางหอมเป็นผู้ซึบเลี้ยง”

น้างจันทาเทวีคิดว่า มั่งต้องเปนลู่กูแน่ละ ว่างั้นเออะ

ที่นี้พญาพาลมานึกได้ว่า จังเปนแบบนี้แล้วก่อเข้าไปใกล้นางไม่ได้ ต้องร่อนรน เลยกลับ เอ็นว่าจ้อ

สถานที่ที่พญาพิลาลยกทัพกลับไปว่า “ตอนยายหอม” ก่อมาจากประวัติอันนี้แหละ

เมื่อมาถึง กลับมาตามนางหอมว่า “อ้ายเอ็งก็จื่ออะไรวะ?”

นางหอมก็บอกกว่า “ไม่รู้ มิ่งนะกุเก็บมาเลี้ยงที่ทำหน้า มิ่งหมาล้อยติดหน้าใจ เขาเอ็น จิ่งตักป่า “หง่าใจ” “หง่าใจ” พญาพิลาลโกรธ เมื่อรู้เช่นนั้น จิ่งฆ่านางหอม ผู้เป็นแม่เลี้ยงอีกหนึ่งราย ตัวพญาพิลาลอยู่ไม่ได้ ก่อร้อนริน ก่อเพราะฆ่าพ่อ ฆ่ายาย พญาพิลาลจึงไปหาหมอปู่ หมอปู่ว่า “ที่มิ่งฆ่าตาย คือ พ่อมิ่ง ผู้หญิงที่มิ่งฆ่าตาย ก่อแม่เลี้ยงมิ่ง มิ่งนี้มีเวรกำมะทำสาน พญาพิลาลถาม “แล้วจะให้ทำยังไง” หมอปู่ว่า “มิ่งต้องสร้างเจดีย์ไว้ให้สูง ชั่วนี้เขาบินเห็น” เจดีย์ที่พญาพิลาลสร้างกลายเป็นพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐมปัจจุบัน แต่เวรกำก่อก่อนยังไม่หมดไป พญาพิลาลชดใช้เวรกำแค่ส่วนหนึ่ง

แล้วก็มีคำแฉ่วว่า

“ นางจิ่งแฉ่วจิ่งเป่าเอาประภม โอ้ โอ้ย โอ้ย นังเฝ้า เน้อ เสาว์เล่ก้อสง เอ็ดไว้ ตั้งแต่ก้อนเจียวผู้ล้าว เว่เล ตั้งแต่จะสร้างพญากังมีบุตรชายผู้หน้อย ปานไล่หล่น้อย ปานไล่ลู่ซิบ ฮึม ฮึม.....”

เมื่อสร้างเจดีย์เสร็จมีงานประจำปีทุกปี แต่งสร้างเอ็ดไว้ แต่งสร้างเจียมกลาง

แปลเรื่องที่ 1 นิทานตำนานพระยาภคพระยาพาล

มีพระยาภคพระยาพาล พระยาภคเป็นพ่อ พระยาพาลเป็นลูก พระภคปกครองเมืองนครปฐม สมัยนั้น พระยาภคมีเมียชู้ที่รัก และมีลูกชายคนเดียว ลูกชายของพระยาภคเกิดปีชลา วันอังคาร เดือนห้า หมอหลวง หมอโหรทำนายดวงลูกชายของพระยาภคว่าเป็นดวงระยำ ทำให้บ้านเมืองอยู่ไม่ดี กินไม่ดี และเป็นดวงที่สร้างเวรสร้างกรรมให้กับบิดามารดา โดยลูกชายผู้นี้จะฆ่าพ่อ ฆ่าทุกคน โหรแนะนำให้อาณูน้อยไปปล่อย หรือจะฆ่าแล้วไปปล่อย ด้วยความเป็นพ่อเป็นแม่ ฆ่าลูกไม่ได้ จึงได้อาณูไปลอยน้ำ ใส่แพทองลอยน้ำไป (สมัยนั้นเราสร้างแพทองได้) ผู้เป็นแม่สั่งแล้วสั่งอีกว่า ถ้าหากลูกมีบุญมากจะไม่ตาย ให้ลูกกลับมาหาแม่ นะ แม่ได้สั่งไว้แบบนี้ ได้ปล่อยลูกน้อยลอยแพไปตั้งแต่อายุยังน้อย ลูกลอยไปติดที่ตักปลา มีความซบของผู้นั้นเอาไว้ว่า

“ โอม เด็กน้อยลอยมา นางหอม นางหอมสาวใหญ่ เลี้ยงเด็กน้อยมาไว้จนใหญ่”

ที่นี้นางหอมก็ซบเลี้ยงลูกน้อยไว้อย่างดีจนโตเป็นหนุ่ม หนุ่มน้อยได้ข่าวว่าเมียเจ้าเมืองนครปฐมสวยมาก จะอยากจะไปแย่งมาทำเมีย นางหอมจึงกล่าวแก่หนุ่มน้อยว่า “เจ้าจะไปรบแล้วไปเอาเมียเจ้าเมืองนครปฐมก็จงไปเถิด”

พระยาภคเมื่อทราบว่ามีศึกเข้ามาประชิดบ้านเมือง ได้จัดช้างม้าไปรบ รบไปรบมาโดยไม่รู้ว่าคนที่รบด้วยนั้นเป็นลูกของตนเอง พระยาพาลก็รู้ว่าพระยาภคเป็นพ่อ รบไปรบมา คนอายุมากก็แพคนอายุน้อย ลูกฟันพ่อตาย และจับเมียพ่อมาได้ โดยไม่รู้ว่าหญิงผู้นั้นคือแม่ของตนเอง มีความซบของผู้นั้นเอาไว้ว่า

“อ้อ..... พระยาพาลที่เอานางจันทาเทวีเป็นเมีย ไม่รู้ว่านั้นคือแม่ของตนเอง”

เมื่อรบเสร็จแล้ว พระยาพาลเข้าไปเกี่ยวพาราสิ ลิง กา เล่าความแก่หัวหน้าว่า “ผู้ที่ฆ่าตาย คือ พ่อมัน มันไม่รู้ว่ฆ่าพ่อตาย” แล้วจะเอาแม่มาทำเมียอีก ที่นี้เทพดาฟ้าดินบันดาลให้เป็นลิงเป็นค่าง นกบางนางชะนีมา ทักท้วง เขาก็ไม่รู้ จนนางจันทาเทวีมากล่าวว่า

“นางเคยมีลูกซึ่งตอนนี้ น่าจะเป็นหนุ่มเป็นสาวแล้ว ที่ปล่อยลูกไปเพราะเชื่อโหรทำนายทายทัก ที่นี้นางจันทาเทวีจึงกล่าวความแก่พระยาพาลว่า “พ่อแม่มิ่งซื่ออะไร ถ้าลูกกูอยู่ที่นี่ ลูกกูก็รุ่งราราวเดียวกับมิ่งนี้”

เทพดาฟ้าดินบันดาลให้ไม่เป็นเช่นนั้น แม่กลายเป็นเมียลูกเป็นเรื่องไม่ดี ยิ่งถ้าใครเอาแม่ทำเมีย เอาพ่อเอาลูก จะเกิดเรื่องอาถรรพ์

ฝ่ายพระยาพาลตอบนางจันทาเทวีว่า “ตนไม่รู้ว่าพ่อแม่คือใคร รู้แต่ว่านางหอมเป็นผู้ชู้บเลี้ยว”

นางจันทาเทวีคิดว่า “มึงต้องเป็นลูกกูแน่ละ”

ทีนี้พระยาพาลมานึกได้ว่าที่เป็นเช่นนั้นทำให้ตนเข้าใกล้นางไม่ได้ เข้าใกล้แล้วต้องร้อนรน เลยกลับไปเราเรียกสถานที่ซึ่งพระยาพาลยกทัพกลับไปว่า “ดอนยายหอม” ซึ่งมาจากประวัติเรื่องดังกล่าวนี้

เมื่อพระยาพาลกลับมาถึง ถามนางหอมว่า “พ่อแม่กูชื่ออะไร”

นางหอมก็บอกว่า “ไม่รู้ มึงน่าจะกลับมาเลี้ยงที่ทำน้ำ มึงลายน้ำมาติดที่ดักปลา”

พระยาพาลเมื่อรู้เช่นนั้นจึงขำนางหอม ผู้เป็นแม่เลี้ยงอีกหนึ่งราย ตัวพระยาพาลอยู่ไม่ได้ก็ร้อนรนเพราะได้ฆ่าทั้งพ่อและยาย พระยาพานจึงไปหาหมอปู่ หมอปู่ว่า ที่มึงฆ่าตาย คือ พ่อมึง ผู้หญิงที่มึงฆ่าตายก็แม่เลี้ยงมึง มึงนี่มีเวรกรรมมหาศาล

พระยาพาลถาม “แล้วจะให้ทำอย่างไร”

หมอปู่ว่า “มึงต้องสร้างเจดีย์ไว้ให้สูงชันกเขาบินเหิน”

เจดีย์ที่พระยาพาลสร้างกลายเป็นพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐมในปัจจุบัน แต่เวรกรรมที่ก่อไว้ก็ยังไม่หมดไป พระยาพานชดใช้เวรกรรมแค่ส่วนหนึ่ง

มีคำแฉ่งกล่าวไว้ว่า

“นางจึงกล่าวขับในเบื้องตัน โอ้ โอ้ย โอ้ย นังเฝ้า ได้สร้างเสาหลักไว้ในครั้งก่อน คนลาวกล่าวไว้ ตั้งแต่พระยากรมมิตรชายตัวน้อย บุตรชายเชื้อสาย เราจึงขับกล่าวไว้ ฮึม ฮึม.....”

เมื่อสร้างเจดีย์เสร็จแล้วมีงานประจำปีทุกปี

เรื่องที่ 2 สามเกลอ (เล่าเป็นภาษาไทย)

ผู้เล่า นางลำดวน

มันมีกระต่ายตัวหนึ่ง มีไก่ตัวหนึ่ง มีเสือตัวหนึ่ง เจ้าสามตัวนี้เป็นเพื่อนรักกัน อยู่กินกันมาตลอด ทีนี้อยู่มาวันหนึ่งก็เป็นเวรของเสือทำกับข้าว เสือกก็ไปนึกว่าเห็นฝูงวัว จึงไปกัดเอาฝูงวัว เพื่อเอาเนื้อมาต้มให้ไก่กับกระต่ายกิน พอถึงมือเย็น ไก่กับกระต่ายก็มาแล้วถามเสือว่า “วันนี้พี่เสือทำกับข้าวกับอะไร” ถ้าใครตายถูกจะได้กินเนื้อ ถ้าใครตายไม่ถูกจะได้กินน้ำ” ทั้งสองตายถูกจึงได้กินเนื้อวัวที่คาบติดปากเสื่อมา

วันหลังมาเป็นเวรของไก่ทำกับข้าว ไก่ก็ร้องกระต่ายๆ จะทำอะไรกินหน้อวันนี้ ไก่สมัยนั้นรู้จักต้มน้ำร้อนก็เลยตีไฟต้มน้ำร้อน และไก่ก็ขึ้นไปจับหม้อน้ำร้อนไว้ หย่อนไข่ลงไปในหม้อ เสือกกับกระต่ายมาก็ถามวันนี้น้องไก่ทำกับข้าวกับอะไร” ถ้าใครตายถูกจะได้กินเนื้อ ถ้าใครตายไม่ถูกจะได้กินน้ำ” สุดท้ายไก่ก็หมดเวรเพราะได้ไข่ให้พี่น้องทั้งหมดที่เป็นเกลอได้กิน

เฮ้อ...ฝรั่งนี่ก็เป็นเวรของกระต่าย เขาทำได้หมดทุกอย่าง กระต่ายมันฉลาดได้แอบมองดูไก่ เออ มันทำอย่างนั้นนี่ว่า และพี่เสือกก็ไปกัดเอาเนื้อวัวมาให้กิน แล้วกูนี้จะทำอะไร กระต่ายก็เป็นทุกข์ ก็แอบมองไก่ ไก่มันขึ้นไปปากหม้อ มันหย่อนไข่ กระต่ายก็เลียนแบบไก่ เริ่มต้มน้ำร้อน กระต่ายจับปากหม้อ ชี้ใส่ หยอดลงไป น้ำร้อนก็เป็นชี้หลอมแหลมๆ ลอยเท่าเม็ดข้าวโพด เสือกกับไก่ก็ถามกระต่าย “วันนี้ทำกับข้าวอะไร ไอน้องกระต่าย

ทำอะไร ทำไม่ร้องหยี้ๆๆๆ” กระจ่ายหัวเราะเพื่อน ที่นี้ไ้กับเสือกก็กินขี้มันนะสิ “แล้วตัวเองก็มากินพร้อมกันสิ” เสือกกับไ้เรียกกระจ่ายมากิน “กูไม่หิว มึงกินเถอะ” กระจ่ายบอก ขี้ของมัน มันก็ไม่กินไง มันฉลาด เจ้า 2ตัวนั้นกินขี้ของกระจ่ายจนอ้วม กระจ่ายมันก็พูดนะสิว่าที่นี้ “พวกมึงกินขี้กู” พูดคำล่าวว่า “สะมาไน้ นะ กินขี้ห่า กะบ่ว่าตอน สะมากินขี้ห่าๆ” ไ้เสือกมันก็โกรธะสิ พูดว่า “ห่าพูดให้ตีซิ ไ้กระจ่าย” กระจ่ายมันก็พูดว่า “พวกมึงนะกินขี้กู” ไ้เสือกเลยโมโห กระจ่ายก็วิ่ง เสือกก็เลยตะบอบเอาหางของกระจ่าย ทำให้กระจ่ายมีหางสั้น จากที่หางยาว เสือกตะบอบได้แค่หาง หางขาดเหลือหางสั้นเหมือนปัจจุบัน เสือกก็เลยหล่นลงไปบ่อ กระจ่ายหล่นที่หลังลงไปอยู่ด้วยกัน กระจ่ายมันฉลาดนี้ มันก็ติดหางเสือก ยังเป็นคำทุกวันนี้ว่า “อยู่ดี ๆ อย่ามาติดหางเสือนะ” อันนี้ เป็นคำเล่าของชาวไทยทรงดำ กระจ่ายมันก็ติดนิดติดหน่อยอยู่นั้นนะสิ เสือกว่า “อยู่ดี ๆ อยู่ดี ๆ นะ กระจ่าย อย่ามาติดหางเสือก มันทำหอยกอยู่นั้นแหละ” กระจ่ายกระเหี้ยเข้าแล้ว เสือกโมโหจับขากระจ่ายเหวี่ยงขึ้น แต่กระจ่ายพลิกตัวยืนบนฝั่ง หัวเราะเสือกแล้วว่า “มึงโง่ มึงเป็นเสือก มึงยังโง่อีก” คราวนี้มันก็ร้องเรียกชาวบ้าน “เฮ้ย มึงอย่าทำอย่างนั้นๆ” กระจ่ายเรียกชาวบ้านให้มาฆ่าเสือกเร็วๆ ชาวบ้านก็มาพร้อมพูดว่า “มึงอย่านะๆๆ” ฟ่าก็ร้องครื้นๆๆ ชาวบ้านไม่มาห rokok มีแต่เสียงฟ้าร้อง กระจ่ายว่า “เห็นมะ ชาวบ้านมาแล้ว” กระจ่ายมันหัวดี มันร้องตังกังๆๆ สุดท้ายเสือกก็แพ้กระจ่าย

เรื่องที่ 3 นางงามจ้างแล่น (เล่าเป็นภาษาไทยปนภาษาไทยทรงดำ)

ผู้เล่า นางบุญมี

สมัยก่อนมันมีพญาแถนอยู่ พญาแถนนั้นแกล้งตาย ใครก็มาเยี่ยมแถน ไปไหว้ศพแถน แล้วพวกเราไม่ไปเยี่ยมแถน ไม่ไปงานศพแถนบ้างหรือ เออ เรามาหาคนไปงานแถนกัน แล้วร้อง “เฮาสีเว๊กหยั่ง” ต้นไม้ทุกต้นก็ไป ยกเว้นต้นมะละกอไปไม่ได้ “แถนตายแล้วๆๆ” ที่นี้มีเต่าตัวหนึ่ง อยู่ในคลองจะข้ามน้ำไปหาแถน ที่นี้มดคันไฟ มดดำ มดแดงก็ตาม ไม่ไปหาแถนหรือ คือ เราไปไหว้ ไปเคารพ ไปกราบศพ “ไปสิเอ็ด” เขาก็ขึ้นหลังเต่า เต่าก็ว่ายน้ำไป แล้วก็คิดว่า “เอ เราจะร้องยังไร ร้องให้กับแถนนี้” เขาก็ไป ไปนะ ไปร้องให้กับแถน คือการเคารพแถน

“ตายคราวนี้ ตายเป็นผีก่อตาย ขึ้นหม่าบ้าน ตายเข้าหลุมฟ้า ก่อขึ้นเป็นแถน”

เจ้าเต่าพอขึ้นจากน้ำก็ไปขี่ บนหัวบันได เว้าเรียก “ขี่ไป” ก่อคือขี่ไหลวๆ แล้วก็เอามือไปจับ มันก็ปะเลมเอย มันก็ร้อง ใ้ว่า

“ปะเลมเอย ปะเลมเอย แถนตายแล้ว เจียมสิปูเลปูต้ายแล้ว เจียมสิก็เนี่ย ปะเลมเอย ปะเลมเอยเอาความมือจับขี่ไ้”

ที่นี้มีเสือกมา เสือกก็มา ตอนนั้นเสือกไม่มีลายก็เป็นเสือกตัวเหลืองตัวใหญ่ เป็นเสือกโคร่งก็มา “แถนตายแล้ว สะบายเฮาอยู่ ไ้เฮาแล้ว สะบายเฮากัน” แถนไ้ยีน แถนก็โมโห แถนไม่ได้ตายนี้ แถนก็ลุกขึ้นมา พอลุกขึ้นมา ก็เอาหางกระเบนมา นวดเสือกจนเสือกมันมีลายหมดทั้งตัว ที่นี้มีหมามาอีก “เฮ้ามึงไปบอกเส้าว่าผู้ลาวนี้แหละว่าคั้น มื้อนี้ แอสามเฮื่อง กินเวลานี้ แล้วพอคั้นเฮ้าเผ่าจะเส้าจ๊าก (คนเราพอแก่แล้วก็ตาย) งูหัวหงอก ก็คือ งูลอกคราบ แล้วก่อตาย หมามันจ้างแล่น ก่อคือคนช่างเว้า ช่างเล่า คนหัวหงอกแล้วก็ตาย”

แล้วก็มีเต่ากับงู เรื่องเดียวกัน เต่าก็ถามงูว่า “ทำไมหม่าคั้นเดี่ยวเลย” ฮึม บ่แมน เมียคนองผลึกไ้ (เมียงงูไปกกไข้อยู่บนต้นไม้) เต่ามันขึ้นไปบนต้นไม้เหมือนงูไม่ได้ งูบอกไม่เป็นไร มึงคาบหางงู เต่ามันตัวหนัก

มันก็ดังโครกกรักๆ ทีแรกเต่ามันไม่มีลาย มันมีกระดอง ทีนี้ เมียจุกก็โผล่หัวมาแล้วว่า “บ๊ยะ เพื่อนมึงมาแหละ เหรื่อะ” ช่วงที่พูดปากเต่าก็หลุดออกจากหางงู เต่าตกลงมา ทำให้กระดองเต่าหลุดหล่นลง ต่อมามีไก่แจ้ใกัอยู่ มันมาด้วยกัน มันมาไหว้แถนนี้แหละ มาถึงไก่แจ้มันก็ถามไถ่ “เกือบถึงหรือยังเอ๊ย” ทีนี้ไก่แจ้ก็บอกว่า “แถน บอกให้ไปอีก มันยังไม่ถึง แถนบอกให้ไปอีก” ทีนี้ไ้เปิดมันมาทีหลัง “ก๊าบๆๆๆ แพร่ๆๆๆๆ” เจ้ามันก็ไมรู้เรื่อง ไปไม่ทันเขา แต่พวกนี้ก็ไปแหละ ไก่แจ้ก็บิน ไก่แจ้มีปีก ไก่จุกบินไม่ไหว ก็เดินไป แล้วถามว่า “เกือบถึงแล้ว ยังเอ๊ย” ไ้เปิดก็เดินไป แล้วก็เอียงหูฟังเสียงที่สัตว์แต่ละตัวคุยกัน ทำให้เปิดเดินคอเอียงจนถึงปัจจุบัน นางงามจ้างแถน ก่อคือ หมา หมาที่ช่างถาม มันถามแถนว่า “มันชื่ออะไร” แถนก็ตอบว่ามันจ้างซี่ หมามันก็จำว่า มัน คือ นางงามจ้างแถน

เรื่องที่ 4 หมี่เต่าจ้วงจ่าง (เล่าเป็นภาษาไทยทรงดำ)

ผู้เล่า นายพัน สุขอยู่

เมื่อนั้น จ้ายฮ้าจี้ว่าแต่ไต่ตนกับเข้าเรือเก่าหมื่นเป็นตาบือเห็น ผู้หยินจี้ว่าเรื่อง หมี่เต่าจ้วงจ่าง หมื่นเกิด เป็นหมี่ว่าตั้งแต่เกิดเป็นดินแหล่แล้วเกิดเป็นสายแก้มหย่า แหล่แล้วเกิดเป็นกั้น แหล่แล้วเกิดเป็นฝั้น แหล่แล้วเกิดเป็น แผลลัด จี้ว่าตั้งแต่แปดมีะเต่าจ้วงจ่าง แถนแต่งบิงหม่า กวันเอ๊ย จี้ว่าตั้งแต่เกิดเป็นดิน ต่อหน่วยมีะกะบ่า เกิด เป็นฝาต่อปวงแฮ็ก เกิดเป็นแม่น้ำเจ็ดแคว เกิดเป็นแฮยห่วย แฮยห่วยเกิดเป็นห่วย แล้วเกิดเป็นพู เกิดเป็นพูน่า มาก ฝาแต่งสร้างเอ็ดไ่ว่ จั้งเป็นเมืองเหยอ ดินเปียง จั้งเป็นกักก่อจำฝา

แถนฝาโม่ปะป้อมปือต่อเจ้าแถนฝาสัง หมื่นหยั้งบั้นตันเหอเกิดเป็นฝั้น ท่าหล่วมจั้งมีฝั้นแฮนห้า เม็ดฝั้นต่อหน่วยมีะหม่วยจួយหน้า โจวไหลเอ๊ะ จูชะเข่าหน้าโจวไหลน่อง จูหล่นดินเก็งหล่นสาย จูหน้าถุ่ม หน้าถุ่มท่วมป่า ใจไหลหลากเอื้อนแถน แฮนโต้วตายตามจันกองหน้า กาเลือก่า แฮนซิม ก่อง หลุ่มฝา หน้าหน่องหล่าตายหล่า หมื่นก่อกายมาจ้วงม่วย ปางนุ่น แถนแต่งหมี่แหล่ สองแถนจั้งมาแต่งสา่งปางหนี่ ก่อห้าหมี่ต่างหลายบั้น หมี่น้ำ แตนน

ตั้งแต่เม็ดเข้าปานนั้น ไหลลิ่งมีาก่อง กือต่อเอ็งซวบปี หมื่นหยั้งบั้นมี ถ้ากือ ต่อซวบเก่าปีฝา หมื่นห้า บั้นมี เอ้เป็นฝั้น ถ้าพะเอ็ดเหล่า เติงสา่งบือทัน หมื่นก่อบินมีตักเซอะหัวหลินเก่า ถ้าโฝเหล่าล่าเป็นต่อแม่ม่าย ปานนั้น หมื่นจั้ง ไต่หมี่ หมานสำกวิามหย่า ไ่ว่หมี่เวินกำฮ่าย หน้างควิามหย่าหม่าง ซ้าบ หมื่นถูดได้มีะ ป่าหลาด หม่าก่าฝาฝั้น ต่อเหล่าบือปือหมื่นจ้ำห้าควิามย่ำมาสา่งหน้า หมานซ่าจั้งเฮ่า หมิ่งมีดหน้อยต่อ กิ่งก้อย มีดหน้อยต่อแก้นมะแต่น แลเนอ ถ้าเข้าไรเอ็ดนี้ จั้งเหอ ไรค้ำบุง เมื่อต่อ คำเอาขอ เมื่อเกี่ยว แลเนอ ถ้าพ้อเอ็ดไ่ว่ เฮ่าไปเก็บเหล้มเอ่า แลเนอ เผอเอ็ดตักจั้งจี้ได้มี่า เผอเอ็ดยะจั้งจี้ได้กิน เฮ่ามั้งตักเสื่อดิน เสื่อสายหลังหยูวแก้มหย่า ตักเสื่อหน้าหลังหยูวแก้มโปึง เถิงเหบือนสามจั้งเฮอ เอกันห้าบ ขนมี่าเอื้อนห้าเหล่า แลเนอ จั้งจี้ได้กินเข้ากะจันเหือตำห้าไหล

อั้งจ้วงตุ้มแตง เหอวแตงสา่ง ลินจอย ตัวแผ่นดินเมืองหลี่ชวามเหอว หมี่แตงไต่สา่ง ขะเหมน ย้วน ฝะหลัง ตำมกำสัง บ้าวแถนฝา หมี่แตงเหล่าเมือง แตนน อั้งจ้วงจั้งฮับเอ่า เติงเสาต้องเหลือง แถน แต่งหมี่หญ่าย ปายเป่าลือแก่ว หล่าบสองหน่วยส่วยไป สองหน่วยเส่าต้อง หญ่ายลีน ของตักแนวักินฮ้อบ หญ่ายไปเจ้าวือแ่วเมืองบ๊ยะแก่วก็ หมี่แตงโฮงหิน สิบสายเจียมแต่เหลี้ยปามเป่า อั้งจ้วงหญ่ายไปฮักหมี่เต่าจ้วงจ่าง เปนแปดเส่าต้อง หญ่ายสิงชองแตงเมืองหล่าปาน หญ่ายแตงปะเก๊าต่าน ฮับหมื่อกางเต้ เสน่ฟ้อนฮิดสา่หญ่ายตามแถว แนวตายหญ่าย ตามซัน หญ่ายหมูบ่านดินจ้อย เมืองหลุ่มจุ่มพั้น ผู้ล่าวจำเขาเอ๊ะ ตอยหลัง แจ็ก จันฮ่อ ทีหลังเล่าว่า เขาเฮี้ยะไหลเป็นลู้หล่า เขาหยั้งเฮ่าไ่ว่ แกะห่างเตี้ยะ เขาหยั้งเฮ่าไ่ว่ฝิมเปี้ยเฮี้ยะเขาเกิดหมี่ เป็นหนอง สิบสิ่งกองลุ่มฝา มีเม็ดอยู่อนั้น มีแตง หมอน ไต่ สำ คับซ้า ฝะหลัง หมี่แตง แจ็ก จันฮ่อ ฝี่ ่า หมี่ ่า

แถนหยั้งแตงเห่าเป็นเจ้าเป็นตัว หลังสร้างแผ่นดิน อั้งจ้วง เก็งอั้งเงิน หลังนั้งฝา จั้งเฮ่าเป็นเจ้า

เป็นดาว หลังล่างแผ่นดิน หัววาผิน เจ้าดาวอั้งเงิน บ้อปะ บ้อวาหะ โหลสิงซ้อง จอยแก้วแฮล็ดเก็งผ่น
จ่าวหะโหลสามแสนสับแห้วโก้นหลังเฝ้า หะโหลสาม คอยเก่าเข้าหน้าหน้า เहांมีแต่งโตป่าหน้าหน้า ส่า
แบ้งเท่า สิ่งจ้อย แก้วแฮล็ดเก็งผ่น สามฮ้อย สามตอกัน หลังเฝ้า เต่งตองเหลือง เหลื่อมหือก้าสั่วเส้า เฮ้อวหมีเต
งแปด หมีเต่าจั้งจ่าง เต่งแผ่นดิน แปดเส้าตอง ปังซ้องเท่อ อั้งจวมปังแต่ง อั้งเงินหลังจอย ดาวก้าวถ้อย จ้าวเว
หืดแต่งหัวเมือง

อั้งจวง หนุ่ยสิงซ้องแต่งเมืองหล่าบ้าน หนุ่ยแต่งปะเก้าต่าน หนุ่ยหมูป่าน ดินจ้อย เมืองหล่มจุ่มพื้น
ห้ำกี่ปั้นกวามเท่อ หล่ายกันตุ้มแต่ง แบ้งห้องตอนป็นเท่าผู้ฮั้นนายน้ำ เก็นเนื้อเฮาก้อจ้อจ่า ยังเท่อเวจื่อเก้าเว
กวามแต่ปู้ปั้นหม้า เฮ้าเนื้อ

แต่นั้น ห้าหมีหว้าง กวามเสียเจียมบ้อ หมีกวามเว้าห้ำเฮียะจื่อเฮ้าเจ้าป็นอง จ้องกวามดี โตตอ
เฮียะถึงซิวบปี มาแต่งนางเมี้ยเหน้า หมั้นจั้งเกิดเป็นเจ้าแปด หมีเต่าจั้งจ่าง หมั้นเกิดเป็นหน้าง เहांเต
หน้างหนึ่งหนะ หัวหมั้นหมี้ผ่ม หมั้นหมี้หมั้นฮ้อยเต่า ผ้อต้อโต ซิวบเข้าปีฟ้า หมั้นเกิดก้อกักกุมเอ๋ อันน้นหลอก
หมั้นเป็นซ้องเท่หล่าส้าง ป่างหลุน แถนแต่ง ทั้นแห่งห้อง กวามมะเต่าจั้งจ่าง เป็นหุนขวันกัน กักนึ่ง จั้งเป็น
ไผ่นห้ำหล่างตักหลังเข้าเข้า โก้นยูนัน กวงหม้า เต่าจั้งจ่าง

กวงหม้าเต่าจั้งจ่าง หมั้นจั้งเต๊ะเฮ้าะสะส้าย ตามกันเฮ้าะฮู้ ตามตอง แสงสิ่ง ก่องหลังเฝ้า ส่าว
เฮ้าะหม้าหน้ากัน สิงเหล่าเฮ้าะบ้อทั้น เขาจั้งเอา หล่าบพื้น ขวันผ้า ผู้โตส่า เฮ้าะฮู้เสียบขวันผ้า ผู้ส่าเส้าเฮ้าะฮู้
เขาหยิ่งไต่เอากันหนี ไปอยู่กัปป้าปู้ก้าเขาเจียมผ้า

เรื่องที่ 5 มะหุดแสนเปา (ท้าวแสนปม) (เล่าเป็นภาษาไทยปนภาษาไทยทรงดำ)

ผู้เล่า นายสำราญ

มะหุดแสนเปาเป็นคนขี้เกียจ พ่อแม่มันก็ไม่เอา แม่ให้มาเก็บลูกมะเตื่อ มันก็กินแต่ลูกมะเตื่อ ไม่กินข้าว
ลูกมะเตื่อมันแดงๆข้างในมีแมลง มันไม่ชอบทำงาน มันขี้เกียจแม้ข้าวมันไม่กิน กินแต่มะเตื่อ

อยู่ไปอยู่มา มะเตื่อมันหล่นใกล้มัน มันจึงเอามะเตื่อมาล้างให้เรียบริ่อย มันก็ดื่มน้ำเมียงใส่มะเตื่อ มันเอา
ขี้โคลของมันใส่ลูกมะเตื่อแล้วโยนลอยน้ำ มันก็ลอยตุ๊บป่องๆฝ่ายนางแก้วลูกฟ้ามันนอนอยู่บนหอคอย มันเห็น
ลูกมะเตื่อลอยมา บุญวาสนา บุญเพของนางทำให้ลูกมะเตื่อนั้นลอยอยู่ นางเห็นลูกมะเตื่อจึงไปเก็บลูกมะเตื่อที่
มีขี้โคลของมะหุดมาเคี้ยวกิน ด้วยบุญเวรกรรมเก่าทำให้นางท้อง

หลังจากกินลูกมะเตื่อ ต่อมา 1 เดือนนางเริ่มเบื่อข้าว เพราะมีอาการเหมือนคนท้อง คลื่นไส้อาเจียน
คราวนี้คนใช้เห็นเหตุการณ์ก็เอาไปเล่าให้พ่อฟังว่านางสาวคนนี้นั้นเป็นอะไร และประจำเดือนก็เริ่มขาด มีความ
ผู้ลาวขับไว้ว่า

“พ่อไต่เบือนนึ่ง ไส่อยู่ต้อง หมั้นเกิดเป็นหย้ามา มีลูกจินดา มากินต้อง คั่นคว้าม่าเลือกซ้อน จ้วง
ต้องหมั้นมีหุนเป็นกัน ไปต่นโต่ จึงได้ห้ามสนฟ้า พ้อหม่านางจ้งว่าห่างพ้อ 1 เบือน นางอย่ากิ้นส่ม ก้อเบ้ง
หน้าต้อง คือเหมือนหามชาวเลย ไต่ 3 เบือนถ้วน เกิดจ่าย ไต่แปดเบือนจ้อฮ้อกมำกิ้นเข้า ไต่เก้าเบือนหมั้นจ้อฮ
อกหม่ากิ้นนัม เมื่อนั้นยังมีลมจินดา หมั้นเกิดมำในต้อง มำกัปปต้องคูน้อย แม่เอมก้อเจบเจียมจื่อ พ้อไต่เล็กหย้าม
งามดี ลูกไอเอมแปง ร่อนลงเท่นหน้า เสายตั้งหลายก้อเจายบ้อดี หมั้นจิม่าบิวยทั่วบ้าน อย่าจะกิ้นที่อื่น ท้อง
ก้อฮ้าย หมั้นก้อเป่นลัน เสาวก้อหา หมอค้ำแย้หม้าเฝ้า หมอเป่ากัมเข้าว่าหมั้นจะฮ้อกมาทางกัน เสายหมอค้ำ
แย้ก้อเล่าสนตั้นกับหยางถิบ เต่มที่ พ้อไต่เล็กจ้ามยามดี ลูกแม่เอมแปร ก้อลาเท่นหน้า จ้ายโลงเท่นฟ้า
หลบลิมจื่อเสายต้อกอนบ้าย มันจะหำคั้นมา แม่เอมหมั้นว่า เบึงหน้าลูกหน้อย ด้วยหมั้นเกิดเป็นจ้ายโต่เลย
ลูกเต่า หมั้นอ้อมเก้าค้ำหมั้นเต่าตั้นหน้า หม้าจ่ายเลี้ยงไก่”

หมอต้าแยก็ตัดสะดือออกมาเป็นคน ออกมาคลอตปั๊บ จากตูดแล้ว พอเสร็จแล้วนางก็บอกเจ็บหลังๆ หมอต้าแยก็เอาสันตีนยันเอว ยันหลังแอ่นที่มันปวดเอว เมื่อได้เวลาลูกออกมา เขาก็ตัดสายปือปือ (สายสะดือ) โดยเอาไม้รวกผ่าตัดสายสะดือ มีคำแอ่วเป็นภาษาไทยทรงดำว่า

“โอ้ลัดดาเอ๋ย ลัดดา งามฮอดจังเลย หลานน้อย เปนอยู่ในแอวล่าย แอวล่าย มีหล้า ลัดดาเอ๋ย ลัดดา”

พ่อกถามว่าลูกนี้ท้องกับใคร พอให้คนไปตีฆ้องร้องเป่าว่าถ้าใครเป็นเนื้อคู่ ถ้าหลานสาวคลานไปหาใคร ให้รับไว้เป็นลูกเขย พ่อของนางแก้วลูกฟ้าตีฆ้องร้องเป่าว่า “โมงๆๆ เจ้าข้าเอ๋ยๆๆ” มีคนมาเยอะ เหลือแต่ มะหุดแสนเปาที่มาจาก คนว่าไอ้มะหุดแสนเปามันไม่หล่อ ไม่ต้องเอามาหรงอก เอามันมามันก็เป็นขี้ข้า

ฝ่ายมะหุดแสนเปาเอาผ้าขี้ริ้วไปผูกต้นมะเขือ ลูกนางหล้าที่คลอตออกมาไปนั่งเฝ้ามะหุดแสนเปา ในขณะที่ชายคนอื่นๆเมื่อเห็นนางหล้า (หลานสาว) ก็มีอันเป็นลมหมดสติไป บางคนเสียชีวิต คนหล่อคนสวย นัดดาก็ไม่คลานไปหา ยกเว้นมะหุดแสนเปาที่นัดดาไม่ยอมไปไหน

พระราชาก็เรียกเมียมาปรึกษา ถ้าจะเลี้ยงไว้จะอับอายวงศา จึงจับเอาลูกสาว มะหุดแสนเปา และ นัดดาไปลอยแพ ในช่วงที่ลอยแพไป เกิดเหตุพายุพัดพลอยทวนน้ำ น้ำเข้าเรือทำให้เรือไหลไปทางตะวันตกที่ ไหลไปทางตะวันตกที่ เดชะบุญของมะหุด ทำให้พ่อของมะหุดที่เป็นเทวดาอยู่ข้างบนแปลงกาย (เลื่อม) มาช่วย โดยเอาเชือกมาผูกเป็นอุ้งให้หลานนอน มะหุดและเมียบอกลูกว่าอย่าร้อง เราไม่ตายก็ถือว่าดีแล้ว ต่อมาเรือที่ ทั้งหมดนั่งมาก็หยุดอยู่กับที่ ไม่ไปไหน แม้จะมีพายุพัดมา เพราะเป็นคนที่มิบุญ มะหุดจึงตัดสินใจปรึกษากับ เมียว่าจะปลุกต้นมะเขือกะโปะแพะที่ตรงเรือมาหยุด ฝ่ายพ่อของมะหุดที่เป็นเทวดาอยู่บนฟ้า ได้ช่วยให้มี พิษพรรณธัญญาหาร มีไก่แก้ว ไก่ฟ้า มีเปลนอน มีฟูก มีหมอน ช่วงที่มะหุดและเมียใช้ชีวิตอยู่บนเรือ ฝ่ายเมีย ทำหน้าที่ปรนนิบัติเช่นที่ศรีภรรยาควรจะทำ ตกกลางคืนมะหุดฝันเห็นสองสาวสวรรค์ถือกลองแก้วลงมา พอตื่น ขึ้นมาเอามือไปคว้า ก็ไม่เห็น ได้ยินแต่เสียงไก่แก้ว ตัวลิงน้ำตาไหลและว่าอย่ามาตีเราเออะ ลิงร้องขอชีวิตและ ให้มะหุดกับเมียเอากลองแก้วนี้ไป มะหุดจึงเอากลองนั้นมาตี และขอให้ตนเองมีรูปร่างสง่างาม ปุ่มปมตาม ร่างกายหายไป เสร็จแล้วพอเมียมา กลับจำสามิตนเองไม่ได้ ฝ่ายสามีก็บอกภรรยาว่า เราตีกลองมาและกลอง ได้ทำให้เรามีรูปร่างสง่างาม ส่วนเมียไม่เชื่อที่มะหุดพูดและบอกว่า สามิตตัวเองทั้งไม่หล่อและสติสต่างค์ก็ไม่ดี ฝ่ายมะหุดไม่มีทางเลือกจึงตีกลองกลับให้ตัวเองอัปลักษณ์เหมือนเดิม เมียเห็นสามีกลับมาเหมือนเดิมจึงวิ่งเข้าไปกอดพร้อมเรียกลูกมากอดพ่อ

ฝ่ายพ่อของมะหุดที่เป็นเทวดาซึ่งแปลงกาย (เลื่อม) เป็นลิงนั้น ได้ตัดไม้ฝืนที่วางกองอย่างระเนระนาด ให้กลับมีระเบียบดังเดิม รวมทั้งเศษใบไม้ใบหญ้าที่มะหุดถางได้ ได้กลับหายไป มะหุดจึงมาเล่าให้เมียฟัง แล้ว พาเมียกลับไปแอบดู เจอลิงตีกลองวิเศษที่สามารถให้ทุกอย่างเป็นไปได้อย่างใจ มะหุดกับเมียจึงช่วยกันจับลิง มาผูกไว้ ด้วยเหตุนี้ฝ่ายเมียจึงเชื่อเรื่องกลองวิเศษ ที่นี้มะหุดจึงตีกลองขอให้ตนเองมีช้าง ม้า วัว ควาย ทรัพย์สมบัติต่างๆ จนสามารถสร้างเมืองๆหนึ่งได้ เป็นที่มาของชื่ออำเภอกำแพงแสน จังหวัดนครปฐม ซึ่งเล่าต่อกัน มาว่า “เมืองกำแพงแสนเป็นเมืองของมะหุด”

เรื่องที่ 6 ท้าวสีธน-มโนราห์

ผู้เล่า นายสำราญ

พรานบุญเป็นคนไม่มีลูกไม่มีเมีย และเป็นคนจน วันหนึ่งเขาไปตัดไม้มาทำฟืน วันหนึ่งขณะเดินป่า เขาหิวน้ำมาก เขาก็ลงดูในบ่อ น้ำที่เคยกินกลับแห้ง ที่นี้เขาใจจะขาด หิวน้ำแต่กลับใจไว้ เดินต่อไป จนไปเจอ

สระน้ำใหญ่ ก็กำลังจะกัมกินน้ำ กิรินทั้ง 7 ก็บินมา พรานบุญไม่ทันเห็นนางกิรินบินลงมาถอดปีกถอดหางทั้ง 6 นางวางไว้ด้วยกัน แต่นางคนที่ 7 คือ นางมโนราห์เอาวางไว้ต่างหากคนเดียว เมื่อพรานบุญมองเห็นจึงขโมยปีก และหางนางมโนราห์ไปซ่อนไว้ พอมโนราห์อาบน้ำเสร็จ พรานบุญจึงปรากฏตัว ทั้ง 6 นางที่เก็บปีกไว้ด้วยกัน มองเห็น จึงเก็บปีกเก็บหางตนเองแล้วบินหายไป แต่นางทั้ง 6 ห่วงน้องจึงบินกลับมาคว้าแขนน้องไว้ทั้ง 2 ข้าง แต่บินขึ้นไม่ไหว เพราะหนัก จึงปล่อยน้องไว้ และบินหนีไป น้องก็เดินร้องไห้อยู่รอบสระน้ำใหญ่ พรานบุญก็ ปรากฏตัว แล้วจับความแฉ่วเป็นภาษาไทยทรงดำวา

“ เอ้อ นางเอ๊ย สะเปดซังเด จังหม่าน้องให้ หล่าม้าไม้ จังหย่างให้อ้อมสระ สระไปหม่าจิลัย”

นางมโนราห์ตอบจับความแฉ่วว่า

“ โอ้ย พี่สว่างให้ จางจ่างปะเสียงกั้น จิลัย”

นางมโนราห์ถามตอบว่า “ผีอะไรพูดภาษาคนได้”

พรานบุญก็ตอบนางว่า “ทำไมนางมาอยู่ตรงนี้ ที่นี่เป็นสระของผีนางนางไม้และยักษ์มาร”

มโนราห์ตอบว่า “นางจะตายอยู่ตรงนี้ไม่ไปไหน”

พรานบุญตอบว่า “อยู่ตรงนี้ไม่ได้ เพราะตอนกลางคืนมียักษ์มารมาอยู่ที่สระตรงนี้ ถ้ามันเห็นมันจะจับ นางกิน” เมื่อนางมโนราห์ได้ยินดังนั้นก็กลัวจึงยอมไปกับพรานบุญ

ขณะที่เดินไป นางมีอาการเจ็บเท้ามาก เนื่องจากไม่เคยเดินเท้ามาก่อน เพราะบินมาตลอด นางจึง อ้อนพรานบุญขออนอนก่อน พรานบุญจึงไปหุงข้าวให้ ในขณะที่นางนอนอยู่ นางจึงอธิษฐานว่า “หากพรานบุญ ไม่ใช่เนื้อคู่ของนาง ขอให้ทุกครั้งที่แตะต้องตัวนางจะร้อนเป็นไฟ” ผ่านไป 3 วัน พรานบุญก็ไม่สามารถแตะต้อง ตัวนางได้ จึงเอาไปฝากท้าวสีรน พร้อมกับคืนปีกคืนหางของนาง ท้าวสีรนจึงรับเลี้ยงไว้เป็นเมีย ลือกันไปทั่ว ราชาอาณาจักรว่าสีรนมีเมียสวย ทุกคนจึงอยากแย่งมาเป็นเมีย

ฝ่ายบ้านเมืองที่นางมโนราห์เคยอาศัยอยู่ บิดามารดาของมโนราห์ก็ร้อนใจมากที่ลูกสาวคือ นาง มโนราห์ไปอาบน้ำที่สระโหนดาด 2-3ปีแล้วก็ยังไม่กลับมา จึงเรียกโทรมาทำนาย จึงได้รู้ว่านางมโนราห์เป็นเมีย ของสีรน แล้วยังรู้สึกเป็นห่วง เพราะถ้านางอยู่เมืองหลุ่ม (เมืองลุ่ม) ก็จะกลายเป็นคนเมืองลุ่ม ทำให้นางต้องเป็น มนุษย์ไม่ได้เป็นนางกิรินอีกต่อไป

ฝ่ายเมืองกายบน (เมืองของนางมโนราห์) ได้จัดกองทัพ และบนให้พญาเถน (ท้าวเมืองกายบน) ช่วย ดลบันดาลให้ฝนตกลงมา 1กองทัพ โดยฝน 1 เม็ดเท่ากับ 1 คน

ทัพจากเมืองกายบนมาประชิดเมืองจำปา (เมืองของท้าวสีรน) และส่งสารแจ้งว่า “ถ้าไม่คืนนางหล่า (นางมโนราห์) ก็จะยึดเมืองจำปาและทำลาย

ฝ่ายท้าวสีรน ไม่ยอมคืนนางมโนราห์ให้ จึงขอสู้ ขณะที่กำลังจะออกทัพ นางมโนราห์ร้อยดอกมะลิเป็น พวงมาลัยให้ โดยให้ท้าวสีรนดูว่าเมื่อใดที่พวงมาลัยเหี่ยวเฉา นั่นคือ ตัวฉันมีอันเป็นไป แต่ถ้าพวงมาลัยยังสดชื่น อยู่ แสดงว่าฉันยังอยู่ดี เมื่อสีรนได้พวงมาลัย จึงควมม้าเข้าต่อสู้ทันที กองทัพกายบนสู้สีรนไม่ได้ แต่ดอกไม้ใน มือของสีรนกลับเหี่ยวเฉา เพราะพ่อแม่ของสีรนจะพานางมโนราห์ทั้งเป็น โดยปิดประตูกว้างไว้ทั้งหมด ทำให้นาง มโนราห์ออกไปไหนไม่ได้ น้องนางจึงคร่ำครวญเพราะรักสามีไม่ยอมจากไป แม้นางอ่อนนอนแค่ไหนแต่พ่อสามี ก็ไม่ยอม ฝ่ายแม่ผู้สงสารจึงแอบปีกหางและรองเท้าคืนนางมโนราห์ เพื่อให้นางมโนราห์หนีไป ก่อนจากไปนาง มโนราห์ได้ใส่ปีกใส่หางแล้วรำถวาย พอรำเสร็จนางก็บินหนีไป จนไปถึงเมืองกายบน แต่คนในเมืองยังไม่ให้นาง เข้า ฝ่ายสีรนเมื่อเห็นดอกไม้ในมือเหี่ยว จึงรีบควมม้ากลับเมือง พอกลับไปถึงเมืองหาเมียไปทั่วเมือง ก็ไม่พบ

ท้าวสีนก็นั่งเสียใจ ผู้เป็นแม่จึงปลอบลูกชายว่าไม่ต้องตามหานาง นางได้หนีกลับขึ้นเมืองไปแล้ว ผู้หญิงเมืองลุ่มมีเยาะเย้ย อายากได้ใครเลือกได้ แม่จะไปสู่ขอให้ แต่สำหรับท้าวสีนไม่มีหญิงใดจะงามเท่านางมโนราห์

ฝ่ายนางมโนราห์เข้าเมืองไม่ได้จึงไปพักกับฤๅษี นางได้ฝากผ้าเช็ดตัวไว้กับแหวนทองให้กับสีนโดยผ่านฤๅษี พร้อมกับบอกฤๅษีว่า “ถ้าฤๅษีห้ามท้าวสีนไม่ให้ตามไปไม่ได้ ก็ให้ท้าวสีนเอาลิงน้อยไปด้วย หากแม้ว่าลิงกินอะไรในป่าระหว่างทางได้ ท้าวสีนก็กินได้”

ท้าวสีนเดินทางตามหานางมโนราห์ จนมาพบกับฤๅษี แล้วฤๅษีห้ามท้าวสีนไม่ได้ ฤๅษีจึงเอาของที่นางมโนราห์ฝากคืนให้ท้าวสีน พร้อมกับบอกในสิ่งที่นางมโนราห์บอกไว้ และชี้ทิศทางที่จะเดินทางไปตามหานางมโนราห์ สีนใช้เวลาเดินทางถึง 2-3ปี จนผมเผ้ารุงรังก็ยังไม่ถึง จนกลับไปถึงแม่น้ำกรด ผ่านแม่น้ำที่เป็นแม่น้ำกรดไหลลงตลอดทาง ถ้าใครไม่มีบุญวาสนาก็จะข้ามผ่านแม่น้ำนี้ไม่ได้ มีหิน 2 ลูกใหญ่กั้นขวางทางทำให้ข้ามผ่านข้างในไม่ได้ สีนเอามะม่วงหาวมะนาวโห่โยนเข้าไปที่ละลูกทีละลูกระหว่างหิน 2 ลูก ทำให้มีช่องว่างระหว่างหิน 2 ลูก ท้าวสีนสามารถเข้าไปข้างในไปเจออีกากำลังกล่อมลูก โดยกล่อมเรื่องราวของนางมโนราห์ ท้าวสีนจึงรู้ว่าอีกาตัวนี้สามารถไปเมืองภายในของนางมโนราห์ได้

ท้าวสีนจึงแปลงกายเป็นเหลือบไปเกาะที่ปีกของอีกา อีกาจึงพาท้าวสีนบินข้ามแม่น้ำจนไปเจอพื้นที่หนึ่ง ท้าวสีนจึงปล่อยตัวลงมาจากปีกอีกา สีนไปเจอคนตักน้ำที่จะขึ้นไปส่งน้ำให้นางหล้า

เมื่อนางมโนราห์อยู่เมืองลุ่ม (เมืองลุ่ม) ตัวนางสกปรกต้องใช้น้ำจากเมืองภายในชำระล้าง ท้าวสีนจึงไปขอน้ำที่จะนำไปให้นางมโนราห์สร้ง เพื่อเอามาดื่ม เมื่อตักน้ำเสร็จ ท้าวสีนได้เอาแหวนใส่ลงไป ในขณะที่นางมโนราห์สร้งน้ำ แหวนหล่นลงมา สวมเข้านิ้วของนางพอดี นางจึงรีบวิ่งไปบอกพ่อว่ามีแหวน แต่พ่อไม่เชื่อ นางเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟัง พ่อก็ไม่เชื่อ เมื่อพ่อตารู้ พ่อตาจึงแกล้งท้าวสีนทุกวิถีทาง ให้ไปถางป่า 3 ภูเขา แต่ด้วยบุญญาธิการของท้าวสีน ทำให้มีกระรอก กระแตมาช่วยกัดแทะต้นไม้ แล้วก็ขอส่งให้ไปหาสิ่งต่างๆซึ่งหาได้ยาก พ่อตาให้ท้าวสีนไปหาปลา แล้วตนเองก็แปลงกายเป็นจระเข้ เพื่อจะกินท้าวสีน แต่แม่ยายสงสารจึงบอกกับท้าวสีนว่าหากจะเข้าปากแล้วฟันเป็นสีขาวแสดงว่าไม่ใช่พ่อตา แต่ถ้าฟันจระเข้เป็นสีแดงแสดงว่าเป็นพ่อตา แล้วให้ท้าวสีนเอากล้วยที่ตนเองฝังใบมีดโกนโยนใส่ปากพ่อตา พ่อตาก็ตายเพราะโดนใบมีดโกน นางมโนราห์กับท้าวสีนจึงได้ครองรักกันอย่างมีความสุข

เรื่องที่ 7 สามเณรกับอินลาย

ผู้เล่า นายสำรวย

เมื่อก่อนนี้ มีบ้านมีเมืองที่ยากจนอยู่เมืองหนึ่ง น้อยคนจะเป็นคนรวย และมีครอบครัวอยู่ 2 ครอบครัว ครอบครัวฝ่ายหญิง ชื่อ อินลาย และครอบครัวฝ่ายชาย ชื่อ สามเณร

สามเณรพ่อตายตั้งแต่ยังเล็ก เขาเป็นลูกหม้าย ไม่มีพ่อ เขาทั้งสองอยากจะเล่าเรียนหนังสือ สมัยนั้นเรียนหนังสือกันที่วัด สามเณรกับอินลายเป็นเพื่อนกัน เขาเป็นรุ่นราวคราวเดียว อยู่หมู่บ้านเดียวกัน ฝ่ายอินลายก็คิดว่าสามเณรเป็นผู้ชาย และอินลายก็คิดว่าสามเณรเป็นผู้หญิง ทั้ง 2 คนชวนกันไปเรียนหนังสือที่วัด จนทั้งคู่โตเป็นหนุ่ม สาว แต่ทั้งคู่ก็ไม่ว่าทั้งคู่ต่างเพศกัน

อยู่มาวันหนึ่ง อาจารย์ของทั้งคู่บอกสามเณรว่า อินลายเป็นผู้หญิง สามเณรก็ไม่เชื่อว่า อินลายเป็นผู้หญิง อาจารย์ก็พาให้สามเณรไปอาบน้ำกับอินลาย แล้วให้อินลายถอดเสื้อ แล้วจะเห็นนมแตกพานของอินลาย ที่นี้สามเณรชวนอินลายไปอาบน้ำที่หน้า แต่อินลายไม่ยอมถอดเสื้อลงอาบน้ำทั้งเสื้อ ทำให้เห็นเสื้อรัดตัว เพราะโดนน้ำจนเห็นนม

สามเฮือนถามอินลายว่า หน้าอกของอินลายเป็นอะไร อินลายตอบว่า เมื่อวานตนเองไปเก็บดอกไม้ โดนแตนต่อย จึงทำให้หน้าอกบวม

สามเฮือนก็เชื่อ เพราะความซื่อ แต่ในใจของอินลายก็นึกรักสามเฮือน แต่สามเฮือนไม่รู้ว่าจะสาวอินลายรัก ก็แอบเอาหมอนของสามเฮือนไปซ่อนไว้ และตัวเองก็แอบนอนหลับ สามเฮือนก็ถามว่า “หมอนของเขาไปไหน” สามเฮือนจึงบอกว่า “ถ้าอยากรู้ว่าหมอนอยู่ไหน ให้ออดเขาก่อน เขาจึงจะให้” สามเฮือนก็อดไปด้วยความซื่อ และก็คิดว่าอินลายเป็นผู้หญิง แต่ทั้งสองก็ยังไม่ได้เสียกัน

ฝ่ายครอบครัวของอินลายก็คุยกันว่า “อินลายถ้าโตเป็นสาวแล้ว ให้นำไปตามกลับมา ก่อนที่จะเป็นเมียของสามเฮือน” ในวันนั้น สามเฮือนได้ออกไปล่าสัตว์ ในขณะที่บ้านของอินลาย ไปตามอินลายกลับ สามเฮือนไปล่าเนื้อมาก็ได้นื้อกลับมา พอกลับมาถึงวัดก็รีบเข้าไปหาอินลาย แต่ก็ไม่เจออินลายแล้ว สามเฮือนจึงนั่งร้องไห้เพราะความคิดถึง และถามหาอินลายกับอาจารย์ อาจารย์จึงบอกว่าอินลายได้กลับไปแล้ว สามเฮือนจึงขอลากลับบ้าน ผ่านบ้านอินลายไป เจออินลายตำข้าวอยู่ แต่ก็ไม่ทักอะไรเพราะผิดจารีต อินลายรอเวลาไปลงช่วง (ช่วงเวลานัดเจอกันของหนุ่มสาว) แล้วสามเฮือนจะไม่แวะไปที่ไหน จะแวะไปเฉพาะบ้านของอินลายเท่านั้น

ฝ่ายลูกผู้น้องของอินลายที่ชื่อเอียน รู้ช่วงเวลาลงช่วง แต่อินลายไม่รู้ว่าเป็นอะไร เพราะเอาแต่เรียนหนังสืออยู่ที่วัด เอียนเป็นคนสอนว่าประเพณีการลงช่วงเป็นอย่างไร และต้องทำอย่างไร

ต่อมาอีกลูกคนรวมาเที่ยวช่วง ชื่อ “เมียนโห้” มาขอบอินลาย แต่อินลายไม่สน เพราะรักแต่สามเฮือนคนเดียว แต่เมียนโห้และครอบครัวจะเอาอินลายให้ได้ จนวันหนึ่งสามเฮือนไปหาอินลายบนที่นอน และผลอหลับไป จนเช้าวันรุ่งขึ้น แม่ของอินลายสงสัยว่า ทำไมอินลายไม่ลงไปหุงข้าว และแม่ได้เข้าไปเห็นสามเฮือนนอนอยู่ จึงเข้าใจว่าทั้งคู่ได้เสียกัน จึงบอกให้เมียนโห้มาเอาอินลายเป็นเมียเสีย เพราะถ้าเอาสามเฮือนเป็นชายจะลำบาก เพราะสามเฮือนยากจน

เมียนโห้จึงจัดการงานแต่ง ชีข้างมาสู่ขออินลาย อินลายเห็นชันหมากมาหน้าบ้าน อินลายวิ่งหนีออกไปหลังบ้าน หนีชันหมาก

เมื่อแม่เห็นเหตุการณ์เช่นนั้น จึงกระโดดข้ามรั้วไปตามอินลาย แล้วก็ไปแอบดูที่บ้านของสามเฮือน เมื่อแม่เห็นอินลายอยู่ที่บ้านของสามเฮือนจึงวิ่งเข้าไปตึงแขนอินลาย แต่สามเฮือนก็ตึงแขนอีกข้างไว้ไม่ให้ไป อินลายบอกให้สามเฮือนปล่อยแขนเพราะตัวเองเจ็บระบมไปหมดแล้ว และพูดว่า “ให้เราไปแต่งงานกับเมียนโห้ โดยเมียนโห้จะไม่ได้เราเป็นเมียแน่นอน” สามเฮือนก็ปล่อยให้อินลายไปแต่งงาน พอแต่งงานแล้ว เมียนโห้ก็เอาอินลายไปอยู่ที่บ้าน

ในขณะที่เดินทางกลับบ้าน ได้หยุดพักที่ร่มโพธิ์ อินลายจึงหนีลงจากข้าง โดยที่นัดกับสามเฮือนเอาไว้แล้วที่หน้าปากถ้ำ โดยสามเฮือนบอกกลับอินลายว่า “เมื่อไปถึงหน้าถ้ำ ให้อินลายมาลงไป เมื่อเห็นคำหมากแล้ว สามเฮือนจะตึงอินลายลงหน้าผาให้ตายไปพร้อมกัน” ในขณะที่จะส่งคำหมากให้แก่กัน ก็มีหินก้อนใหญ่ลงมาทับมือของทั้งคู่เอาไว้ ด้วยความสงสารของสามเฮือนจึงร้องบอกเมียนโห้ให้มาช่วยอินลาย แต่เมื่อเมียนโห้มาถึง อินลายก็กลืนใจตายไปแล้ว เมื่อสามเฮือนเห็นอินลายกลืนใจตาย ก็กลืนใจตายตาม

เมื่อเมียนโห้เห็นทั้งคู่ตายจึงกลืนใจตายตามและก็มีชายหนุ่มอีกคนหนึ่งชื่อชารามที่แอบรักอินลาย กลืนใจตายตามกลายเป็นรักสามเศร้ แต่เรื่องราวยังไม่จบเพราะเมียนโห้เกิดความแค้น ความไปถึงถน ถนไม่รู้จะตัดสินอย่างไร จึงถามอินลายไปว่า “อินลายจะรักใคร่” โดยให้อินลายไปจูมมือ เพื่อที่จะเลือกคนที่ตนเองรัก อินลายจึงเลือกไปคว้ามือของสามเฮือน

เรื่องที่ 8 กีบกินเบื่อน (กบกินเดือน)

มีคนไปเห็นพังพอนกับงูเห่ากัดกัน หนีไอ้คนนั้นก็รอดจะเอางูเห่ากัดพังพอนตาย งูก็ไปกัดไอ้ต้นไม้มา เป่า คนนั้นก็เห็นพอพังพอนตายอีกงูก็ไปกัดไอ้ต้นไม้ใส่ คนนั้นก็เลยตัดต้นไม้ไปทำยา ใจเอาไปทีนี้ได้ยาดี ก็เที่ยวไปซื้อ ไปเจอกับตัวหนึ่งตายแห้ง ก็เลยควักยาในย่ามมาให้กับ เอาจาย์เข้าไปในปากกับ กีบตายแห้ง ไปได้ ยาดีที่ไหนกัน จะเป็นลูกศิษย์ไปด้วย เลยไปด้วยกัน ไปเจอหมูตายอยู่ตัวหนึ่ง หมูตายก็อย่างว่า เหม็น เอาจาย์ไป ยัดใส่ปาก ฟันขึ้นมามีอีกเลยไปด้วยกัน ทีนี้ไปด้วยกันสามคน กีบหนึ่ง หมูหนึ่ง คนหนึ่ง นี่เออดีเปิดให้ดูที เปิดกัน กลางคืนไปนอนอยู่ข้างในก็เปิดดูนะสิ เขาว่าเดือนมาอดคว้ายาไปเลย หมดแล้วเดือนมาพยายาไปหมดน่าที่นี้ กีบรับรองว่าจะขึ้นไปกินเบื่อนให้ได้ เลยว่ามีกีบกินเบื่อน เค้ายเลยเรียก กีบกินเดือน เคื่อง่าเอายาดีไปซะ ทีนี้หมู ก็ไปตาม เขาเรียกทางผ่านหมู กลางคืนตามชาวบ้านว่า ทางหมูล่องจะตามไปกินเดือนเหมือนกันแต่ไปไม่ทัน เดินผ่านไปแต่ไม่เจอเดือนสักที

แปลนิทานเรื่องที่ 8

มีคนไปเห็นพังพอนกัดกับงูเห่า ทีนี้คนนั้นก็เลยจะรอให้กัดกันตาย งูก็ไปกัดต้นไม้มาเป่าพิษใส่ คนเห็น พังพอนตายงูก็กัดต้นไม้ใส่คนเลยตัดต้นไม้ไปทำยา พอทำเป็นยา ยาดี ก็เที่ยวไปเรื่อยๆ ไปเจอกับกบตัว หนึ่งตายแห้ง ก็เลยควักยาในย่ามมาใส่กบ เอาจาย์เข้าไปในปากกบ กบตายฟันได้ยาดีก็ทำตามเป็นลูกศิษย์ไป เลยไปด้วยกัน ไปเจอหมูตาย หมูตายก็เหม็น เลยเอายาดีใส่ปากหมูก็ฟัน ขอดติดตามไปด้วย ไปกันสามคน กบ หนึ่ง หมูหนึ่ง คนหนึ่ง ก็เลยขอดูยาดี เปิดดูกันตอนกลางคืน พอเปิดดูเดือน(พระจันทร์) ก็มาขโมยคว้ายาไป ยา หมดเพราะเดือนเอาไป กีบก็เลยบอกว่าจะไปกินเดือนให้ได้ เลยพูดต่อๆว่ากีบกินเดือน เขาเลยเรียก “กบ กินเดือน” เหมือนว่าเอายาดีไป ทีนี้หมูตามไป เขาเรียกทางผ่านหมู กลางคืนชาวบ้านเห็นทางหมูก็ว่าจะตามไป กินเดือนแต่ไปไม่ทันเดือนผ่านไปแต่ไม่เจอเดือน

เรื่องที่ 9 ซี้เกียจทั้งสอง

คือทั้งสองคนละ บ่หะหิ้วกะเลิงน้ำไปละ ใจไปรับจ้างเขาถ่างเล้าอยู่ทุกวัน กะเลิงน้ำเกาะคือ กะบอก น้ำนั้นระะ กว่าใจไปถึงบ่ใจไกลันะ เกาะไปถึง เมื่อไหร่ๆ เกาะเหือกนลาววหิ้วละวันหนึ่งมันคิดขึ้นมาได้ เฮ้ย เขา มาตายไอ้กันคนละข้อไว้ ถ้าไผ่ตายบ่กู ไอ้กันนั้นเกาะหิ้วกะเลิงน้ำไป “กนลาวเขาว่า ทีนี้กันไทยเกาะว่า “เอา ซี้เอาใจก็เอาไอ้กันไทยเขาว่า” เอ้ามึงตายมาก่อน” ไอ้กันนั้นนั่งกิยูนาน

“อะไรเว้ย หุบเท่ากะบอก ถอกเท่ากะลง” แล้วกันไทยเก่าทาย

“เฮ้ว กูฮู้ระะ ร่ม”

“เออ มึงตายกูมั่ง”

“ปากเลียงลูก จมูกเลียงท้อง คืออะไร”

ไอ้นั้นเกาะคิดอยู่ฮั่นแล้ว คิดบ่ออก “เฮ้ยปากเลียงลูกนี้ ไก่ไวย ไก่แน่ เพราะมันเอาปากจิกกูก็กูก็ ไอ้ กันไทยเกาะว่า “แล้วจมูกเลียงท้องละอะไร” โอ้ยคิดบ่ได้ เอาอีกแล้ว ไอ้นี้ต้องหิ้วกะเลิงน้ำไปอีกแล้ว ไปถึงที่ แล้ว เกาะวางกะเลิงน้ำไว้ตรงทาง ไอ้กันไทยหิ้วข้างล่าง กนลาวอยู่ข้างบน ไอ้นั้นถากไปคิดไปบ่ได้ กินเข้า เกาะ ลงมากินด้วยกัน เกาะบ่ได้พูดกันละ ไอ้กันไทยเกาะลิมบ่ได้คิดเลยว่ ปัญหาเมื่อเข้าเราทายน่า ไอ้นั้นปอกิน เข้าแล้ว ภาคบ่ยมนั้นเกาะไปถากอีก ถากไปถากมามันเกาะคิดได้ “เฮ้ย ซ้าง นี่หว่า ซ้าง” เกาะวิ่งลงมา พอคิด ได้เกาะขวานถาก ไอ้กันไทยเกาะวิ่งหนีละคิดว่าไอ้นั้นปะช่าง

“เฮ้ย ๆ ซ้าง ซ้าง ไอ้ที่มีตายกุนะนะซ้าง กวักมือเรียก (หัวเราะ)

แปลนิทานเรื่องที่ 9

คือทั้งสองคนละ ไม่อยากหิวกระเลิงน้ำไปละ จะไปรับจ้างเขาถางไร่อยู่ทุกวัน กระเลิงน้ำก็คือกระบอก น้ำนั้นแหละ กว่าจะไปถึงไม่ใช่ไกลนะ ก็ไปถึงเมื่อไหร่ๆ ก็ให้คนลาวหิวละ วันหนึ่งมันคิดขึ้นได้ “เฮ้ย เรามาทาย ไอ้คนไหนคนละข้อโวย ถ้าใครทายไม่ถูก ไอ้คนนั้นก็หิวกระเลิงน้ำไป” คนลาวเขาว่า “นี่คนไทยก็ว่า “เอาซีเอาใจก็เอา” ไอ้คนไทยเขาว่า “เอามึงทายมาก่อน” ไอ้คนนั้นนั่งคิดอยู่นาน

“อะไรเว้ย หุบเท่ากระบอก ถอกเท่ากระดิ่ง”

แล้วคนไทยก็ทายว่า

“เฮ้ย กูรู้หุรอก ร่ม”

“เออ มึงทายกูมั่ง”

“ปากเลี้ยงลูก จมูกเลี้ยงท้อง คืออะไร”

ไอ้คนนั้นก็คิดอยู่นั่นแล้ว คิดไม่ออก “เฮ้ย ปากเลี้ยงลูกนี่ โกว๊ว โกว๊ว เพราะมันเอาปากจิก “กูก กูก” ไอ้คนไทยก็ว่า “แล้วจมูกเลี้ยงท้องละอะไร” โวยคิดไม่ได้ เอาอีกแล้ว ไอ้ต้องหิวกระเลิงน้ำไปอีกแล้วไปถึงที่ แล้ว ก็วางกระเลิงน้ำไว้ตรงกลาง ไอ้คนไทยอยู่ข้างล่าง คนลาวอยู่ข้างบนไอ้คนนั้นก็คิดไปไม่ได้ กินข้าวก็ลงมากินด้วยกัน ก็ไม่ได้พูดกันละ ไอ้คนไทยก็ลืมไม่ได้คิดเลยว่า ปัญหาเมื่อเช้าเราทายมา ไอ้คนพอกินข้าวแล้ว ภาคบายนก็ไปถากอีก ถากไปถากมามันก็คิดได้ “เฮ้ย ช่างนี้หว่าช่าง” ก็วิ่งลงมา พอคิดได้ก็ทิ้งขวานถาก ไอ้คนไทยก็วิ่งหนีละคิดว่าไอ้คนเจออช่าง “เฮ้ย ๆ ช่าง ช่างไอ้ที่มึงทายกุนะช่าง” กวักมือเรียก (หัวเราะ)

เรื่องที่ 10 ทำไมคนจึงกินอาหารสามมือ

ที่นี้จะมาถอดเรื่องที่ว่า ทำไมคนเราจึงต้องกินอาหาร กินเข้าสามเวลา เรื่องมันมีอยู่ว่า ตั้งแต่สมัยสร้างโลกกันขึ้นมาเรื่อยๆ อย่างว่าแหละ สมัยนั้นคนเราที่เพิ่งกันขึ้นมาๆ ยังกินเข้ากันนั้นกันบ่เป็นเวลา สัตว์ต่างๆ มันเรียกร้อง มันว่ามนุษย์นี่กินข้าวบ่เป็นเวลา หยะกินอะไรก็กินหยะ ก็ไปร้องเรียนต่อแถนว่า ต้องหะมนุษย์กินเข้าเป็นเวลา กินเข้าสามมือ กินหนึ่งเวลาเลย หมานั้นก็ลงมาพอลงมาแล้ว มากกลางทางเพลินแะนั่นแะนี่ก็เลยลืมจำได้ว่า แถนสั่งมาว่าเฮว่าซี นี่ก็เลยเบาะมนุษย์นะว่าเอามือหนึ่งกินเข้าสามเวลาเนื้อ มาเบาะเงิน มนุษย์จึงปฏิบัติตามว่า มือหนึ่งกินเข้าสามเวลา กินเป็นเวลาสามเวลา หมาจึงได้ตัวไปหาแถน แถนจึงได้ถามว่าไปบอกซีอีเรยมาจึงว่าแถนฟังว่า มือหนึ่งกินเข้าสามเวลา แทนที่จะบอกว่า สามมือกินเข้าเวลาหนึ่ง แถนโมโหเบาะว่า มึงไปเบาะเงินเบาะชะผิด เอจิมึงล่อเป็นกนลงไปมีหน้าที่เที่ยวชี้เอาะ คอยกินให้เหม็ด อย่าให้เหลือเหม็นฮอดกู

แปลนิทานเรื่องที่ 10

ที่นี้มาถึงเรื่อง ทำไมคนกินอาหาร กินข้าวสามเวลา เรื่องมีอยู่ว่า ตั้งแต่สมัยสร้างโลกกันขึ้นมาๆ อย่างว่าแหละคนยังกินข้าวกินน้ำไม่เป็นเวลา สัตว์ก็เลยเรียกร้องให้มนุษย์กินข้าวเป็นเวลา อยากกินอะไรก็กิน ก็เลยไปร้องเรียนกับเทวดาว่า ต้องให้มนุษย์กินข้าวเป็นเวลา สามมือกินหนึ่งเวลา หมาก็ลงมาพอลงทางเที่ยวเพลินแะที่นั่นที่นี้เลยลืมจำไม่ได้ว่า เทวดาสั่งว่าอะไร ก็เลยบอกมนุษย์ว่า มือหนึ่งกินข้าวสามเวลานะ มาบอกแล้วนะ มนุษย์จึงปฏิบัติตาม มือหนึ่งกินเข้าสามเวลา กินเป็นเวลาสามเวลา หมาจึงกลับไปหาเทวดา เทวดาจึงถามว่าไปบอกว่ายังไง หมาจึงบอกว่าสามมือกินข้าวหนึ่งเวลา เทวดาโมโหบอกว่า มึงไปบอกก็บอกผิด ให้มึงไปเกิดเป็นหมามีหน้าที่กินชี คอยกินให้เหม็ด ไม่ให้เหลือเหม็นกู

เรื่องที่ 11 ทำไมควายไม่ชอบสีเหลือง

ตั้งแต่เหิงมาแล้ว จะเป็นสมัยใดก็บู้จักมีข้อยืนยัน มันมีเรื่องว่า พอมีมนุษย์มีกันกันเอ่ เกิดขึ้นก็มีการเบียดเบียนรังแกพวกสัตว์ต่างๆ พวกสัตว์ป่านี้ก็อยู่บ่ได้ คนสร้างเมืองฮอดสัตว์ป่าก็อยู่บ่ได้ จึงได้ปรึกษากันว่าจะไปอยู่กะป่าหิมพานต์ซะ นี้ก็สนใจว่ามีผู้ที่จะนำ บู้จักว่าป่าหิมพานต์อยู่กะเลย ทีนี้จึงไปบ้อพระ จะเป็นพระพุทเจ้าหรือใครก็บ่เข้าใจ จึงได้ขอร้องให้ไปส่งกะป่าหิมพานต์ พระองค์นั้นจึงได้พาไปสัตว์ทั้งหมด จึงได้นำพระองค์นั้น ทีนี้ไปกลางทาง นิสัยตัวควายก็ฮู้กันอยู่แล้วชอบนอนน้านอนบัวะ ทีนี้แดดมันก็ร้อน ไปกลางทางไปบ้อยวะน้ามเข้า พวกควายจึงได้นอนน้าม ทีนี้ก็บู้ว่าลงนอนน้าม ทีนี้ก็บู้ว่าลงนอนน้าม เสากก็ไปกันเหลือย สัตว์ที่ไปกันมีหลายชนิด ก็ไปเรื่อยนี้ ควายก็นอนน้ามอยู่ นอนอยู่ได้หน่อยหนึ่งแล้วชะงักคอขึ้นเบิ่ง เอ้ก็ยงเห็นเหลืองนี้กะพระองค์นั้นรออยู่ ก็จึงได้นอนต่อไปชะงักแล้วชะงักอีก ก็ยงเห็นเหลืองอยู่ อยู่ฮั้นก็นึกว่าแม่พระแม่ยกอกกล้วยเหลือง นี้เอ มันผิตสังเกต เหิง ควายโตนั้นตื่นขึ้นย่างไปหา ที่โปรดก็เห็นว่าบ่แม่พระ แม่ยกอกกล้วย จึงตัวควายนั้นจึงได้เคื่อง จึงได้เตาะกอกกล้วยนั้นลัม จะนั้นเต้าถึงมือนี้ ตัวควายก็เห็นกอกกล้วยหรือของเหลืองๆ บ่ได้ จึงได้เคื่อง จึงได้เตาะเรียบร้อยไปเลย

แปลเรื่องที่ 11

นานมาแล้ว เป็นสมัยใดก็ไม่รู้จัก มีเรื่องเล่าว่า พอมีคนเริ่มมาก มีการเบียดเบียนรังแกสัตว์ต่างๆ สัตว์ก็อยู่บ่ได้คน คนสร้างเมืองถึงสัตว์ป่าก็อยู่บ่ได้ จึงปรึกษากันว่า จะไปอยู่ป่าหิมพานต์ แต่ก็ยงไม่มีผู้นำ ไม่รู้ว่าป่าหิมพานต์อยู่ที่ไหนจึงไปเจอพระ จะเป็นพระพุทเจ้าหรือใครก็ยงไม่แนจึงขอร้องให้ไปส่งที่ป่าหิมพานต์พระจึงพาสัตว์ทั้งหมดไป สัตว์ตามพระไป พอกลางทางนิสัยควายก็รู้ว่าชอบนอนน้านอนบ้อ พอแดดร้อนไปกลางทางไปเจอบ่อน้ำเข้าก็เลยแวะนอนน้าพวกสัตว์ก็ไม่รู้ว่าควายนอน เขาก็ไปกันเรื่อย สัตว์ที่ไปมีหลายชนิดก็เดินไปเรื่อยๆ ควายซึ่งนอนแช่น้ำก็ชะงักคอขึ้นมอง ก็เห็นเหลืองอยู่นี้กะใช่พระ แต่จริงๆคือกอกกล้วยแห้งเหลือง เอ! มันผิตสังเกตนาน... ควายตัวนั้นตื่นขึ้นไปหา ปรากฏว่าไม่ใช่พระเป็นกอกกล้วยควายเลยโกรธ จึงเตาะกอกกล้วยลัม จนถึงปัจจุบัน ควายเห็นกอกกล้วยหรือของเหลือง ๆ ไม่ได้จึงเตาะขวิดตลอด

เรื่องที่ 12 ผีแม่จู้ (ผีคนรัก)

อันผู้หนึ่งผู้บ่าวผู้สาวมักกัน มันละไปกำ มันไปกำแม่จู้อยู่ต่างบ้าน เลยตาย ฮานี้สั่งไปจี้ถ้ากูตายเจอไร ตัวเสอให้สูไปสูอย่าไปเรย ฮานี้มันละตาย เสอจะเอามันไปจ้างตงเจอเรา มันก็ติดพะ จ้างพะเจอเรามันก็ติดตงเสอเลยบ่เอาไป เสอละปล่อยไวฮั้นให้บ้อจู้ตัวมาเรยเจอไร เสอกก็เว้าใส่ฮั้นตายแล้วอีเรยนะ อันตายกะเรารัย มันตะผ้าขึ้นไว้กลางบานมันฮั้นนะ เออแบ้วนะ ฮานี้มันก็มากี้วะ ผู้บ่าวผู้สาวมานั่งไอ้โหลมกัน มันละขบตอดเอา สุขบฮังเรย เนื่อนอนอ่อน ๆ น่ากิน กาบนี้เลยชี้หย่านสาวว่ามันตาย มันตายแต่บ้อ โอยเลยโดนเฮือน ไปเจอเรา มันเลยโดนเฮือนนำไป สูเล่นเข้าป่าหนาดหยี้ๆ โอเลยมันละเล่นเข้าป่าหนาด จอนปอนละเล่นเอาะไป มันละเล่นสบตัวจอนปอนไปนั้นนะ อันผีสบตัวจอนปอนไป มันก็จบกานันละกี้วะ

แปลเรื่องที่ 12

มีหนุ่มสาวคู่หนึ่งรักกัน มีแฟนอยู่คนละหมู่บ้าน ก็สั่งกันไว้ว่าถ้าตายไปก็จะไปอยู่ด้วยกัน ทีนี้ฝ่ายหญิงตายก่อนจะทำอะไรก็ไม่เป็นไปตามสัญญา มีอุปสรรคไปหมด ฝ่ายชายก็ไม่เชื่อว่าแฟนตาย ใครบอกก็ว่าโกหก ทีนี้เวลามีหนุ่มสาวมานั่งจับกัน ผีแฟนสาวมันก็มาหลอกฝ่ายชายจึงรู้ว่าแฟนตาย จึงพากันกระโดดลงจากบ้านวิ่งเข้าไปในป่าหนาด ผีมันจึงวิ่งตามเข้าไป พอตีฟงพอนวิ่งออกมา ผีเลยวิ่งตามตัวฟงพอนไป ก็จบแค่นี้ละ

เรื่องที่ 13 พ่อผู้หญิงอยากได้ลูกเขยจ้อง (ลูกเขยขยัน)

แกเกาะถือหวายไปเส้นหนึ่ง ลับมิดไปคมว่า “ไฟจี้กหวายนี้ได้ จียกลูกสาวเหอเป็นเมีย ไ้มาก็คน ก็คน มาจี้กขาด จี้กขาด หวายก็มะน้อยจี้กขาดเหม็ด บังเอิญไ้คนหนึ่งเดินมาแกเกาะจิม่าจี้กหวายที่แก ปอมาถึง แก เกาะส่งมิดเหอ จายกนั้้นเกาะเอามิดตูดิน จายนั้้นเกาะว่า “พอเป็นลูเขยไ้ได้”

แปลเรื่องที่ 13

แกก็ถือหวายไปเส้นหนึ่ง ลับมิดไปคม “ใครจี้กหวายนี้ได้ จะยกลูกสาวให้เป็นเมีย ไ้มาก็คน ก็คน มาจี้กขาด จี้กขาด หวายเท่าไร จี้กขาดหมด บังเอิญไ้คนหนึ่งเดินมาแกก็จิม่าจี้กหวายที่แก ปอมาถึงแกก็ส่งมิดให้ ชายคนนั้้นก็เอามิดตูดิน ชายคนนั้้นก็บอกว่า “พอเป็นลูกเขยไ้ได้”

เรื่องที่ 14 แม่หม้ายกับพ่อหม้าย

แม่หม้ายกะปอหม้าย อันปะชันกัน แม่หม้ายแถมมีฝ้ายเอ๋ ปอหม้ายขอเอาพั้นอาบน้ำกันว่าจัน ฮเอาไป อาบน้ำกัน สุมี่ฝ้ายเอ๋ นำเกาะไปอาบน้ำ อาบน้ำเจอหล่าว แม่หม้ายขึ้นบกม้า แล้วห่มผ้า ปอหม้ายมาหลังไฟขึ้น ตัวมันเกาะแห้งแล้ว แม่หม้ายมาข่มผ้า ฝ้ามันเปียกหยุดันแล้ ฮาลงไปอาบหมา แล่นขึ้นมา เจาเลาเกาะมาหลังไฟผิง แล้วแม่หม้ายเกาะมาห่มผ้า เอ็ดไปเอ็ดมาแม่หม้ายเกาะสู้ปอหม้ายปลั่ง แม่หม้ายเลยแย้ก๊วะ.....(หัวเราะ)

แปลเรื่องที่ 14

แม่หม้ายกับพ่อหม้ายมาปะชันกัน แม่หม้ายนะมีผ้ามาก ปอหม้ายขอว่ามาพั้นอาบน้ำกัน ว่าจันเราไป อาบน้ำกัน แกมีฝ้ายนะนำก็ไปอาบน้ำ อาบน้ำที่นี้ แม่หม้ายขึ้นบกมาแล้วห่มผ้า ปอหม้ายมาก่อไฟขึ้น ตัวมันก็แห้งแล้ว แม่หม้ายมาห่มผ้า ฝ้ามันเปียกหยุดันแล้ว ทั้งคู่ลงไปอาบใหม่ วังขึ้นมา ที่นี้ก็มาก่อไฟผิง แล้วแม่หม้ายก็มาห่มผ้า ทำไปทำมา แม่หม้ายก็สู้ปอหม้ายไ้ไม่ได้ แม่หม้ายเลยแย้ชี่.....(หัวเราะ)

เรื่องที่ 15 ลุงหัวล้านบ้ายอ

ลุงคนหนึ่ง มีจิวอยู่คู่หนึ่ง เต้แก็เป้นกั้นหัวล้าน แกมีลูสาวหยูกคนหนึ่ง วันหนึ่ง วันหนึ่งมีจ้ายกนหนึ่ง มาซื้อจิว เกาะถามว่า “ลุงหัวล้านขายจิวไหม” เขาเบาะว่าบ๋ขาย จายกนนั้นเขาเกาะดาวไป

อีกวันหนึ่ง จายกนหนึ่งฮู้ว่า ลุงหัวล้านต้องย้อหน้อย จายกนนั้นจึงเอิ้นว่า “อ้านผมรกกบ่า จิวเจ้าราคาเท่าใด” (หัวเราะ) ลุงหัวล้านไ้ยิดตั้งฮันจิงยกจิวเหอทันที่ ปอไปถึงกทางทาง เกาะไปปะลูสาว ลูสาวจิงถามว่า “เอาง้วที่ไหนมะ” จายกนนั้นตอบว่า “เอาง้วมาจากลุงหัวล้านวะ” ลูสาวไ้ยิดตั้งฮันเกาะวังไป เบาะอ้ายว่า อ้าย ๆ จายกนนั้นเบาะว่าซื้อจิวมาจากบ้านหัวล้าน ตาหัวล้านไ้ยิด เกาะคว่าปะตัก ตามจายกนนั้นไป ป้ไปถึง จายกนนั้นเกาะถามว่า “อ้ายผมรกกบ่าจิงกะเล่อกะลามาทำไม” “ไอส์วัสตีลูกรักอ้ายเอาป้ตักมาเหอ” (หัวเราะ)

แปลเรื่องที่ 15

ลุงคนหนึ่ง มีจิวอยู่คู่หนึ่งแต่แก็เป้นคนหัวล้าน แกมีลูกสาวอยู่คนหนึ่ง วันหนึ่งมีชายคนหนึ่งมาซื้อจิวก็ถามว่า “ลุงหัวล้านขายจิวไหม” เขาบอกว่าไม่ขายชายคนนั้นเขาก็กลับไป

อีกวันหนึ่ง ชายคนหนึ่งฮู้ว่าลุงหัวล้านต้องย้อหน้อย ชายคนนั้นจึงบอกว่า “พอผมรกกบ่า จิวเจ้าราคาเท่าใด” (หัวเราะ) ลุงหัวล้านไ้ยิดตั้งฮัน จิงยกจิวให้ทันที่ พอไปถึงกลางทางก็ไปพบลูกสาว ลูกสาวจิงถามว่า “เอาง้วที่ไหนมา” ชายคนนั้นตอบว่า “เอาง้วมาจากลุงหัวล้านวะ” ลูสาวไ้ยิดตั้งฮัน ก็วังไปบอกพอว่า พอๆ ชายคนนั้นบอกว่า ซื้อจิวมาจากบ้านหัวล้าน ตาหัวล้านไ้ยิดก็คว่าป้ตักตามชายคนนั้นไป พอไป

ถึงชายคนนั้นก็ถามว่า “พ่อผมรกรบกว้างกะเล่อกะล่ามาทำไม”
(หัวเราะ)

“โอสวัสดีลูกรักพ่อเอาปฏักมาให้”

เรื่องที่ 16 อีหล่า อีหลอน

อีหล่า อีหลอน มันเป็นอย่างนี้ มันนี่ พอมันหนา “หล่าเอ้ย จีไปไถนานาอายเอาชิ่งไปแอเหนย” อีหล่าเกาะลิมบ่ฮู้ว่ากันทะเล เอาหมวงไป ไ้พอเฒ่าเกาะไถนา เกาะเอาหมวงคาดเอาไ้ไปไปม้าบ่อกบ จับ กบใส่ชิ่งใส่ชิ่ง ทีนี้เกาะหมวงมันตุดทะเลนี้ มันเกาะหลุดโตกบนั้น ได้ไปอีกเจาะโตเก่านั้นแหละ เจาะได้ เก่าหนว่า “ได้เกาโตแล้ว เอา โตกบเก่าแล้วเอาไปให้เอมมิ่ง งบกินมั่ง ยำกินมั่ง แกงมั่ง เตี้ยวกูจะไปกิน มวนเล่” ไปกินเข้าเข้า มากินงายเกาะว่า “แกงกลล่าอ้อเอากบโตไหนมาแกง” แม่อีหล่าเกาะ “กบโตเดียว เกาะต้มยำให้มิ่งนั่นดู” “ไหนกบโตเดียว กูบ่าเจือมิ่ง มิ่งกินซะเหม็ด” เคื่องหื้อเมีย วิ่งลงล่างใต้ถุนไป เอาพัวมาลบกอเมียขาด เมียตายไปเผาป่าซ้าที่นี้อีหลอนไปเลี้ยงหวาย เอมมันชอบกับอีหลอน อีหล่ากะอาย มันชอบกัน อีหลอนไปเลี้ยงกวาย มันเอาผ้าถุงหมา กะเสื้อหมา ผ้าเตี้ยวหมา มาหื้ออีหลอน อีหลอน เกาะมาบ้านไล่ควายมาเฮือน อีหล่าเกาะว่า “หลอน หลอน มิ่งไปเอาเสื้อหมาชิ้นหมากะไลมาเลย” “โต กวายชีเอาะกะไปล้วงเอาในกันกวายฮั้น” อีหลอนเกาะว่ายังงั้น “เออ ปุนี้กูจิปไปเลี้ยงมั่งกูจิปไปล้วงเอามั่ง” อีหล่าเกาะไปเลี้ยง อีหล่าเกาะเผ่าตุดควายตามกันอยู่นั้นชิ กอยหื้อกวายเบ่งชีเอาะมาจิล้วงเอาควายเกาะเบ่ง ชีเอาะมาเกาะล้วงเอาอย่างว่านะชิ คาอยู่แค่นี้ เอาชักไม้อะเอา กามาฮ้อง “กาขาน้อง ชักติดขาน้องควาย กามาเกาะฮ้องบอก กาขาน้องหื้อจ้องกะนาๆๆ” “โตกาตายฮา โตกาตายโหง มิ่งอยู่มาฮ้อง กูจิมเอาชิ้น หมา เสื้อหมากูโตฮา” ตากาอีกแล้ว ไปไปมามาไ้ตีนมันเกาะไปเกี่ยวกันมา มันเกาะหลุด เหม็นชีควาย ไล่ควายมาบ้านเกาะดำ อีหลอน

“อีหลอน มิ่งแบ่งกู มิ่งโกหกกู มิ่งว่าล้วงได้ผ้าชิ้นผ้าถุง กูทำไมล้วงบ่ได้” “มิ่งล้วงบ่ได้เกาะช่างมิ่ง ชิ กูล้วงกูได้” “เออ ตีละปุนี้ไปขึ้นมะเกว้นมะชบป่าอายกิน มิ่งไปมิ่งนุ่งขึ้นหมาไปด้วยนะ”

อีหลอนเกาะนุ่งขึ้นอย่างว่าใส่เสื้อหมาไป อีหล่าเกาะแบะชวานเหยอลงขึ้นไหลไปตามกัน อีหลอนไป ไปถึงป่าถึงต้นมะเกวน “มิ่งขึ้นอีหลอน” อีหลอนเกาะขึ้นไป “เอาแค่นี้มั่ง” อีหล่าว่า “มะชบขึ้นกะอายเฮา กินเหลาะ” ขึ้นไปอีกขึ้นไปกาดต้น “เอากานี้ละบ่มาปายยอด” อีหลอนเกาะขึ้นไป อีหล่าเกาะปล้ำโคน “เฮ้ เอ็ดฮังเงินนะหล่า เฮาจะตายเงินนะเฮาน่า” ถ้าย่านเกาะทิ้งขึ้นหมาเสื้อเหม่ลงมาให้ฮา” อีหลอนเกาพโยน ลงมาหื้อหล่า ลงมาหื้อยังบ่ฟ้ง โคนล้มลงเลยฟาดใส่หิน อีหลอนเส็ดตาย เอาไปเผาในป่าซ้าอีก ทีนี้ผิวมัน นกต่อนก ไปต่อในป่าซ้า นั้น นกเขาโตนั้นชันแปลก

“จู้ ฮุก กู้ จู้ฮุก กู้ กู
ลุงน้อยไ้กินนมบ่อ
กินนมไ้หาแม่บ่อ
โตแกไ้หาเมียมันบ่”

“อะ...นกโตนั้นชันแปลกยังกะเมียมาเกิดเป็นโตนก ให้มันเข้าชะเหนียดกู กูจะเอาไปเลี้ยงไว้” ทีนี้ เกาะมาชิ่งอย่างว่าชิ เอามาเลี้ยงไว้ที่นี้ใส่กรงไว้ อีหล่าเกาะเบาะ “เฮ้...นกโตนี้มาตอดตาเด็กน้อยบอดเหม็ด เล้ย อีหล่าดูไ้ยังงั้น มันเกาะอดมาเลื่อย ตกลงอีหล่าล้วงเอาะจากกรง ฟาดใส่กระดานลอนขนไปอย่าง ไป ผ่าน้องสองเตื่อ บ่ตายน้องฆ่าฟัดเตื่อเดียวตาย ทีนี้อีหล่าเกาะถามยามันอีก “ยาอีหลอนทำไมมันหลอนแต่ เล้ย” “เอ้...ก็หลอนชิมันต้มยา เลาะเปาะยาชาวต้มยาละเปาะยาชาว”

“เอ็ดชือโลเลื่อ เอ็ดหื้อกูแอชิ”

“ไปต้มน้ำ 2 ปีบ ไซ้” อีหล้าเกาะไปน้ำเดือดเกาะเบาเย่า “มึงไปนอนกลางน้ำ” อีหล้าเกาะไปนอนนั้น ยาเกาะเอากะบอกมีคั่น ตักน้ำฮ้อนเกาะใส่ เส็ดอีหล้าละ “ทนเอาทนเอา มึงบ่ทนเอา บ่ชาวเหลาะ” ตกลงเหม็ดน้ำ 2 ปีบ อีหล้าตายเหมือนกัน

แปลเรื่องที่ 16

อีหล้า อีหลอน มันเป็นอย่างนี้ มันนี้ พอมันนะ “หละเอ้ย จะไปไหนา ทำนา เอาซ้องไปสักหน้อย จะไปไหนากับพ่อเอาซ้องไปบ้างนะ” อีหล้าก็ลืมไม่รู้ว่กันทะเลอู เอาซ้องไป ไอ้พ่อเฒ่าก็ไหนา ก็เอาซ้องคาตเอา ไถไปไหนาพบกบ จับกบใส่ซ้องใส่ซ้อง ทีนี้ก็ซ้องมันตุตทะเลอูนี้ มันก็หลุดตัวกบนั้น ได้ไปอีกเจอตัวเก่านั้นแหละ เจอได้กำหนดว่า “ได้เก้าตัวแล้ว เอา ได้กบเก้าตัวแล้วเอาไปให้แม่มึง งบกินมั่ง ยำกินมั่ง แกงมั่ง เตี้ยวจะไปกินอร้อยแน่” ไปกินข้าวเช้า มากินข้าวเช้าก็ว่า “แกงกบอร้อยอ้อ เอากบตัวไหนมาแกง” แม่อีหล้า ก็ “กบตัวเดียวก็ต้มยำให้มึงนั่นละ” “ไหนกบตัวเดียว กูไม่เชื่อมึง มึงกินซะหมด” เคืองเมีย วิ่งลงกลางใต้ถุนไป เอาพลั่วมาสับคอเมียขาด เมียตายเอาไปเผาป่าช้า ทีนี้อีหลอนไปเลี้ยงควาย แม่มันชอบกับอีหลอน อีหล้ากับพ่อมันชอบกัน อีหลอนไปเลี้ยงควาย มันเอาผ้าถุงใหม่ ผ้าเตี๋ยใหม่ มาให้อีหลอน อีหลอนก็นุ่งมาบ้านไล่ควายมาเรือน อีหล้าก็ว่า “หลอน หลอน มึงไปเอาเสื้อใหม่มาจากไหนมาเล่า” “ตัวควายซ้ออกก็ไปล้างเอาในกันควายนั่น” อีหลอนก็ว่างั้น “เออ...พรงนี้กูจะไปเลี้ยงมั่งกูจะไปล้างเอามั่ง” อีหล้าก็ไปเลี้ยง อีหล้าก็เฝ้าดูควายตามกันอยู่นั่นซิ คอยให้ควายเบ่งซ้อออกมาจะล้างเอา ควายก็เบ่งซ้อออกมาก็ล้างเอาอย่างว่านะซิ คาอยู่แค่นี้ เอาซึกไม่ออกเอากามาร้อง “กาขาน่อง ซึกติดขาน่องควาย กามันก็ร้องบอก กาขาน่องให้จ้องกะนาๆ” “ตัวกาตายท่า ตัวกา ตายโหง มึงอยู่มาร้อง กูจะเอาชิ้นใหม่ เสื้อใหม่กูตัวท่า” ตากาอีกแล้ว ไปไปมาเอาไอ้ตีนมันก็ไปเกี่ยวกันมา มันก็หลุด เหม็นซึควาย ไล่ควายมาบ้านก็ด่าอีหลอน “อีหลอน มึงโกหกกู มึงโกหกกู มึงว่าล้างได้ผ้าซิ่นผ้าถุง กูทำไมล้างไม่ได้ “มึงล้างไม่ได้ก็ช่างมึงซิ กูล้างได้” “เออ ดิละพรงนี้ไปขึ้นตะขบมะขบมาพอกิน มึงไปมึงนุ่งผ้าซิ่นใหม่ไปด้วยนะ” อีหลอนก็นุ่งผ้าซิ่นใหม่อย่างว่าใส่เสื้อใหม่ซิ่นใหม่ไป อีหล้าก็แบกขวานใหญ่ลงบันไไไปตามกัน อีหลอนไป ไปถึงป่าถึงต้นตะขบป่า “มึงขึ้นอีหลอน” อีหลอนก็ขึ้นไป “เอาแค่นี้มั่ง” อีหล้าว่า “ตะขบขึ้นนกกก็พอเราไม่กินหรอก” ขึ้นไปอีกขึ้นไปกลางต้น “เอาคราวนี้ละไม่ใช่ซิ่นละ” “พอเราไม่กินหรอกพอเรากินตรงปลายยอด” อีหลอนก็ขึ้นไป อีหล้าก็ฟันโคน “เฮ้ ทำอะไรอย่างนั้นนะหล้า เราจะตายจริงนะเรานี่” “ถ้ากลัวก็ทิ้งซิ่นใหม่ เสื้อใหม่ลงมาให้ข้า” อีหลอนก็โยนลงมาให้หล้า ลงมาให้ยังไม่ฟัง โคนล้มลงเลยฟาดใส่หิน อีหลอนเสร็จตาย เอาไปเผาในป่าช้าอีก ทีนี้ผิวมันน้กต่อนก ไปต่อในป่าช้านั้นน้กเขาตัวนั้นซิ่นแปลง

“จู้ ฮุก กู้ กู จู้ฮุก กู้ กู
ลูกน้อยให้กินนมหรือไม่
กินนมให้หาแม่หรือไม่
ตัวแก่ให้หาเมียหรือไม่”

“เอะ...น้กตัวนี้ซิ่นแปลง ยังกับเมียมาเกิดเป็นตัวนก ถ้าเมียมาเกิดเป็นตัวนก ให้มันเข้าเพนียดกู กูจะเอาไปเลี้ยงไว้” ทีนี้ก็มาซ้องอย่างว่าซิ เอามาเลี้ยงไว้ ทีนี้ใส่กรงไว้ อีหล้าก็บอก “เฮ้...น้กตัวนี้มาตอดตาเด็กน้อยบอดหมดเลย” อีหล้าดูให้ยังงั้น มันก็อดมาเรื่อย ตกลงอีหล้าล้างออกจากกรงฟาดใส่กระดานถอนขนไปอย่าง ไปฆ่าน้กสองครั้ง ไม่ตายน้กฆ่าปีครั้งเดียวไม่ตาย ทีนี้อีหล้า ก็ถามยามันอีก “ยา อีหลอนทำไมมันขวางแท้เลย” “เอ...ก็ชาวซิมันต้มยา แล้วพอกยาชาวต้มยาแล้วพอกยาชาว”

“ทำอย่างไรเล่า ทำให้กูหน้อยซิ”

“ไปต้มน้ำเช้า 2 ปีบไป”

อีหล้าก็ไป น้ำเดือดก็บอกยา “มึงไปนอนรางน้ำ” อีหล้าก็ไปนอนนั้น ยา ก็เอากะบอกมีที่จับ ตัก

น้ำร้อนก็ใส่ๆ เสร็จอีหล่าละ “ทนเอาทนเอา มึงไม่ทนเอาไม่ขาวแหละ” ตกลงหมตน้ำ 2 ปีบ อีหล่าตายเหมือนกัน

เรื่องที่ 17 ไอ้ชี่เกียจเบียดหมอนกัว

มีไอ้คนหนึ่งชี่เกียจมากที่สุดเลยในโลก ไม่มีใครเหมือนมัน แม้จะหยิบลูกหว้าจากดินขึ้นใส่ปากมันก็ไม่หยิบ ชี่เกียจมากขึ้นไปนอนบนดงไม้ผ่าปากให้ลูกหว้าหล่นเข้าปาก ถ้าลูกหว้าลูกไหนหล่นเข้าปากมันจึงจะกิน มันถึงจะเคี้ยว ถ้าลูกหว้าไม่หล่นเข้าปากมันก็อ้าปากอยู่อย่างนั้น ทีนี้มีลิงตัวหนึ่งมันเห็น มันก็ว่า เอ ไอ้ลิงตัวนี้มายังไง แต่มันก็เฉยทำไม่รู้ไม่ชี่ นอนคาคบไม้้อย่างนั้นแหละ ชี่เกียจจริงๆ ไอ้ชี่ไม่ทำอะไรเลย งานการไม่ยอมทำเลย แต่เขาบอกไอ้ชี่เกียจเบียดหมอนติ่มเนี่ย ทีนี้ทำไงก็กินลูกนี้ก็กินไปอะไรไป มีลิงตัวหนึ่งตีกลองปิงใบหนึ่ง กลองนี้กลองวิเศษของมันนะ พอปิงขึ้นมาไอ้ชี่ก็นอนรอออยู่จนกึ่งไม้ไร้หมด มีไม้หอรอกยอตไม่ยอตไร้ มีไม้เลย แล้วมันทำไง ไอ้ชี่เกียจนั้นนะไม่รู้จะทำยังไง ลิงลงจากยอตไม้มาแล้วก็มาข้างทีนี้มีเศรษฐีคนหนึ่งบอกเอาไว้ มึงมีการฟันฟอะไรตึงะ มึงจะปลูกผักปลูกหญ้าอะไรก็แล้วแต่เออะมึงปลูกไปเขาว่าฉันเสร็จแล้วลิงนั้นตีกลองปิง ไอ้ชี่นั้นถางกิ่งไม้ไว้ได้เยอะเยอะเลย ถางกอซอให้มันเตียนนะ ถางไป ถางไปๆ เตียนดีแล้ว ฮะ ฟรุ้งนี่เออะพอลิงมาตีกลองปิงไอ้ชี่ทำต้นไม้เหมือนแบบเดิมแล้ว และ มันเป็นแบบนี้วะ 4 วัน 5 วัน ถางแถบตาย ทีนี้ก็ตักจับลิงไอ้ลิงนั้นมันก็ไม่สน เสร็จแล้วทำไงก็มีท้าวเขาเรียกท้าวแสนปม แกก็บอกว่า เออ มีคนแกอยู่ประจำบ้านวะในหมู่บ้านนครพนบถือแคะนะ มีคนนี้จะมาบอกว่า โอ้ยมึงจับนี้ไม่ได้นะ มึงก็ถางไม่ได้ ปลูกไม่ได้จะ เตียวมันก็มาตีกลอง เอ ทีนี้ทำไปทำไมจะทำไงอี ไอ้ชี่ก็พยายามแหละ ทีนี้ไอ้ความพยายามเกิดขึ้นความชี่เกียจก็หมดไปนี่ลักษณะ ถ้าไม่ได้ลิงตัวนี้ไอ้ชี่จะไม่ขยันเลยจะชี่เกียจอยู่จั้น ทีนี้ท้าวแสนปม แกปลูกมะเขือไว้ต้นหนึ่ง มะเขือต้นนี้จะแกเข้าต้นนอนขึ้นมาแกมาเหยี่ยวรดทุกเช้าๆ เลย มีลูกๆ เตียว ใหญ่ขนาดนั้นนะใหญ่กว่าเพื่อนเขาหละว่าจั้นเออะ ทีนี้มีลูกสาวเรียกว่า ธิดาเจ้าเมืองอยากจะทานมะเขือลูกที่ใหญ่ที่สุด อยากทานมะเขือลูกนี้เขาก็เอาให้เสนาตีร้องปาวประกาศก็เอาไปนั้นเอาไป เสร็จแล้วท้าวแสนปมแกไม่ให้ของแกก็บอกว่าธิดาพระเจ้าแผ่นดินอยากจะเสวยทำไมจึงไม่ให้ เป็นเพราะอะไร บอกมะเขือลูกนี้เป็นของลิงเขา แกว่าจั้น เสร็จแล้วแกว่าเขาก็ให้ไปซื้อกับลิงก่อนพอเอาไปให้พี่ม พวกนั้นเอามะเขืออะไร ๆ ไปให้แกก็ไม่เสวยเลย ลูกสาวพระเจ้าแผ่นดินไม่ยอมกิน พอเอามะเขือแกไปพอกตีกลองปิงไอ้ชี่นั้นมาติดชั่วอย่างเก่าอีกแล้ว เสร็จแล้วท้าวแสนปมอดทนไม่ได้ก็เลยให้ไปให้ไปสักพักธิดาของพระเจ้าแผ่นดินเกิดท้อง เพราะแกเหยี่ยวรดทุกเช้าวะ ทีนี้ท้องขึ้นมาหาผิวไม่ได้วะ ก็ปาวประกาศร้อยเอ็ดเจ็ดหัวเมือง ถ้าเด็กที่คลอดออกมาไปกอดคอใครคนนั้นแหละเป็นพ่อทีนี้ผลที่สุดท้าวแสนปมก็จะมีเมียคราวนี้แหละ เพราะว่าไม่มีใครรัก ท้างแสนปมนี้ก็เสดว่าแสนแผลและในตัวเนี่ยเป็นปมปุมป่าหมตแหละ เหมือนสาบน้ำท่าไม่อาบ อับลักษณะแหละ พอปาวประกาศเสร็จโอ้ยมีคนไปรับเป็นพ่อเด็กไม่มีแหละ แต่เด็กนี้ไม่สน ท้าวแสนปมก็แหวกแหวกเข้าไป เข้ามาถึงพบเด็กวิ้งมากอดเอว (กอดคอไม่ถึง) มาเกาะแขน ขา พระเจ้าแผ่นดินก็ไล่เมียออกจากบ้านไล่ไปเลย ท้าวแสนปมแค้นอนใต้ถุน ให้เมียนอนข้างบน ไม่เคยได้ประเวณีกันเลยว่าจะจั้นเออะ เสร็จแล้วแกไม่รู้ว่าจะทำยังไงลิงก็เลยเข้ามาหาลิงที่มีกลองวิเศษนะ แกก็บอกว่าร่วมกับเขาไม่ได้หรอกเรามันพวกคนที่อับลักษณะ เขามีผิวเนื้อที่สะอาดผ่อง ไม่สามารถที่จะไปแตะต้องเขาได้ ลิงก็บอกว่าไม่ยากหรอก อาจารย์ ให้อาจารย์เอากลองไปนี้ไปก็แล้วกัน ลิงก็เลยยกกลองให้ ถ้าจะนีกอย่างไหนก็ให้ตี 1 ที อย่าตี 2 ทีนะ ถ้าตี 2 ที แล้วอุบัติเหตุมันจะเกิดขึ้น ทีนี้ลิงก็มอบกลองให้ ท้าวแสนปมก็ตีปิงให้ร่างกายรูปโฉมโนมงามแหม ทีนี้ก็พอรวมกันได้ ตีอีกปิงหนึ่งเป็นประสาทรราชวัง ตีเรื่อยไม่ได้หยุดละ ตีเรื่อยๆ อีกครั้งหนึ่งมันเกิดอุบัติเหตุขึ้นมา เกิดตี 2 ปิงขึ้นมา ไฟไหม้บ้านหมตเลย ประสาทรราชวังนี้แหมไม่มีเหลือหลอเลย แล้วเสร็จแล้วตีอีกมันก็ได้ผล ตีเท่าไรก็ได้ผล เพราะเราตี 2 ที ก็ลิงมันสั่งไว้วะ นี่เขาเรียกสวรรค์สร้าง

เรื่องที่ 18 ไร่ (ง) กับไร่แดง

จะเล่านิทานเรื่องหนึ่งว่า ไร่กะไร่แดงเป็นเพื่อนกัน “แหมเพื่อนเอ๋ย เฮนี่หนูจี้เกาะมะได้เรื่องฮังละ เฮาไปวิดปากันนะ” วาจันเหมา “แดงเอ๋ย เฮาเกาะมะมีฮังกินนัย” วาจัน เหมา ที่นี้เกาะไป ไปเกาะไป ป้อบ๊ะปาเดียว เฮาเกาะ “อู๊ ปาคือจะมีเอ้ แต่จ๋า” “อือ วิดอี” วาจัน เกาะจอยกันเอามือจิก จิก เกาะ วิด ๆ อู๊ กันกุเกาะเล็ดมันเป็นเลนเนี้ยมันกันมะอยู่ เอ็ดจือเกาะ กันมะอยู่ “แดง ฮาจะนอนขวางกันกุ ชู เป็นผู้วิดเน้อว” “เออ เอ” ง่าเกาะนอนขวางกันกุเลยเลี้ยแดงเกาะวิดเลย กาบนี้ะ แดงเกาะวิด ๆ ๆ ไร่ ง่าเกาะนอนหลับ ไร่ง่าเกาะนอนหลับ ไร่ง่าเกาะนอนหลับ ชูต ชูต เลยกาบนี้ะ (หัวเราะ) ไปกะเลาเลี้ย ฮือ จับไปหมัดแล้ว แล้วตายฮาบุกาบนี้ ไร่แดงจับปาไปหมัดแล้วโตปาเกาะหมัด” งามไปมาเหลือปา หลอยอยู่โตนึ่ง โตปาหลอโตนึ่ง “อือ ไร่ง่าเนี้ยโตปาหลอโตนึ่ง” เพื่อนเอามาเลี้ยงไว้ มาเลี้ยงไว้จนหย่อ เพื่อนเกาะหากับหาแก้มมาหาปาหลอนั้นเล่าะ จนหย่อมาเลี้ยงปาหลอจนหย่อ โอ จนหย่อจนเหลือเกิน นั้นเล่าะ ปาหลอเกาะเลยตาย ตายแล้วไร่ง่าเกาะมะฮือจะเอ็ดจิด ที่นี้ เพื่อนฮักปาหลอเพื่อนนัย เพื่อน เกาะเล็ดก้างปาหลอมันเกาะหย่อเลี้ย เพื่อนเกาะเอ็ดบานนา ไปเอ็ดบาน ที่นี้พอฝนตกฟ้าฮ้องมา เพื่อน เกาะจักแจงเอาก้างปาหลอไปบาน บานนาเกาะเล็ดพอสูงเจ้า เพื่อนไปบานนา เกาะกาบนี้ะ บานยกขับ แหมเป็นตองขึ้นมาขับ บานขับ ยกขับ เป็นตองขึ้นมาที่ละก้อน ที่ละก้อน ฮือ โตตองมาเขียวนิแคโต่ขาว แดงนะ “แหม เพื่อนกุนี้ ไร่ฮา มันได้ดินะนี้ โตตอง โต่เงิน หย่อขึ้นเลี้ยนี้” แหมเสามันลือเงินมะลือ มันโต่เงิน โตตอง บานมันไปบานนา โต่เงิน โต่ตอง” กูจะไปสอ กูจะไปสอ สอบานมันมาบานนาชักหนอย เกอะวะ” ไร่แดงเกาะว่าขึ้นเบ้าะ “ฮือ จะเอาตอนั้นเล่าะแดงเอ๋ยหะเอาตอนั้นนะบานนะ ชูจะเอาเงิน เอาตองเอาไปเอากูจะหะเอ้อ มึงจะเอาตองเอากูจะหะเอ้อ” ฮือ มะยอมมันจะเอาหะเอ้อได้ ไร่แดงนะ “แหม กู เกาะหะระยมั่งวะ” ไร่ฮา เอ้าฮัดมะได้ เอ็ดจือเล่าเลี้ย เพื่อนกันงัน ฮัดมะได้เนี้ย เอาไปบาน ไร่ฮา ไป บานเป้าะเบ้าะเมีย เมียเกาะเล็ด “อิหนูมึงเอาหะบะบุงไป” “จะเอาหะบะบุงไปเอ็ดฮังเลี้ย” “บอไร่เอ๋ย มึงไปขนเอาเงินเอาตองไปฮือ” เมียมันเกาะเล็ดคว่าหะบะบุงไปเบ้าะ ที่นี้นะ หะบะเกาะเล็ด “มึงจ้องเก็บเอา เงินกะตองฮือ” วาจันเบ้าะไปจักแจงบานนา เพียวเลยไถนาบานนาเข้าเลย ยกขับมาเลย มาเก็บ ยกขับเล็ด “อู๊ ฮี้ทั้งนั้นเลยกาบนี้ะ” ว้าย เอ็ดตายฮาฮังเลี้ย” วาจันเบ้าะ วาหะเอ้อไร่แดงนะ “ว้าย ฤყบานตายฮา ตายโหง จันะพันกุ พันเงินแหละ หลวหมัดกัวะ” ที่นี้ะเป็นฮี้ ทั้งนั้นนัย ไร่ ไร่ง่าเล็ดตายฮาเม็ด ไร่ง่า เอ๋ย ไปเอาบ้านชุนะฮาพันจนแหละหลวหมัดแล้วเล่าะ ง่าเกาะให้เหมาเบ้าะที่นี้ะ ตายฮาบุกาบนี้ะ บานกุนะ มันเกาะไปเบ็งฮือ เหลือแต่ตองนี้ จะเอ็ดจือเลี้ยกาบนี้ ฮือมาหยิบได้ กูจะมาเอ็ดหวีผมกุสั๊กหนอย ก่อเนี้ยว่าจัน มันเกาะหยิบมา มันมันเกาะมา มาเอ็ดหวีไร่ก้างปาหลอนั้นนะที่สูงเจ้ามาเกาะมาหวีผม หวีผม มันเกาะเล็ด แหมพอหวีปั๊บ เจอหลวตองตกมาตบนี้ผล้อย ๆ แหมที่นี้เป็นเศรษฐีกัวะที่นี้ะ ไร่แดงโต่ขาว หม่อ แหม ไร่จันนี้ มันรวยเงินมันรวยตองหย่อ จะมายืนหวีมัน จะมายืนหวีมันไปหวีเอ่อกาบนี้ะ “เฮี้ยง่า มาหาเอ้อฮาฮือมหวีสักหนอยฮือ” ฮือ ออย่าเอาตอนั้นนะแดงเอ๋ย เอาฮือ จะเอาฮังเลี้ยมา เอาฮือเอาเงินเอา ตองนะ เอาไปฮือมะตองเอาเนะหวีนะ “ฮือ ฮามะยอมเลาะ” เป็นเพื่อนเกาะฮัดมะได้ เอ็ดจือเลี้ย เอาจะเอา เกาะเอาจันเลี้ย วาจันเลี้ย วาจัน ที่นี้เล็ดเบ้าะหือเมียเลี้ย เบ้าะอิหนูมันนะ “ไปเอาสาตมา” วาจันเบ้าะ “จะเอาสาตมาเอ็ดฮังเลี้ย” “วาแต่มีงเอาใหม่ เอาเลื่อมา เอาเลื่อมา มาปูดงนี้วาจัน ต้องระวังเก็บเลี้ยมึง นะ” เบ้าะเมียเลี้ยต้องระวังเก็บเลี้ย พอหวีขับ เข้าไปเล็ดผมเล็ดผมเล็ดขาตลาบถ้าน ไปหมัดเลี้ยผมนะหลุด ไปหมัดเลี้ย หลุดไปหมัดเลี้ยฮือ หวีฉาดไปตางนี้ ตางนี้เกาะหลุดหมัดเลย หวีฉาดตางนี้ เกาะหลุดหมัด เลย ถ้านหมัดเลยที่นี้ะ หมัดที่นี้ะ โมโหนัย แหมกุ เอ็ดจะเห้าวรวยเงินรวยตอง ซึ่งจะเอ็ดมะได้เลี้ยไร่ ฮามาหวีผมสำนี้เกาะหลุด สำนี้เห้าะหลุด หลุดเอาะตั้งหมัดเลยถ้านหมัด โมโหนัยพัน พันหวีแหละ หลวหมัด พันหวีแหละหลวหมัด ไปว่าแล้ว “ไร่จันเอ๋ย หมัดเลย แหมหวีฮักนี้ถ้านไปฮักหนึ่ง หวี

ซึกนึ่งล้านไปซึกหนึ่ง หวีเหม็ดล้านเหม็ดเลย” วาจัน ฮาพินแหละแหละเหม็ด อ้ายง่าเกาะให้เหม้วละ
“เหมฮาเบาะแล้วลี้ย๋ อย่าเอาไป เอาไป ฮาเอาเงินเอาตองให้ชู ชูจันมะเอาลี้ย๋” ใอ้ง่าไปเบ็งเกิด หม
จะเอ็ดมะได้พินเงินแกละแหละเลยได้มาก้านนึ่ง เพื่อนเลยมาเอามาเอ็ดไม้จิ้มข้าว เอามาเอ็ดไม้จิ้มข้าว มา
เอ็ดไม้จิ้มพิน เพื่อนเกาะเอามาจิ้มข้าว พอกินข้าวอ้ม เพื่อนมาจิม มาจิมผุ ถมซี้ข้าวเอะมาเกาะเกิดก่อน
ตองตอกปอกเอะไปเหม้วปาหลดโตนนะ เพื่อนเลี้ยงไว้จนขนาดนั้นนึ่ง ได้เงินได้ตองมาแล้ว ใอนั้นได้ข่าว
เหมว .แม ใอ้ง่า ใฮฮาไอรวยเงินรวยตอง จะไปสอยไม้ข้าวสักหน่อยอ้อ” “อ้อ หยะเอาไปตอนั้นนะ
เอาเงิน เอาตองอ้อ เอาไป จะเอาสักตอเหลวลี้ย๋ เอาหาบมาเสวเอาอ้อ” “มะยอมละ ฮาจะเอาไม้จิ้ม
ข้าวแอ” กะจะเห้าวรวยคือกันนึ่ง อ้าว ซัดมะได้ เกาะเห้าวไปเหมวละ เอ้า เบาะเห้าวเมียเหมวละ
“ทีนีนะ เอาสาตมาปูที” วาเหมว เมียเกาะเกิด “จะเอาไปเอ็ดฮังลี้ย๋ฮา” “เบาะเอาไหมอิม เม็งจะมา
เถียงกุมเหมว” วาเหมว “มึงเกาะมะเจ็อกู” เมียเกาะเอาเสื่อมาปู เอาสาตมาปูเหี้ยวทีนีนะ มันเกาะจิ้มพับ
ถมพุด พินหัก ข้าวหักพุดเล่นนึ่งเหมวละ จิ้มพุด ข้าวหักพุด เอะไปเหมว จิ้มไปจิ้มมาข้าวเลยหัก
เหม็ด “ถุดฮากินอ้อย ข้าวหลุดเอะไปเหม็ด” เออ เลยพินแหละแหละ โมโห เลยพินแหละแหละเหม็ด
เลยมะเหลือฮังลี้ย๋ พินไปพินมาโตดเอะไปเอะมาย่าเยี่ยมก่าทางกุดเลยสุดตอนั้น (หัวเราะ)

แปลเรื่องที 18

จะเล่าเรื่องหนึ่งว่า ใอ้ง่ากับใอ้แดงเป็นเพื่อนกัน “เหมเพื่อนเอี้ยเรานีอยู่จะไม่ได้เรื่องอะไรแล้ว เรา
ไปวิดปลากันนะ” วาจันอ้อ “แดงเอี้ยเราก้จะไม่มีอะไรกินนะ” วาจันอ้อ ทีนึ่งก็ไป ไปก้ไปพบบ่อปลาที่เดียว เรา
ก้ “อ้อู ปลาท่าจะมีเอะจริงจิงนะ งา” “อิดวิดซึ” วาจัน ก้ช่วยกันเอามืออ้วก อ้วก ก้กวักอ้อคั้นคูกี้เลยมันเป็น
เลนนะ มันกันไม่อยู่ ทำอย่างไรก้กันไม่อยู่ “แดง ข้าจะนอนขวางคั้นคูกี้ เอ็ดเป็นคนวิดกั้นนอนหลับ พี้ พี้ เลย
ตอนั้น (หัวเราะ) ใอ้แดงเลยวิดแห้งแล้ว ก้จับปลาได้หมด ใอ้แดงก้เลยไปบ้านเจียบเขียนบปล่อยให้ใอ้ง่านอนอยู่
นนั้นแหละ ใฮฮอ้ง่าจันรู้ตัวขึ้นมาเลย “ตายท่าแล้วไม่รู้ตานั้นใอ้แดงไปทางไหนแล้ว ฮือ จับปลาไปหมดแล้ว
แล้วตายท่าคราวนี้ ใอ้แดงจับไปหมดแล้ว ปลาก้หมด” งมไปงมมาเหลือปลาหลดอยู่ตัวหนึ่ง “เอี้ย ใอ้ง่าเอี้ย
ได้ปลาหลดตัวหนึ่ง” เพื่อนเอามาเลี้ยงไว้ มาเลี้ยงไว้จนโต เพื่อนก้หาก็หาแกล้มมาให้ปลาหลดนั้นแหละจน
โตมาเลี้ยงปลาหลดจนโต โจอจนโตจนเหลือเกินนั้นแหละ ปลาหลดก้เลยตาย ตายแล้วใอ้ง่าก้ไม่รู้จะทำอย่างไร
ทีนึ่ง เพื่อนรักปลาหลดเพื่อนนะ เพื่อนก้เลยก้างปลาหลดมันก้โดนะ เพื่อนก้เลยทำคราดนา ไปทำคราด ทีนึ่ง
พอฝนตกฟ้าร้องมา เพื่อนก้จัดแจงเอาก้างปลาหลดไปคราด คราดนาก็เลยพอรุ่งเช้า เพื่อนไปคราดนา ก้
คราวนึ่งนะ คราดยกฉับ ยกฉับ เป็นทองขึ้นมาทีละก้อน ทีละก้อน ฮือ ใอ้ทองมาเขียน ทีนึ่งใอ้แดงได้ข่าว
แดงนะ “เหม เพื่อนกูนี้ ใฮฮา มันได้ตั้นนึ่งนี้ ได้ทองได้เงินใหญ่อย่างนั้นนึ่งนี้” เหมเขา มันลือกั้นนึ่งนึ่งคือ
มันได้เงิน ได้ทอง คราดมันไปคราดนา ได้เงินได้ทอง กูจะไปขอ กูจะไปขอ ขอคราด มันมาคราดนาสัก
หน่อยเอะวะ” ใอ้แดงก้ว่าจันไช้ใหม่ ฮือ จะเอาอย่างนั้นหรือแดงเอี้ย อยากรู้อย่างนั้นนึ่งนี้ คราดนะ”
เอ็งจะเอาเงินเอาทองเอาไปเอา กูจะให้ เม็งจะเอาเท่าไรกูจะให้ “ฮือไม่ยอมมันจะเอาให้ได้ ใอ้แดงนะ
“เหมกูอยากจจะรวยมั่งวะ” ใฮฮา เอ้า ซัดไม่ได้ ทำอย่างไรตั้นะ เพื่อนกันอย่างนั้นซัดไม่ได้ละ เอาไปคราด
ใฮฮา ไปคราดบอกเมีย เมียก้เลย “อิหนู เม็งเอาหาบกะบุงไป” “จะเอาหาบกะบุงไปทำอะไรนะ” “พุทธ
โธเอี้ย เม็งไปขนเอาทองไปซึ” เมียมันเลยคว่าหาบกะบุงไปไช้ใหม่ทีนึ่งนะ หาบก้เลย “เม็งจ้องจะเก็บเอาเงิน
กะทองซึ” วาจันไช้ใหม่ไปจัดแจงคราดนา เทียวเลยไปไถนาคราดเข้าเลย ยกจับมาเลย มาเก็บยกจับเลย
“อ้อ ซี้ทั้งนั้นเลยคราวนึ่งนะ “ว้ายตายท่าทำอย่างไรกันตั้นนี้” วาจันไช้ใหม่ ว่าใอ้แดงนะ “ว้าย ถุย คราด
ตามท่าตามโงงจะพิน พินจนแหลกเหลวหมดซึ” ทีนึ่งนึ่งเป็นซี้ทั้งนั้นนึ่ง ใอ้ ใอ้จ่าเลยตายท่าหมด ใอ้ง่าเอี้ย
ไปเอาซึคราดเอ็งนะ ข้าพินจนแหลกเหลวหมดแล้วละ งาก้ร้องให้อีกไช้ใหม่ ทีนึ่งนึ่ง ตายท่าไม่รู้คราวนึ่งนะ

คราดกุนะ มันก็ไปดู โห้ เหลือแต่เท่านี้ จะทำอย่างไรตานี้ ฮือ มาหยิบได้ กูจะมาทำหวิผมสักหน่อยก็นะ
ว่าจั้น มันก็หยิบมา มันมันก็มา มาทำหวิ ไอ้ก้างปลาหลดนั่นนะ พอรุ่งเช้าขึ้นมาก็มาหวิผม หวิผมมันก็เลย
แหมพอหวิบ๊ีบที่ไรทองตกมาที่นี้ผลอยๆ แหมที่นี้เป็นเศรษฐีชิตีที่นี้นะ ไอ้แดงได้ข่าวอีก แหมไอ้ง่านี้ มันรวย
เงินมันรวยทองใหญ่มันจะมายืมหวิมัน จะมายืมหวิมันไปหวิบ้างคราวนี้ละ “เอ็งง่า มาให้ข้าขอยืมหวิสัก
หน่อยซิ ฮือ อย่าเอาเลย แดงเอี้ย เอาอย่างนี้เอ็ง จะเอาไปไหนนะ เอาจ้เอาเงินเอาทองนะ เอาไปซิไม่ต้อง
เอานะหวินะ” “ฮือ ข้าไม่ยอมหรอก” เป็นเพื่อนกันขัดไม่ได้ ทำงิดนะ เอา จะเอาก้เอ็งนั่นนะ ว่าจั้น ที่
นี้เลยสั่งเมียนะ สั่งอิหนูมันนะ “ไปเอาเสื่อมา” ว่าจั้นใช้ไหม “จะเอาเสื่อมาทำอะไรนะ” ว่าแต่มีง่าไหม
เอาเสื่อมา เอาเสื่อมา มาปุ้ดตรงนี้ว่าจั้น ต้องระวังเก้บนะ พอหวิจับ เข้าไปเลย ผมเลยขาดวบบ้านไป หมด
นะ ผมนะหลุดไปหมดนะ ฮือ หวิปราดไปทางนี้ ทางนี้ก็หลุดหมดเลย ล้าหมดที่นี้ละ หมดที่นี้ละโมโห
นะ แหมกู ทำจะให้รวยเงินรวยทองบ้าง ก็ทำไม่ได้เลยไอ้ห่ามาหวิผมทางนี้ก็หมด ทางนี้ก็หมด หลุดออก
ทั้งหมด เลยล้าหมด โมโหเลยพิน พินหวิแหลดแหลวหมด ไปพูดใส่ “ไอ้ง่า งาเอี้ย หมดเลย แหมหวิชีก
หนึ่งล้าไปชีกหนึ่ง หวิหมด ล้าหมดนะ” ว่าจั้น ข้า พินแหลกแหลวหมด ไอ้ง่า ก็ร้องให้อีกแหละ “แหม
ข้าบอกแล้วนะ อย่าเอาไป เอาไป ข้าเอาเงินเอาทองให้เอ็ง เอ็งนั่นไม่เอานะ” ไอ้ง่าไปดูเลย แหมจะทำ
อะไรก็ทำไม่ได้ พินจนแหลกแหลวได้มาก้านหนึ่งเพื่อนเลยเอามาทำไม้จิ้มพิน เอามาทำไม้จิ้มพิน พอกินข้าว
อืม เพื่อนมาจิ้มพิน ถ่มขี้พิน ออกมาเลย ก้อนทองตกบ๊ีบออกมาไปอีกปลาหลดตัวนั้นนะเพื่อนเลี้ยงไว้
ขนาดนั้นละ ได้เงินได้ทองมาแล้ว ไอนั่นได้ข่าวอีก “แหม ไอ้ง่า ไอ้ห่า ไอรวยเงินรวยทอง จะไปขอยืมไม่
จิ้มพินอีก” ที่นี้ละ “งา งา” ว่าจั้น “มาให้ข้าขอยืมไม้จิ้มพินชกหน่อยซิ” “ฮือ อย่าเอาไปเลย เอาเงินเอา
ทองซิ เอาไป เอาไป จะเอาสักเท่าไรนะ เอาหาบมาใส่เอาซิ” “ไม่ยอมหรอก ข้าจะเอาไม้จิ้มพินบ้าง” กะ
จะรวยให้รวยเท่ากันหละ ฮ้าว ขัดไม่ได้ก็ให้ไปอีกแหละ เอ้า บอกให้เมียอีกแหละ “ที่นี้ละ เอาเสื่อมาปุ้ด”
พูดอีก เมียก็เลย “บอกเอามาซิอแม่ มีงจะมาเถียงกูอีก” พูดอีก “มีงก็ไม่เชื่อกู” เมียก็เอาเสื่อมาปู เอา
เสื่อมาปูเขียวที่นี้ มันก็จิ้มบ๊ีบ ถ่มปู้ด พินหัก พินหัก ปู้ดชี่หนึ่งอีกนั่นแหละ จิ้มปู้ด พินหักปู้ด ออกไปอีก
จิ้มไปจิ้มมาพินเลยหักหมด “พูดห่ากินเอี้ย พินหลุดออกไปหมด” เออ เลยพินแหลกแหลว โมโห เลยพิน
แหลกแหลวหมด เลยไม่เหลืออะไรนะ พินไปพินมาโดย่าไปย่ำมาเหยียบกั้งกำหางกูดเลยจบเท่านั้น

ปริศนาคำทายของชาวไทยทรงดำ

คำทาย	คำเฉลย
ภาษาไทยทรงดำ: โตฮังเล่ย์ มักก็จูบ มะมักก็จูบ? ภาษาไทย : อะไรเอ่ย รักก็จูบ ไม่รักก็จูบ	หอยขม
ภาษาไทยทรงดำ: โตฮังเล่ย์ มะมีตา อยู่กวงน้ำ ภาษาไทย : อะไรเอ่ย ไม่มีตา อยู่ในน้ำ	หอยกาบ (แห่น)
ภาษาไทยทรงดำ: โตฮังเล่ย์ มะมีขน อยู่กวงน้ำ ภาษาไทย : อะไรเอ่ย ไม่มีขน อยู่ในน้ำ	ปลาไหล (โต้เหยียน)
ภาษาไทยทรงดำ: โตฮังเล่ย์ จินเจ้าเห็น กำม้ายเสีย ภาษาไทย : อะไรเอ่ย ตอนเช้าเห็น ตอนเย็นหาย	พระอาทิตย์ (ตาเว็น)
ภาษาไทยทรงดำ: โตฮังเล่ย์ กระจบงอยู่เนาะ กระจบงอยู่ตั้งกวง ภาษาไทย : อะไรเอ่ย กระจบงอยู่ใน สาแหรกอยู่นอก	มะขาม
ภาษาไทยทรงดำ: โตฮังเล่ย์ แม่มันฮ้องอื้อๆ ลูกมันป้ออ้อต่อ ภาษาไทย : อะไรเอ่ย แม่ร้องอื้อๆ ลูกอ้วนจ้ำมำ	ปิ่นฝ้าย
ภาษาไทยทรงดำ: โตฮังเล่ย์ กางกินเป็นลายสาด กางเว็นกวาดไปเลย ภาษาไทย : อะไรเอ่ย กลางคืนเป็นลายเหมือนเสื่อ กลางวันหมดไปเลย	ดาว
ภาษาไทยทรงดำ: โตฮังเล่ย์ บ่แดงไปเทียว บ่เขียวอยู่เฮือน ภาษาไทย : อะไรเอ่ย ไร่แดงไปเทียว ไร่เขียวอยู่บ้าน	พริก
ภาษาไทยทรงดำ: โตฮังเล่ย์ ก็กมันตอดิน เบาว์มันตอจ๊ก ภาษาไทย : อะไรเอ่ย โคนเท่ากัน ใบตกถึงดิน	ตะไคร้ (ผักเงี้ยว)
ภาษาไทยทรงดำ: โตฮังเล่ย์ ตั้งเนาะเป็นพระ ตั้งกวงเป็นซี ภาษาไทย : อะไรเอ่ย ข้างนอกเป็นพระ ข้างในเป็นซี	กล้วยบวชชี
ภาษาไทยทรงดำ: โตฮังเล่ย์ กกต่อเข็ม เบาเติมแม่น้ำ ภาษาไทย : อะไรเอ่ย โคนเท่าเข็มใบเติมแม่น้ำ	ผักแว่น
ภาษาไทยทรงดำ: โตฮังเล่ย์ ยงน้อยนุ่งผ้า เหย่อมามะมีฝ้านุ่ง ภาษาไทย : อะไรเอ่ย ยงเล็กนุ่งผ้า โตเป็นผู้ใหญ่ไม่มีฝ้านุ่ง	หน่อไม้
ภาษาไทยทรงดำ: โตฮังเล่ย์ แก้วฝาลงโปง (โปง=ซีโคลน) กระจบงลงน้ำ ภาษาไทย : อะไรเอ่ย แก้วฝาลงโคลน กระจบงลงน้ำ	กล้วยทอด
ภาษาไทยทรงดำ: โตฮังเล่ย์ เต็กน้อยไว้จุกแกะ ภาษาไทย : อะไรเอ่ย เต็กน้อยไว้จุก	ข้าวโพด, ข้าวสาลี
ภาษาไทยทรงดำ: โตฮังเล่ย์ มะมีหัว มะมีหาง เจิงกลางมีแต่ซี่ ภาษาไทย : อะไรเอ่ย ไม่มีหัว ไม่มีหาง ตรงกลางมีแต่ซี่	ไส้เดือน (โต้เดือน)
ภาษาไทยทรงดำ: โตฮังเล่ย์ กะโหล่ดำคว่ำดิน ภาษาไทย : อะไรเอ่ย กระจบงดำคว่ำดิน	ซีควาย
ภาษาไทยทรงดำ: โตฮังเล่ย์ กอมันตอลำเฮือ เบามันห่อเกลือมะได้ ภาษาไทย : อะไรเอ่ย โคนมันเท่าลำเรือ ใบมันห่อเกลือไม่ได้	ใบมะขาม
ภาษาไทยทรงดำ: โตฮังเล่ย์ มะมีไส้จุกกินกน	ปลิง

คำท่าย	คำเฉลย
ภาษาไทย : อะไรเอ่ย ไม่มีไส้รู้จักกินคน	
ภาษาไทยทรงดำ: โตอั้งเล่ย์ กางเวนมันห้อย กางกินมันฮ้อยเขาฮู ภาษาไทย : อะไรเอ่ย กลางวันมันห้อย กลางคืนมันร้อยเขารู	กลอนประตุ

คำสุภาษิตของชาวไทยทรงดำ

คำสุภาษิตไทยทรงดำ	ความหมายภาษาไทย
ของมะกินฮู้เน่า ของมะเว้าฮู้ลิ้ม	ของไม่กินรู้จักเน่า ของไม่ท่องบ่น ก็รู้จักลิ้ม
ปะชื้อฟังฮ้าย ปะหลายเซาเยะจั้ง	พูดตรงฟังระคายหู พูดมากเขาเกลียด
หญิงหลักมะตอจ่ายจ้ำ	หญิงฉลาดก็สู้ผู้ชายที่โง่เขลาไม่ได้ อย่าประมาทผู้ชาย
หย่าผีได้เฒ่า หย่าเจ้าไต้ยีน	เคารพยำเกรงผีก็ได้อยู่จนเฒ่า เคารพเจ้าที่ก็จะอายุยืน
อ่วยผีนอนแสว แอ่วผีนอนเฮือน	ไม่เคารพผีนอนป่าช้า พรณินบัตผีได้กลับบ้าน
ผัดข้าวไต้หน้า	เก็บความในใจไว้ออย่าแสดงออกทางหน้า
ผ่ากลางวางเจิง	ยุติธรรม
มะเข้าผู้ลักมกผู้ชวน	ชื่อเสียงดียุติธรรม
อยู่เฮือนอย่าอยู่ล้า จั่วบูจั่วปาเอ็ดเวียะ	อยู่บ้านอย่าอยู่เปล่า ต้องทำบูทำปลาและทำงานต่างๆ
เอ็ดไฮให้สุดตา เอ็ดนาให้สุดเสียงฮ้อง	ทำอะไรทำให้สุดตา ทำนาทำให้สุดเสียงร้อง คือ ทำจริง
ไปหลี่เบ็งหลี่ ไปฮ้ายเบ็งฮ้าย	ควรมีการใฝ่เรียนใฝ่รู้ ใครทำอะไรให้ศึกษาทั้งเรื่องดีหรือไม่ดี
อย่าขึ้นเมื่อ	อย่าไปงานทุกอย่างที่อยากจะไป ให้รู้จักชนะใจ เรื่องไม่ดีอย่าไปยุ่งเกี่ยว
เงินอยู่ปลายก้อย ผ่าฮ้อยอยู่ปลายตีนปลายมือ	ต้องขยันทำงานจึงจะมีเงินและผ้าเอาไว้ใช้
มิดข้าวกำเกลือ	ขโมยข้าวจะทำให้ยากจน
แมยาเอ็นเฮ้ยขาน แมยวานเฮ้ยเอ็ด	แม่สามีเรียกใช้ให้รับปฏิบัติ
ไฟเฮือนอย่าเอาเอาะ ไฟตางเหนาะอย่าเอาเอา	ไฟในอย่านำออก ไฟนอกอย่านำเข้า
ไปก่อนอย่าตดดมหน้า เขานอนอย่าตดดมผัว	อย่าติติงคนอยู่ใกล้ชิด อย่านำความไม่ดีของญาติพี่น้องสามี
กินแล้วนอนมะฮอนมีภัย กินแล้วไปภัยมันมา	กินแล้วนอนไม่มีภัยอันตราย กินแล้วไปภัยจะมาหา
อิดทนสั้มได้กินหวาน อิดทนทานได้กินหวาน กับเช่า	อดเปรี้ยวไว้กินหวาน อดทนได้จริงๆจะได้กินทั้งหวานทั้งคาว
เจ้ามะมีศาล สมภารมะมีวัดอย่าไปฟังเซาหลาย	เจ้าไม่มีศาล สมภารไม่มีวัด อย่าไปฟังคำสอนไม่มีประโยชน์
ปะไว้กิน แช่วไว้แก้ว หูไว้เงิน	ปากเอาไว้กิน ฟันเอาไว้เคี้ยว หูเอาไว้ฟัง อย่าเอาใจใส่เรื่องที่ไม่เกี่ยวกับตนหรือไม่เป็นประโยชน์กับตน
กินข้าวต้มอย่างจกลาง	กินข้าวต้มก้อย อย่าพลีผลามตักเต็มคำ ทำอะไรต้องถ้อยที่ถ้อยอาศัย
หาเมียเฮ้ยเบ็งแมนาย	หาเมียให้ดูเมียอายุ
กินข้าวฮวมสะ กินมะฮวมทราย	กินข้าวหม้อเดียวกัน กินหมากร่วมต้น ขอให้รักใคร่สามัคคี
อย่าเลี้ยงมาหลง อย่าถ่วงข้าวเฮื้อ	อย่าเลี้ยงหมาหลงทางมาอาศัยอยู่ อย่านำข้าวตกทิ้งออกขึ้น

คำสุภาษิตไทยทรงดำ	ความหมายภาษาไทย
	เองมาทำพันธุ์
กินข้าวกินเฮ้ยหลาย กินนายกินเฮ้ยอ้อม	กินข้าวให้มาก กินข้าวเช้ากินให้อ้อม
แก่ชะลาย ตายชะล้า	ไม่มีความสามารถ ตายเปล่าไร้ประโยชน์
มะแตงก่นโฮ (ก่นไร่) โตไก่เหลือฮา (โรคท่า)	ของไม่ดีเหลือขอ
ปู้ฮู้สอง น่องฮู้หนึ่ง	พี่ต้องรู้ดีกว่าน้อง
ฝนตัก บ่อฮั่ว หางแป	ให้ใช้เหตุผลก่อนที่จะเชื่อ

คำพังเพยของชาวไทยทรงดำ

คำพังเพย คือ คำพูดที่เป็นเชิงเปรียบเทียบให้เป็นคติสอนใจในการปฏิบัติตน

คำสุภาษิตไทยทรงดำ	ความหมายภาษาไทย
กลัวมั้งมะเฮ้ยหลาย กลัวมก้วยเข้าม๊าแซก	ความกลัวไม่ทันหาย ความความเข้ามาแทรก
เห็บเข้าหู ปูหนีบแป่น แป่นทับมือ	สิ่งที่เจ็บปวดที่สุดของมนุษย์ คือ เห็บเข้าหู ปูหนีบอวัยวะเพศชาย ไม้ทับมือ
มีบ่อก้อมีป่า มีนาก้อมีข้าว	มีบ่อก็มีปลา มีนาก็มีข้าว
กลัวย่นอนบ๊วะ เปื่อมะมวงเหลือง	ความนอนปลัก เปลือกมะมวงเหลือง ไม่มีอะไรแปลกประหลาด
แมงอึ้งมีฝัว 2 ก็นฟ้าฆ่า (ฟ้าผ่า) ปอจ้ายมีเมีย 5 ก็นฟ้าจอย	หญิงมีสามี 2 คน สังคมตำหนิ ผู้ชายมีภรรยาถึง 5 คน สังคมเห็นเป็นเรื่องปกติ
กินแก (เหล่า) แข็งเง่า กินเหล่าแข็งแถน	ตีเมียเหล่าแข่งกับเจ้า แข่งกับแถนไม่ควรกระทำ เพราะท่านเหล่านั้นไม่เมา คนตีเมามากเกิดอันตรายกับตัวเอง
ไม้กวาง (ขว้าง) กา งาไม้ (กิ่งไม้) แป่นไก่มีมะมี	ไม้จะไล่ไก่ไล่กาต่อไปภายภาคหน้าจะหายาก
โตปามะกินมาใส	ปลาไม่คืนมาใช้ หมายความว่า คนเจ็บต้องตายแน่นอน
กินฮู้ฮ่วย ฝายฮู้ขาด	คนมียามดียามร้าย ไว้ใจใครไม่ได้ทั้งนั้น
กินจ้ายอย่าอยู่แก้มหม้อแกง กินแล้งอย่าอยู่แก้มหม้อข้าว	ข้าวกินข้าวเข้าอย่าใกล้หม้อแกง กินข้าวเย็นอย่าอยู่ใกล้หม้อข้าว คือ ต้องคอยปรนนิบัติคนอื่น “คำประชดประชัน”
หัวหมอย่อมแป๊ะสะ ปะหลั่มะแป๊ะเจ้าแป๋น้าย	หัวหมอย่อมแพ้สาถกยามโดนทุบ พูดได้ก็สู้ หมายถึง เจ้านายที่มีอำนาจสั่งการไม่ได้
ย่องหน้าแซะ	ทำดีต่อหน้าแซกแบบผักชีโรยหน้า
จางกินเป็นเนื้อ มีะจางกินเสื่อหลาย	รู้จักกินประหยัดก็จะรวย ไม่รู้จักกินก็จะยากจน
กินหลายให้ นอนหลายมีะมีฮ้าง	กินมากก็ร้องไห้ นอนมากก็ยากจน
ส้มมีะฮู้หวาน มีานมีะฮู้แพบ	ของเปรี้ยวย่อมไม่หวาน คนท้องย่อมโตขึ้นทุกวัน ปิดบังไม่ได้
ชื้อหลายเส้าว มีะนับหน้า	ยากจนมักไม่มีคนนับหน้าถือตา
เอ็ดคือฮ่อยได้กินคือฮุน เอ็ดคือฮุนได้กินคือฮ่อย	ทำงานเหมือนฮุนนางจะได้กินอย่างยาก ทำจริงจึงจะได้กินเหมือนฮุนนาง
เอ็ดคะหยักคะหย่อยได้กินคือตัว คือเพี้ย	